

XV. GODINA

TEČAJ XV.

SUBOTIČKA

DANICA

ILI

BUNJEVAČKO-ŠOKAČKI

KALENDAR

(SA SLIKAMA.)

ZA PROSTU GODINU

1898.

CINA 30 NOVČICA

XV. G. TEČAJ

SUBOTIČKA DANICA

ILI

INSTITUT „IVAN ANTUNOVIĆ“
Br.: 26/97. ZP
SUBOTICA
KNJIŽNICA „IVAN KUJUNDŽIĆ“

BUNJEVAČKO-ŠOKAČKI

KALENDAR

ZA PROSTU GODINU

1898.

Cina 30 novčića.

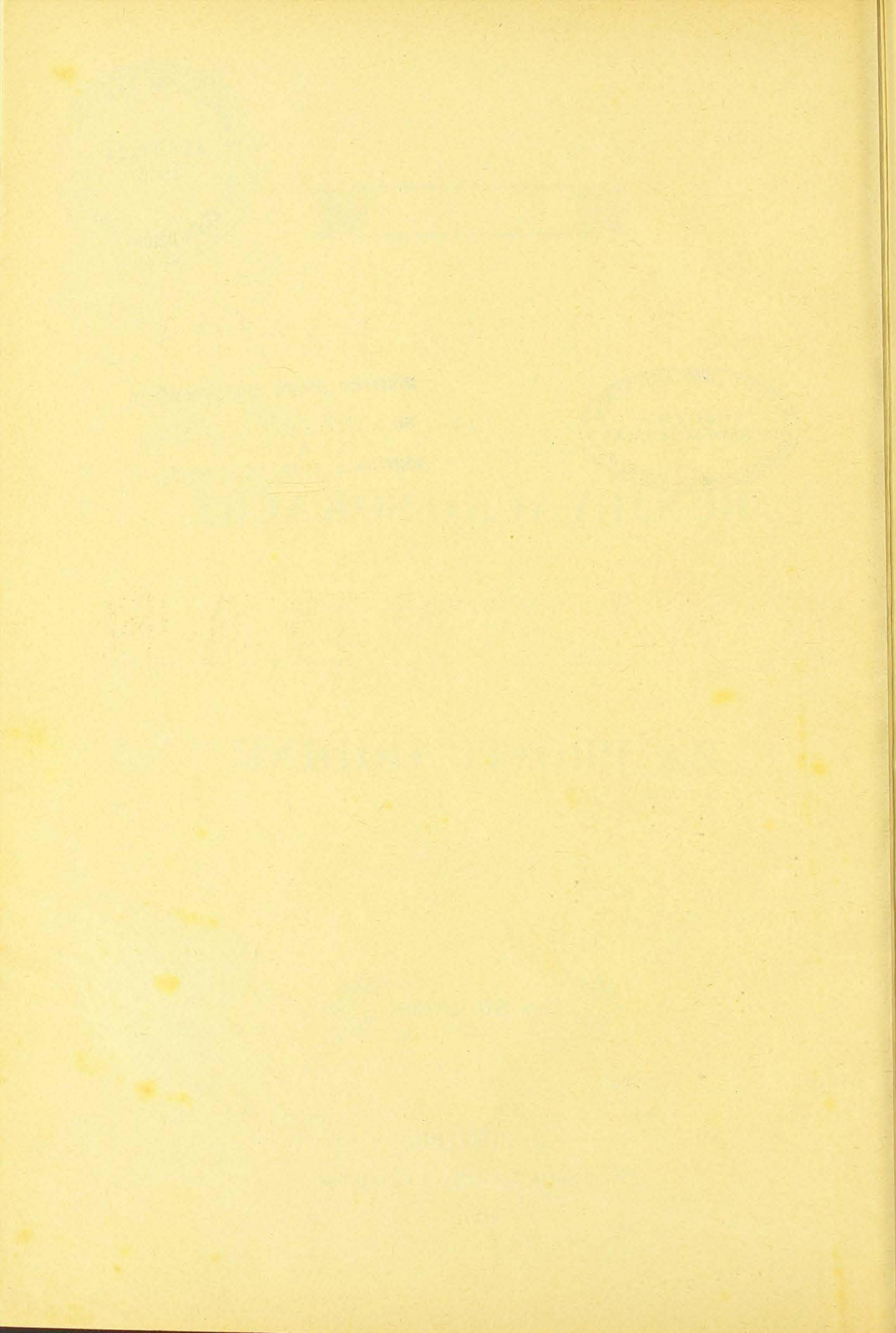
U SUBOTICI.

ŠTAMPARIJA KRAUSZ-a I FISCHER-a.

1897.

vojina
ZKH.org.rs

Prosta godina 1898.

I. Godovni račun.

1. Zvizda takozvana vladalica Sunce.	4. Nediljno slovo po Gregoriju	B.
2. Zlatni broj ili krug misečni 18.	„ „ po Juliju	D.
3. Misečno kazalo po Gregoriju VII.	5. Godina daće rimske	11.
„ „ po Juliju 18.	6. Krug sunčani	3.

II. Pomrčine.

Ove godine biće 6 pomrčina, tri sunčane i tri misečne; kod nas će se viditi potpuna pomrčina sunca 22 siječnja, počima se u 5 s. 46 č. u jutro, svršiva se u 10 s. 50 č. u večer. — Vidiće se dalje dilomična misečna pomrčina 7. i 8 siječnja, počima se 7. u 11 s. 57 č. u večer, završise 8. u 1 s. 52 č. u jutro. — Još vidiće se dilomično pomrčanje miseca 3. srpnja, počima se u 8 s. 26 č. u večer, svršiva se u 11 s. 29 č. u večer. — Napokon moće se viditi potpuno pomrčanje miseca 27. i 28 prosinca, počima se 27. u 10 s. 39 č. u večer, svršiva se 28 u 2 s. 28 č. u jutro.

III. Pomične svetkovine.

<i>Za katolike :</i>	<i>Za Grčko-istočnjake :</i>
Pepelnica 23. veljače	Triodij 25. siječnja.]
Uskrs 10. travnja	Mesopust 8. veljače
Spasovo 19. svibnja	Siroпуст 15. veljače
Duhovi 29. svibnja	Uskrs 5. travnja
Brašanjevo 9. lipnja	Spasov dan 14. svibnja
Advent 27. studenoga.	Trojice 24. svibnja

IV. Kvaterni postovi.

Prolični : 2, 4, 5, ožujka. — Litni : 1, 3, 4, lipnja. — Jesenski : 21, 23, 24. rujna. — Zimski : 14, 16, 17. prosinca.

V. Početak godišnjih doba.

Proliće počima se 20 ožujka u 3 s. u večer. — Lito 21. lipnja u 11 s. u jutro. Jesen 23. rujna u 2 s. u jutro. — Zima 21. prosinca u 8 s. u večer.

Sičanj

ima 31 dan.

Januar

ima 31 dan.

Dani	Za katolike	☾	Za grčko-istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi
Subota	1 Nova g. Obr. Is.		20 <i>Prosin. Ign.</i>	7 38	4 22
Nedilja	1. U ono vreme, kad bi umro Irud. Mat. 2.				
	2		21 Julijana	7 38	4 23
Poned.	3 Genoveva		22 Anastazija	7 38	2 40
Utorak	4 Titus biskup		23 10 m. na Kriti	7 38	4 24
Četvrt.	5 Telesfor papa		24 Evgenija	7 37	4 25
	6 Bog. Sv. 3 kr.		25 Božie	7 37	4 26
Petak	7 Lucijan †		26 Zbor Bogorod	7 37	4 28
Subota	8 Marcelijan		27 Stefan	7 37	4 29
Nedilja	2. Dvanajst godišnji Isus u ckvi Jeruzol. Luk. 2.				
	9 1. posli 3 kr.		28 20 tis. mučen.	7 36	4 30
Poned.	10 Agaton papa		29 Mladenci	7 36	4 31
Utorak	11 Higin papa		30 Anisija	7 35	4 33
Srida	12 Nesto opat		31 Melanija	7 35	4 36
Četvrt.	13 Hilarij		1 <i>Sič.</i>	7 34	4 38
Petak	14 Feliks †		2 Silvestar	7 34	4 39
Subota	15 Pava pust.		3 Malahija	7 33	4 40
Nedilja	3. Pir u Kani Galilejskoj. Ivan 2.				
	16 2.p.3kr.lmo Is.		4 Zbor 70 apost.	7 32	4 41
Poned.	17 Ant. pustinj.		5 Teodempto	7 32	4 42
Utorak	18 Stol.sv.P.u.R.		6 Bogojavljenje	7 31	4 44
Srida	19 Kanut. kralj		7 Zbor Iv. krst.	7 30	4 46
Četvrt.	20 Fabian i Seb.		8 Georg i Em	7 29	4 47
Petak	21 Janja †		9 Polijevtko	7 29	4 49
Subota	22 Vinko i An.		10 Grigorij Nis.	7 28	4 50
Nedilja	4. O gubavcu. Mat. 8.				
	23 3. p. 3 kr.		11 Teodosij	7 28	4 50
Poned.	24 Time biskup		12 Tatijana	7 27	4 52
Utorak	25 Obr. sv. Pavla		13 Jermilo	7 26	4 54
Srida	26 Polikarpo bis.		14 Sava I. ar. srp.	7 24	4 56
Četvrt.	27 Ivan zlatousti		15 Pavao Tiv.	7 23	4 57
Petak	28 Marga †		16 Verige Petra	7 22	4 59
Subota	29 Franjo saleški		17. Antonij. vel.	7 21	5 —
Nedilja	5. Isus s' učenici na uzburkanom moru. Mat. 8.				
	30 4. p. 3 kr.		18 Arh. Maksim.	7 21	5 —
Poned.	31 Petar nolas.		19 Makar. misir.	7 20	5 01

Misečne mine:

☾ *Pun misec*
8. u 1 s. 24 č.
u jutro.

☾ *Poslidnji četvrt.* 15. u 4 s.
44 č. u večer.

☾ *Mladi misec*
22. u 8 s. 25 č.
u jutro.

☾ *Prvi četvrt*
29. u 3 s. 33 č.
u večer.

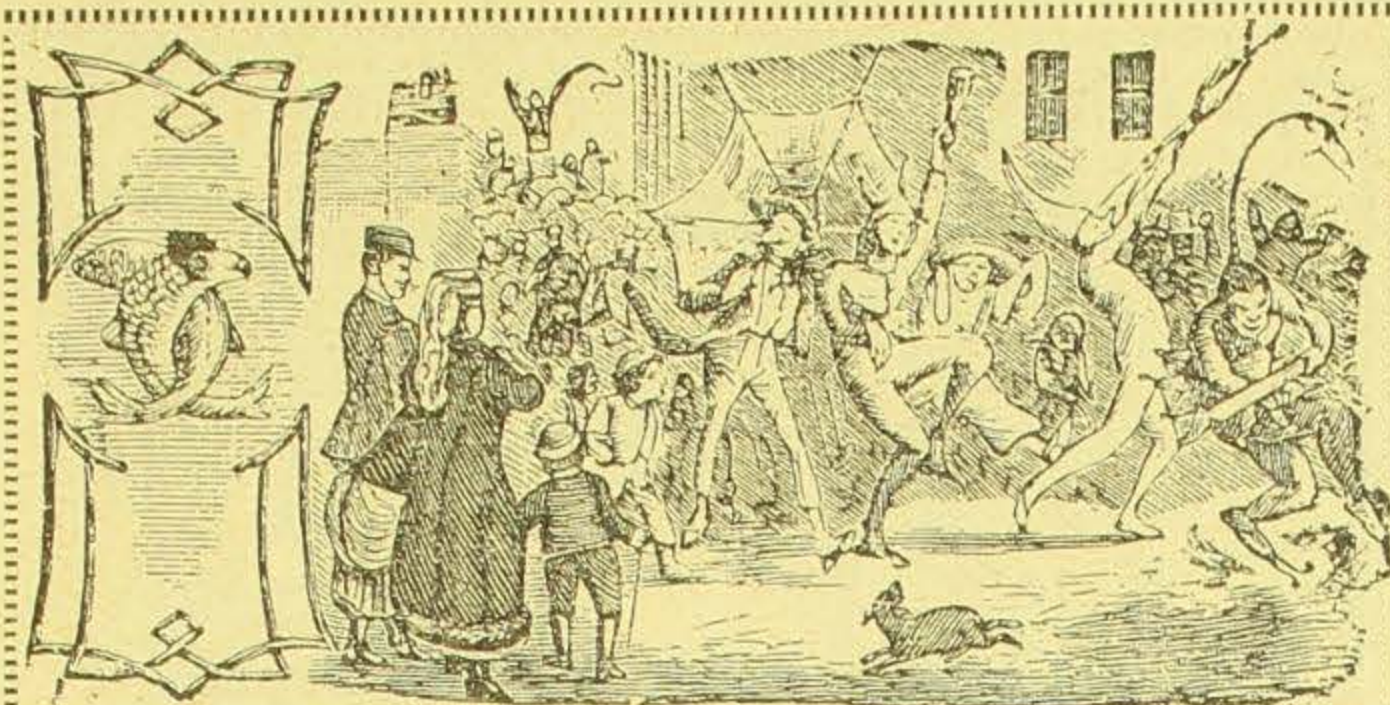
Dužina dana 1.
sičnja 8 s. 44 č.
dužina noći 15 s.
16 č. U sičnju
naraste dan 1 s.
18 č.

Gatanje o vremenju:

S prvine oblačno i studeno, posle daždi i o-ladno. Polovicom prominljivo, nepogodno. Koncem vitar, vijavac, magla.

Veljača

ima 28 dana.

Februar

ima 28 dana.

Dani	Za katolike	☾	Za Grč.-iztočne	Sunce izlazi	Sunce zalazi
Utorak	1 Ignac biskup		20 Jevtimij vel.	7 19	5 2
Srida	2 Očišč. Bl. D. M.		21 Makso	7 18	5 4
Četvrt.	3 Blaž biskup		22 Timot	7 17	5 6
Petak	4 Veronika †		23 Kliment	7 15	5 8
Subota	5 Agata		24 Ksenija	7 13	5 9
6. O poslenicah u vinogradu. Mat. 20.					
Nedilja	6 Sedamd. Sep.		25 Triodij	7 12	5 10
Poned.	7 Rom. opat		26 Ksenofont	7 10	5 12
Utorak	8 Ivan Matski		27 Prin. m. J.	7 8	5 14
Srida	9 Apolonija		28 Efrem sir.	7 7	5 15
Četvrt.	10 Školastika		29 Prin. m. Ign.	7 6	5 17
Petak	11 Desiderijo †		30 Tri jerarha	7 4	5 18
Subota	12 Eulalija		31 Kir. i Jovan	7 3	5 19
7. O sijaču i simenu. Luk. 8.					
Nedilja	13 Šesdes. Seks.		1 Veljača. Trif.	7 22	5 20
Poned.	14 Valentin		2 Sretenije	7 —	5 23
Utorak	15 Faustin i Jov.		3 Simeon	6 59	5 24
Srida	16 Julia		4 Isidor	6 57	5 27
Četvrt.	17 Julian		5 Agata	6 55	5 28
Petak	18 Simeon †		6 Vukol i Fotij	6 53	5 29
Subota	19 Konrad		7 Partenij	6 52	5 30
8. Isus izličuje slipca. Luk. 8.					
Nedilja	20 Pedes. Quin.		8 Mesopust	6 51	5 30
Poned.	21 Eleonora		9 Nikifor	6 49	5 32
Utorak	22 St.sv.P.u Ant.		10 Haralamp	6 47	5 34
Srida	23 Pepelnica		11 Gjuro Krat.	6 45	5 37
Četvrt.	24 Matija apošt.		12 Sava II. ar. sr.	6 43	5 38
Petak	25 Trn. kruna Is. †		13 Simeon Nem.	6 41	5 39
Subota	26 Šandor †		14 Aksentij	6 40	5 39
9. Isusa gjavao napastuje. Mat. 4.					
Nedilja	27 Čista. Invoc.		15 Sionust	6 39	5 40
Poned.	28 Roman		16 Tammil	6 39	5 40

Misečne mine :

☾ *Pun misec.*
6. u 7 s. 24 č. u večer.

☾ *Poslidnji četvrt.* 14. u 1 s. 35 č. u jutro.

☾ *Mladi misec.*
20. u 8 s. 41 č. u več.

☾ *Prvi četvrt.*
28. u 0 s. 13 č. noćju.

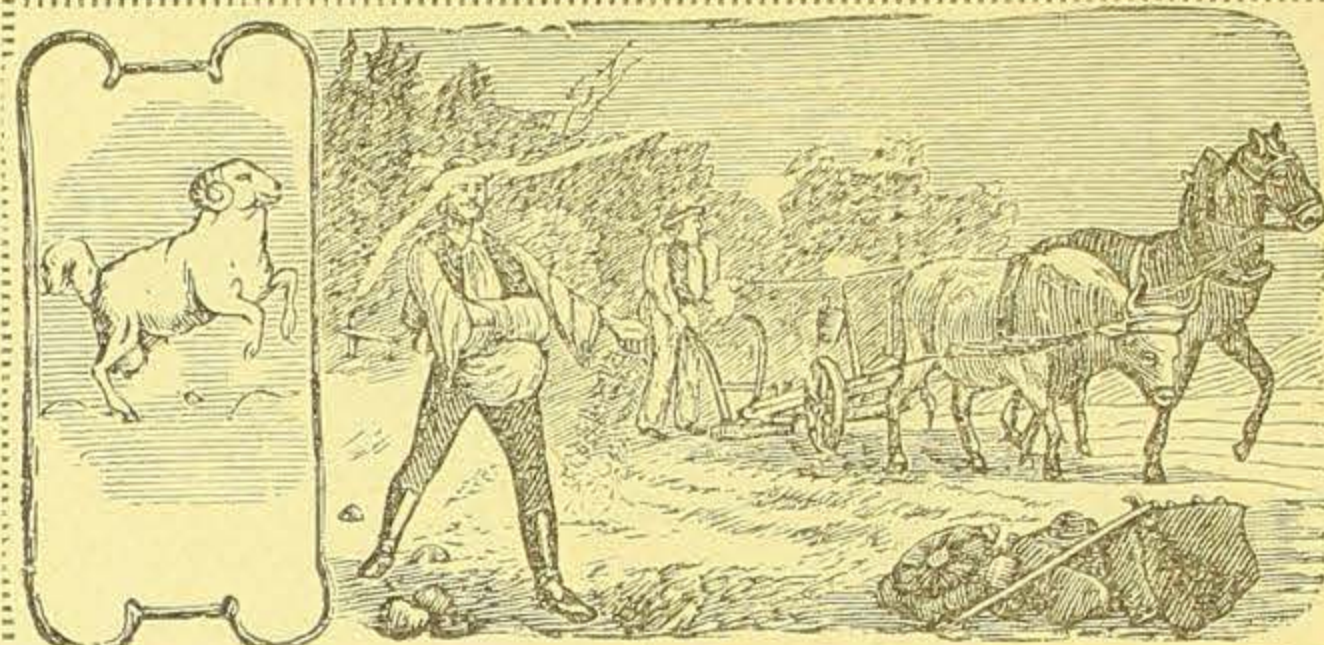
Dužina dana 1. veljače : 9 s. 43 č. dužina noći : 14 s. 17 č. Miseca veljače podulji se dan 1 sat.

Gatanje o vrimenu :

S početka naizmince dažd, magla i vitar, posle vedro, ladno, opet mutno, kiša i snig. Polovicom vitar, vedro, jutrom hladno i mraz.

Ožujak

ima 31 dan.

Mart

ima 31 dan.

Dani	Za katolike	☾	Za grč -iztoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi
Utorak	1 Albin biskup		17 Teodor	6 36	5 43
Srida	2 Simplic † kv.		18 Leon papa	6 33	5 44
Četvrt.	3 Kunegunda		19 Arhip	6 30	5 46
Petak	4 Kazimir † kv.		20 Lav	6 28	5 48
Subota	5 Eusebija † kv.		21 Timot	6 26	5 49
10. Priobraženje Isusovo. Mat. 7.					
Nedilja	6 Pačista Rem.		22 Mavrik	6 24	5 50
Poned.	7 Toma akvins.		23 Polikarp	6 22	5 52
Utorak	8 Ivan od Boga		24 Obr.gl.Jov.kr.	6 20	5 54
Srida	9 Franciška †		25 Tarasij	6 18	5 55
Četvrt.	10 40 mučenika		26 Porfir	6 16	5 57
Petak	11 Sp.sv.pl.Is. †		27 Prokop	6 14	5 58
Subota	12 Grgur †		28 Vasil	6 13	6 59
11. Isus izgoni gjavola. Luk. 11.					
Nedilja	13 Bezim. Oculi		1 Ožujak. Jerd.	6 12	6 —
Poned.	14 Matilda		2 Teodor vlad.	6 10	6 2
Utorak	15 Longin muč.		3 Jevtrop	6 8	6 4
Srida	16 Cirjak †		4 Prinos Venc.	6 7	6 6
Četvrt.	17 Gertruda		5 Konon	6 6	6 7
Petak	18 5 rana Isus. †		6 42 mučenika	6 4	6 8
Subota	19 Jos. z. Bl. D. †		7 Vaso	6 —	6 8
12. Isus nahrani 5000 ljudi. Iv. 6.					
Nedilja	20 Sridop. Laet.		8 Teofilakto	5 58	6 9
Poned.	21 Benedik		9 40 mučenika	5 56	6 10
Utorak	22 Oktavian		10 Kodrat	5 54	6 12
Srida	23 Viktorija †		11 Sofron	5 52	6 14
Četvrt.	24 Gabriel ark.		12 Teofan i Grg.	5 50	6 15
Petak	25 Blagovist †		13 Prinos m. Nik.	5 48	6 16
Subota	26 Emanuel †		14 Venedikto	5 47	6 17
13. Žudije hoće Isusa kamenovati Iv. 8.					
Nedilja	27 Gluha. Judica		15 Agapij	5 46	6 18
Poned.	28 Guntam		16 Savin	5 40	6 21
Utorak	29 Eustasij		17 Aleksij	5 39	6 22
Srida	30 Viktor muč. †		18 Kiril	5 37	6 23
Četvrt.	31 Benjamin		19 Krisan. i Dar.	5 36	6 24

Misečne mine :

☾ *Pun misec.*
8. u 10 s. 29 č.
u jutro.

☾ *Poslid. četvrt.* 15. u 8 s. 48 č. u jutro.

☾ *Mladi misec.*
22. u 9 s. 37 č. u jutro.

☾ *Prvi četvrt.*
30. u 8 s. 40 č. u jutro.

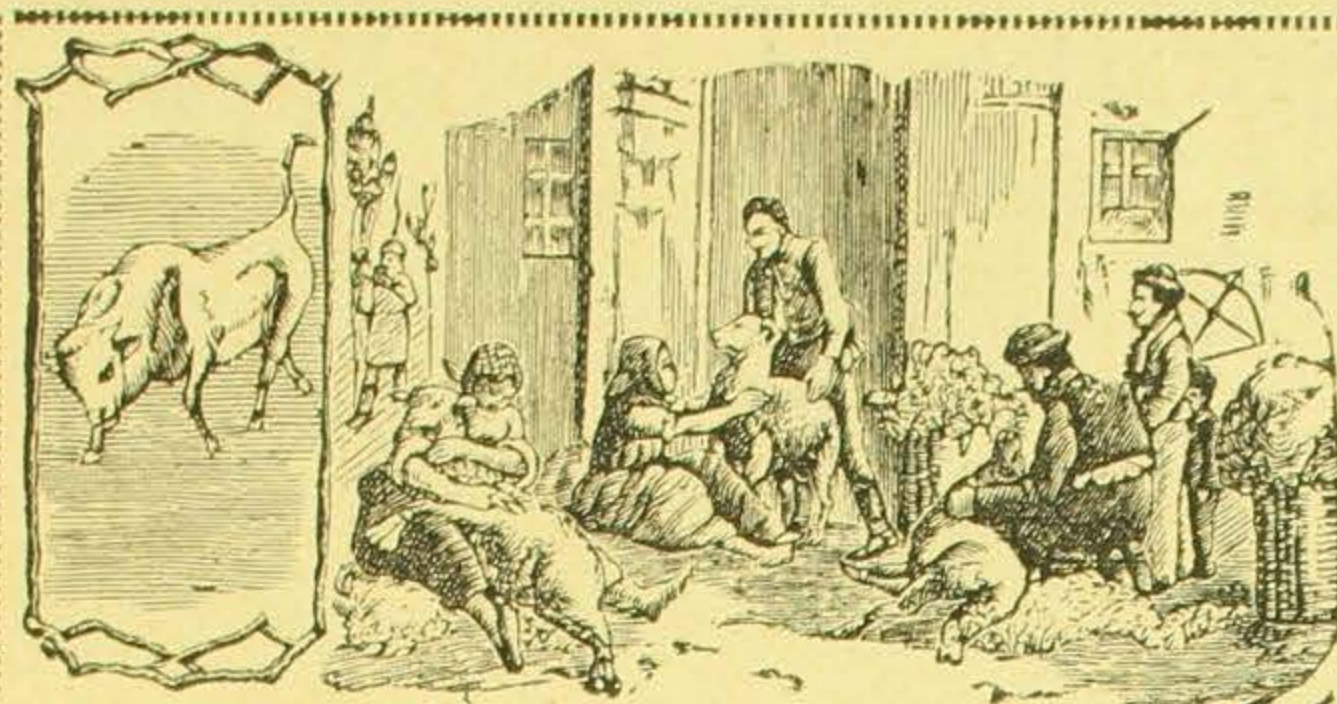
Dužina dana 1. ožujka : 11 s. 7 č. dužina noći 12 s. 53 č. Ovog miseca podulji se dan : 1 s. 36 č.

Gatanje o vrimenu :

S prva hladni vitrovi studen. Posle polovine kiša, studen, pole-dica. Koncem hladne noći i vlažni dnevi.

Travanj

ima 30 dana.

April

ima 30 dana.

Dani	Za katolike	☾	Za grč.-iztoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi
Petak	1 Sed. ž. B. D. †		20 Jovan prip.	5 37	6 25
Subota	2 Franjo Paul. †		21 Jakov vlad.	5 35	6 27
14. Svečani ulaz Isusov u Jerusolim. Mat 21.					
Nedilja	3 Cvitna Palm.		22 Vaso	5 33	6 28
Poned.	4 Isidor †		23 Nikon	5 30	6 30
Utorak	5 Vinko Fer. †		24 Artem	5 29	6 31
Srida	6 Celestin †		25 Blagovest	5 27	6 33
Četvrt.	7 Veliki četv. †		26 Gabrijel	5 25	6 34
Petak	8 Veliki pet. †		27 Mariona	5 23	6 35
Subota	9 Velika sub. †		28 Ilarijon	5 21	6 36
15. Usksnuće isusovo. Mark 16.					
Nedilja	10 Uskr G. I. Kr.		29 Cveti	5 20	6 37
Poned.	11 Uskrsni pon.		30 Jovan	5 18	6 39
Utorak	12 Uskr. utor.		31 Ipat	5 17	6 40
Srida	13 Hermenegild		1 Trav. Mar. M.	5 15	6 42
Četvrt.	14 Tiburc		2 Tit	5 13	6 43
Petak	15 Anastazija †		3 Nikita	5 10	6 44
Subota	16 Lambert		4 Josip	5 9	6 45
16. Kada večer bi onaj dan. Iv. 20.					
Nedilja	17 Bila Quasim.		5 Uskrs	5 7	6 46
Poned.	18 Apolon muč.		6 2. dan Uskrsa	5 5	6 48
Utorak	19 Timon muč.		7 3. dan Uskrsa	5 3	6 49
Srida	20 Sulpic		8 Irod	5 1	6 51
Četvrt.	21 Anzelmo bisk.		9 Jerpsihij	5 —	6 52
Petak	22 Soter i Kajo †		10 Terent	4 59	6 53
Subota	23 Adalbert		11 Antipa	4 57	6 54
17. O dobrom pastiru. Iv. 10.					
Nedilja	24 2 p. Us. Gjur.		12 Vaso	4 55	6 55
Poned.	25 Marko evang.		13 Artemon	4 53	6 57
Utorak	26 Klet papa		14 Martin papa	4 50	6 58
Srida	27 Peregrin		15 Aristara	4 49	6 59
Četvrt.	28 Živko		16 Agapija	4 48	7 —
Petak	29 Petar muč †		17 Simeon	4 46	7 1
Subota	30 Katar. siens.		18 Jovan Dekap.	4 44	7 2

Misečne mine :

☾ *Pun misec.*
6. u 10 s. 20 č.
u večer.

☾ *Poslid. četvrt.* 13. u 3 s.
28 č. u večer.

☾ *Mladi misec.*
20. u 11 s. 21 č.
u večer.

☾ *Prvi četvrt.*
29. u 3 s. 5 č.
u jutro.

Dužina dana 1.
travnja 12 s. 48
č. dužina noći.
11 s. 12 č. Ovog
meseća naraste
dan 1 s. 36 č.

Gatanja o vri- menu :

S prvine mra-
zom, zatim lipo
i toplo. Sridom
vitrovi oštri. O
kraju mutno, top-
lo i grmljavina.

Svibanj

ima 31 dan.

Maj

ima 31 dan.

Dani	Za katolike	☉	Za grč.-istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi
18. Do malo i nećete viditi mene. Iv. 16.					
Nedilja	1 3. p. Us. Jubil.		19 Jovan Star.	4 43	7 03
Poned.	2 Atanaz		20 Teodor Fr.	4 41	7 04
Utorak	3 Naš. sv. Križa		21 Januarij	4 40	7 05
Srida	4 Florijan		22 Teodor Sik	4 38	7 06
Četvrt.	5 Pijo papa		23 Georg	4 36	7 07
Petak	6 Ivan pr. vr. 1. †		24 Sava muč	4 35	7 08
Subota	7 Stanislav		25 Marko ev.	4 34	7 09
19. Idem k'onomu koji me poslao. Iv. 16.					
Nedilja	8 4. p. Us. Can.		26 Vaso	4 33	7 10
Poned.	9 Gregor naz.		27 Janik I. arhiep	4 32	7 11
Utorak	10 Isidor		28 Jasion i Sosip.	4 31	7 13
Srida	11 Mamert		29 Vaso vl. crn.	4 30	7 14
Četvrt.	12 Pankrac		30 Jakov Zeve.	4 29	7 15
Petak	13 Servac †		1 Svib. Jerem.	4 28	7 17
Subota	14 Bonifac		2. Atanazij vel.	4 27	7 18
20. Što prosili budete u ime moje dobićete. Iv. 16.					
Nedilja	15 5. p. Us. Rog.		3 Timot	4 25	7 19
Poned.	16 Ivan N.)		4 Pelagija	4 24	7 20
Utorak	17 Pashal)		5 Irena	4 22	7 21
Srida	18 Feliks)		6 Jov. mnog.	4 21	7 22
Četvrt.	19 Spasov (uz. I.)		7 Znamenje kr.	4 20	7 23
Petak	20 Bernardó		8 Jovo apošt.	4 19	7 24
Subota	21 Konstatin		9 Nikolaj	4 18	7 26
21. Kada dodje Utišitelj. Iv. 15.					
Nedilja	22 6. p. Us. Ex.		10 Simon	4 17	7 27
Poned.	23 Desider		11 Kiril i Metod.	4 16	7 28
Utorak	24 Jovana udov.		12 Epifan	4 15	7 29
Srida	25 Urban papa		13 Gliker	4 14	7 30
Četvrt.	26 Filip Nerejski		14 Spasovo	4 13	7 31
Petak	27 Magd. Pav †		15 Pahom	4 12	7 32
Subota	28 Vilhelm †		16 Teod. i Jefr.	4 11	7 33
22. Ko mene ljubi obdrži moje zapovidi. Iv. 14.					
Nedilja	29 Duhovi		17 Andron	4 10	7 35
Poned.	30 Duhovski pon.		18 Teodor	4 10	7 36
Utorak	31 Duhov. ut.		19 Patrik	4 09	7 37

Misečne mine :

☾ *Pun misec*
6. u 7 s. 34 č. u jutro.

☾ *Zadnji četvrt.* 12. u 10 s. 36 č. u veče.

☾ *Mladi misec.* 20. u 1 s. 58 č. u večer.

☾ *Prvi četvrt.* 28. u 6 s. 14 č. u večer.

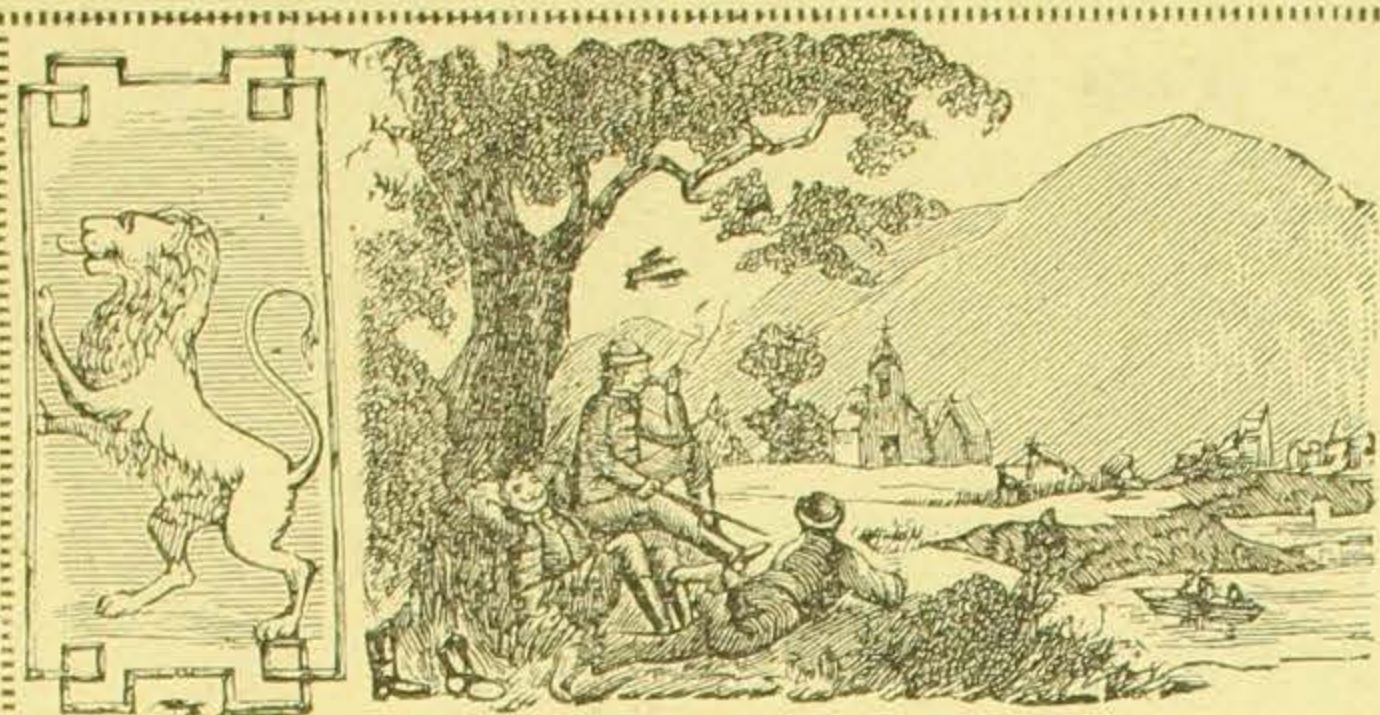
Dužina dana 1. svibnja : 14 s. 16 č. dužina noći 9 s. 44 č. Ovog miseca postane dan dulji 1 s. 28 č.

Gatanje o vremenju :

Početak hladno s vitrom. Posle oko polovice miseca lipi dnevni, posle polovine hladno opet, koncem tmurno, oblačno ali toplo.

Lipanj

ima 30 dana.

Juni

ima 30 dana.

Dani	Za katolike	☾	Za grč.-iztoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi
Srida	1 Tamfil † kv.		20 Talalej	4 08	7 38
Četvrt.	2 Erasmo		21 Košt. i Jel.	4 08	7 39
Petak	3 Klotild † kv.		22 Vladinar	4 08	7 40
Subota	4 Kvirin bis. kv.		23 Mihajlo vlad.	4 07	7 41
23. Svaka je vlast meni data. Mat. 28.					
Nedilja	5 Prsv. Trojst.		24 Trojice	4 07	7 41
Poned.	6 Norbert		25 2. d. Trojice	4 07	7 42
Utorak	7 Robert		26 Karpo i Alfej	4 07	7 42
Srida	8 Medard		27 Teráponte	4 06	7 43
Četvrt.	9 Brašančevo		28 Nikita	4 06	7 44
Petak	10 Marg. kralj. †		29 Teodosija	4 06	7 45
Subota	11 Barn. apoš.		30 Isak	4 05	7 46
24. O velikoj večeri. Luk. 14.					
Nedilja	12 2. p. D. I. Fak.		31 Svi Sveti	4 05	7 46
Poned	13 Ant. od Pad.		1 Lipanj Just.	4 05	7 46
Utorak	14 Bazil biskup		2 Nikifor	4 05	7 46
Srida	15 Vid. muč.		3 Lukilijan	4 04	7 47
Četvrt.	16 Franje Regis		4 Mitrofan	4 04	7 47
Petak	17 Prsv. Sr. Is. †		5 Dorotej	4 04	7 48
Subota	18 Marcelijan		6 Visarijon	4 04	7 49
25. Približuju se Isusu carinari. Luk. 15.					
Nedilja	19 3 p. D. Gerv.		7 Teodoz	4 03	7 49
Poned.	20 Silverijo papa		8 Kiril aleks.	4 04	7 49
Utorak	21 Alojsija		9 Teodor	4 04	7 49
Srida	22 Paulin		10 Timotej	4 04	7 49
Četvrt.	23 Sidonija		11 Vart i Varn.	4 05	7 49
Petak	24 Rog. Iv. Kr. †		12 Onufrij	4 05	7 49
Subota	25 Vilim		13 Akilina	4 05	7 50
26. Mnoštvo navali Isusu Luk. 5.					
Nedilja	4 p. D. Iv. i P.		14 Jelisej prorok	4 06	7 50
Poned.	27 Ladisl. kralj		15 Car Lazar	4 06	7 50
Utorak	28 Leon papa		16 Tihon	4 07	7 50
Srida	29 Petar i Pava		17 Mañojlo	4 07	7 50
Četvrt.	30 Spom. sv. P.		18 Leontij	4 08	7 50

Misečne mine :

☾ *Pun misec.*
4. u 3 s. 11 č. u večer.

☾ *Poslid. četvrt.* 11. u 7 s. 4 č. u jutro.

☾ *Mladi misec.*
19. u 5 s, 19. č. u jutro.

☾ *Prvi četvrt.*
27. u 5 s. 54. č. u jutro.

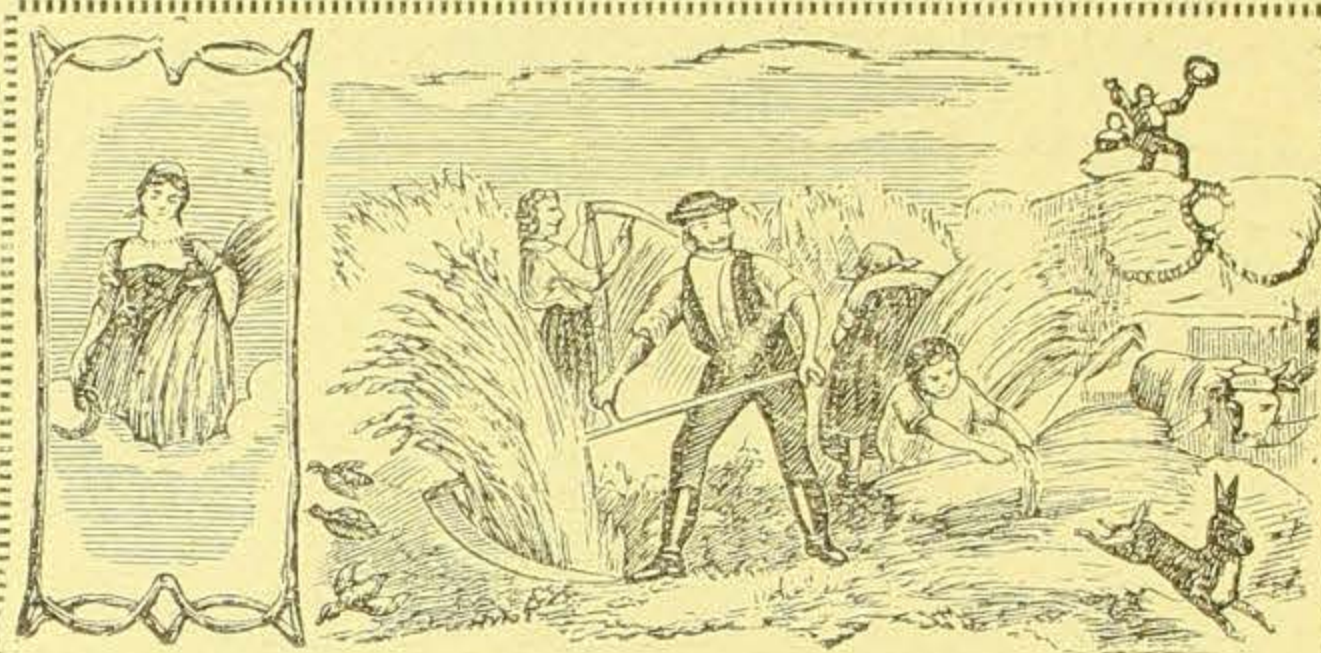
Dužina dana 1. lipnja 15 s. 30 č. dužina noći : 8 s. 30 č. Ovog miseca podulji se dan 1 s. 14 č.

Gatanje o vremenu :

Početakom ugodno vreme posle kišovito. zatim nestalno. Sridinom zapara. O kraju miseca nikom kiša.

Srpanj

ima 31 dan.

Juli

ima 31 dan.

Dani	Za katolike	☾	Za grč.-iztoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi
Petak	1 Teobald †		19 Juda apoštol	4 9	7 50
Subota	2 Poh. B. D. M.		20 Metod	4 9	7 50
27. O pravdi Farizejskoj. Mat 5.					
Nedilja	3 5. posle Duh.		21 Julijan	4 10	7 49
Poned.	4 Udalrik		22 Jevsevij	4 10	7 49
Utorak	5 Ciril i Metod		23 Agripina	4 11	7 48
Srida	6 Izaia prorok		24 Ivanj dan	4 11	7 48
Četvrt.	7 Vilibaldo		25 Fevronija	4 12	7 48
Petak	8 Kilijan †		26 David	4 13	7 47
Subota	9 Lukrecio		27 Samšon	4 14	7 46
28. Isus nahranjuje 4000 ljudi. Mark 8.					
Nedilja	10 6. p. D. Amal		28 Prinos m. K. J.	4 15	7 46
Poned.	11 Pijo I. p. muč.		29 Petar i Pava	4 16	7 46
Utorak	12 Hinko		30 Svih 12 apošt.	4 17	7 45
Srida	13 Margarita		1 Srp. Kuz. i D.	4 18	7 44
Četvrt.	14 Bonaventura		2 Pol. halj. Bog.	4 19	7 43
Petak	15 Rast. apošt. †		3 Jakinto	4 20	7 42
Subota	16 Skap. B. D.		4 Andrija Krit.	4 21	7 41
29. O lažljivih proroci. Mat. 7.					
Nedilja	7 7. p. D. Alek.		5 Atanasij. At.	4 22	7 41
Poned.	18 Kamil		6 Sisoj i Lukija	4 23	7 40
Utorak	19 Vinko Pavl.		7 Tom. i Akapij	4 24	7 39
Srida	20 Ilija prorok		8 Prokop	4 25	7 38
Četvrt.	21 Dan. pr. Olga		9 Pankrac	4 26	7 37
Petak	22 Marija Mag. †		10 45 muč. u Nik.	4 27	7 36
Subota	23 Apolinar		11 Jefnija i Olga	4 28	7 35
30. O nepravednom upravljaju. Luk. 16.					
Nedilja	24 8. p. D. Krista		12 Proklo i Ilarij	4 29	7 34
Poned.	25 Jakov apost.		13 Zbor arh. Gav.	4 30	7 33
Utorak	26 Ana m. B. D.		14 Akila	4 31	7 32
Srida	27 Pantelija		15 Kiril i Jalita	4 32	7 31
Četvrt.	28 Viktor papa		16 Atinogen	4 33	7 30
Petak.	29 Marta †		17 Marina	4 35	7 28
Subota	30 Abdon i Sev.		18 Jakinto i Em.	4 36	7 27
31. Isus plače nad Jeruzolimom. Luk. 19.					
Nedilja	31 9. p. D. Ign. L.		19. Makrena.	4 37	7 26

Misečne mine:

☾ *Pun misec.*
3. u 10 s. 12 č.
u večer.

☾ *Poslid. četvrt.*
10. u 5 s
43 č. u večer.

☾ *Mladi misec.*
18. u 8 s. 47 č.
u večer.

☾ *Prvi četvrt.*
26. u 2 s. 40 č.
u večer.

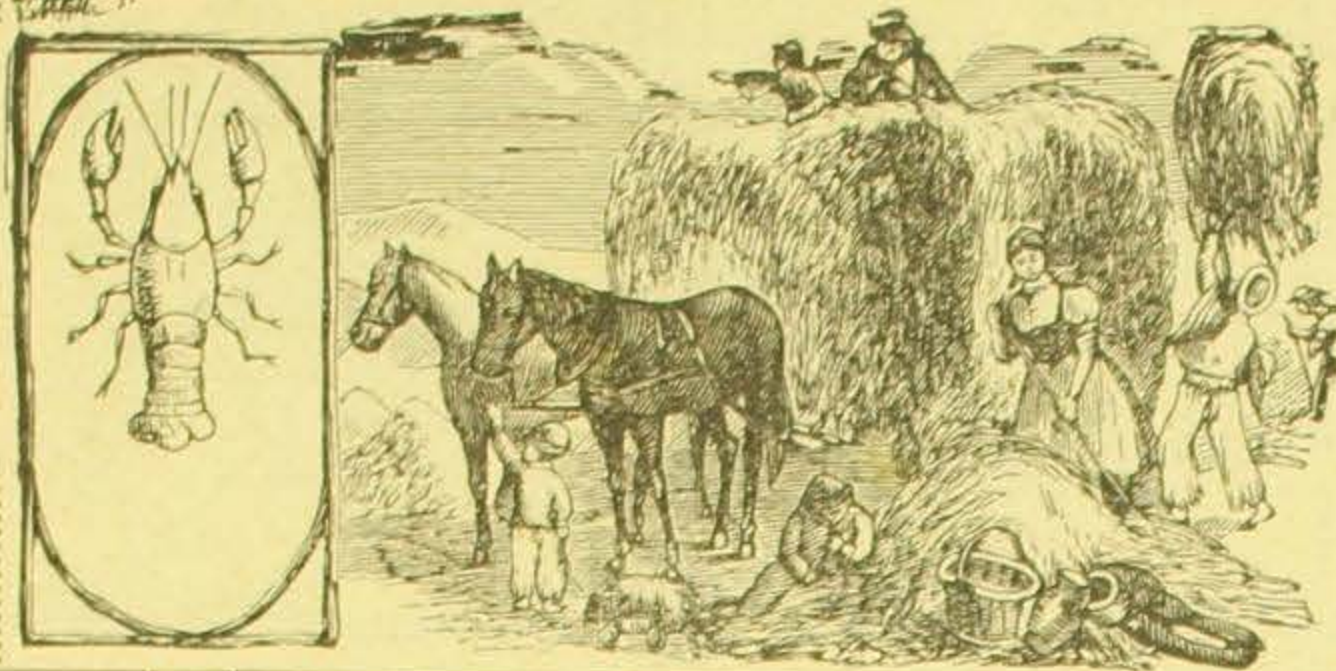
Dužina dana 1. srpnja 15 s. 41 č. dužina noći 8 s. 19 č. Ovog miseca početkom podulji se dan sa 11 časi. Zatim podje dan na kraće.

Gatanje o vremenu.

S prvine hladovina, posle lipo i toplo. Okolo polovice dažd, zatim do kraja zapara.

Kolovoz

ima 31 dan.

August

ima 31 dan.

Dani	Za katolike	☾	Za grč.-iztoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi
Poned.	1 Petar u okov.	☯	20 Ilijin dan	4 38	7 25
Utorak	2 Porciunkula	☯	21 Simeon	4 39	7 24
Srida	3 Naš. sv. Stip.	☯	22 Marija Magd.	4 40	7 23
Četvrt.	4 Dominik	☯	23 Trofin	4 42	7 22
Petak	5 Snižna Gos. †	☯	24 Kristina	4 43	7 20
Subot.	6 Priob. Isus.	☯	25 Usp. sv. Ane	4 44	7 18
32. O Farizejcu i očitniku. Luk. 38.					
Nedilja	7 10. p. D. Kaj.	☯	26 Paraskeva	4 45	7 17
Poned.	8 Cirjak	☯	27 Pantelija	4 46	7 15
Utorak	9 Roman	☯	28 Prohor i Nik.	4 48	7 14
Srida	10 Lovro muč.	☯	29 Kalinik	4 49	7 13
Četvrt.	11 Susana	☯	30 Angjelina	4 50	7 10
Petak	12 Klara †	☯	31 Jevdokim	4 51	7 9
Subota	13 Hipolit †	☯	1 Kol. Krstov d.	4 52	7 8
33. Isus izličuje gluhonima. Mark. 7.					
Nedilja	14 II. posle Duh.	☯	2 Prin. ar. Stef.	4 53	7 7
Poned.	15 Velika Gospa	☯	3 Isak	4 55	7 5
Utorak	16 Roka	☯	4 7 detića efeš.	4 57	7 3
Srida	17 Anastazija	☯	5 Evgenij	4 58	7 2
Četvrt.	18 Jelena carica	☯	6 Preobraženje	4 59	7 1
Petak	19 Ludovik †	☯	7 Dometij	4 59	7 —
Subota	20 Stipan kralj	☯	8 Emilijan	5 1	6 58
34. O milosrdnom samaritanu. Luk. 5.					
Nedilja	21 12 pos. Duh.	☯	9 Matija apost.	5 2	6 55
Poned.	22 Simforijan	☯	10 Lavrentij	5 3	6 54
Utorak	23 Filip	☯	11 Evilo	5 4	6 52
Srida	24 Bartol apošt.	☯	12 Fotij	5 6	6 50
Četvrt.	25 Ludovik kr.	☯	13 Maksim	5 8	6 48
Petak	26 Pelagija †	☯	14 Miheja pror.	5 9	6 46
Subota	27 Josip Kalaz.	☯	15 Velika Gospa	5 10	6 43
35. O deset gubavaca. Luk. 17.					
Nedilja	28 13. p. D. Ago.	☯	16 Ubrus Hrist.	5 11	6 42
Poned.	29 Glav. Iv. kr.	☯	17 Miron	5 13	6 40
Utorak	30 Roza divica	☯	18 Flor i Lovro	5 15	6 36
Srida	31 Rajmund	☯	19 Andrija	5 16	6 34

Misečne mine:

☾ *Pun misec.*
2. u 5 s. 29 č.
iz jutra.

☾ *Poslid. četvrt.* 9. u 7 s. 13.
č. jutrom.

☾ *Mladi misec.*
17. u 11 s. 29 č.
u jutro.

☾ *Prvi četvrt.*
24. u 9. s. 32 č.
u večer.

☾ *Pun misec.*
31. u 1 s. 51 č.
u večer.

Dužina dana 1. kolovoza 14. s. 47. č. dužina noći 9 s. 13 č. ovog miseca pokrati se dan 54 časa.

Gatanje o vremenu:

S prva vrućina, oko 10-og kiša. Posle lipi dani, pohladne noći. Grmljavina i plaha kiša. Okolo kraja često grmljavina s kablalom kišom.

Rujan

ima 30 dana.

Sept.

ima 30 dana.

Dani	Za katolike	☾	Za grč.-iztoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi
Četvrt.	1 Egid		20 Samuilo pror.	5 17	6 35
Petak	2 Antonij †		21 Tade apost.	5 19	6 31
Subota	3 Mansvet		22 Agatonik	5 20	6 30

36. Nitko nemož dva gospodara služiti. Mat 6.

Nedilja	4 14.p.D. R.A.č.		23 Lup i Iren	5 21	6 29
Poned.	5 Lovro Justin		24 Jevtihij	5 22	6 27
Utorak	6 Zaharija		25 Vartolomej	5 24	6 25
Srida	7 Regina		26 Adrijan	5 25	6 23
Četvrt.	8 Mala Gospa		27 Pimen veliki	5 27	6 21
Petak	9 Gorgon †		28 Mojsij Murin	5 28	6 19
Subota	10 Nikola tolets.		29 Usekovanje	5 28	6 17

37. O naimskom mladiću. Luk. 7.

Nedilja	11 15.p.D. Im. M.		30 Zbor. sv.sr.pr.	5 29	6 16
Poned.	12 Macedon		31 Poj. Bogor.	5 30	6 14
Utorak	13 Filip biskup		1 Rujan. Sim.	5 32	6 12
Srida	14 Uzviš.sv.križa		2 Jovan Posnik	5 34	6 10
Četvrt.	15 Nicet		3 Jankij II. sr. p.	5 35	6 8
Petak	16 Ludmila †		4 Vanila	5 35	6 7
Subota	17 Lambert		5 Zah. i Jelis.	5 36	6 4

38. Isus izličuje vodenobolesnika. Luk. 14.

Nedilja	18 16.p.D. Toma		6 Jerdoksij	5 37	6 2
Poned.	19 Januarij bis.		7 Jovan novg.	5 39	6 —
Utorak	20 Eustah		8 Mala Gospa	5 41	5 58
Srida	21 Mate ev. † kr.		9 Joahim i Ana	5 42	5 54
Četvrt.	22 Mavro		10 Minodora	5 43	5 52
Petak	23 Tekla † kr.		11 Teodora	5 45	5 50
Subota	24 Gerard † kr.		12 Avtonom	5 46	5 49

39. Isusa kušaju Farizeji. Mat. 22.

Nedilja	25 17.p.D. Kleof.		13 Kornel stot.	5 47	5 48
Poned.	26 Ciprijan		14 Krstov dan	5 49	5 46
Utorak	27 Kozm. i Dam.		15 Nikita i Filot.	5 51	5 42
Srida	28 Vencislav		16 Jevtim. i Ljud.	5 52	5 40
Četvrt.	29 Mihovil arh.		17 Sofija	5 53	5 38
Petak	30 Jeronim †		18 Jevmenij	5 54	5 36

Misečne mine:

☾ Poslid. četvrt. 7. u 11 s. 15 č. u večer.

☾ Mladi misec. 16. u 1 s. 10 č. u jutro.

☾ Prvi četvrt. 23. u 3 s. 39 č. u jutro.

☾ Pun misec. 30. u 0 s. 11 posle ponoći.

Dužina dana 1. rujna: 13 s. 18 č. dužina noći: 10 s. 42 č. Ovog miseca pokrati se dan: 1 s. 29 č.

Gatanje o vremenju:

Prve polovice toplo, vedro, kad kad oluja, noćju grmljavina. Okolo polovine prominljivo vedro i dažd. Koncem lipo i ugodno.

Listopad

ima 31 dan.

Oktoob.

ima 31 dan.

Dani	Za katolike	☾	Za grč.-iztoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi
Subota	1 Remig	☰	19 Trof. i Teod.	5 55	5 37
40. Isus unigje u lagju. Mat. 9.					
Nedilja	2 18. p. D. S. K.	☉	20 Jevstatij	5 56	5 35
Poned.	3 Kandid	☉	21 Kodrat	5 57	5 33
Utorak	4 Franjo seraf.	☉	22 Foka	5 58	5 32
Srida	5 Placid	☉	23 Zač. Jov. Krs.	5 59	5 31
Četvrt.	6 Bruno	☉	24 Simon	6 —	5 27
Petak	7 Justina †	☉	25 Jevrosima	6 3	5 25
Subota	8 Brigita	☉	26 Jovan ap.	6 4	5 23
41. O najvećoj večeri. Mat. 22.					
Nedilja	9 19. p. D. Dion.	☉	27 Kalistrat	6 5	5 22
Poned.	10 Franjo Borgia	☉	28 Harit. i Već.	6 7	5 20
Utorak	11 Nikaz	☉	29 Kirjak i Teof.	6 8	5 17
Srida	12 Maksimilijan	☉	30 Grigor. Jerm.	6 9	5 15
Četvrt.	13 Kolom. Ed.	☉	1 Listop. P. B.	6 11	5 13
Petak	14 Kalist †	☉	2 Kipr. i Just.	6 13	5 11
Subota	15 Terezija	☉	3 Dionis treop.	6 14	5 10
42. O bolesnom kraljevom sinu. Iv. 4.					
Nedilja	16 20. p. D. Gal	☉	4 Štefan Štilj.	6 15	5 9
Poned.	17 Hedvig	☉	5 Haretina	6 16	5 7
Utorak	18 Luka evang.	☉	6 Toma ap.	6 17	5 5
Srida	19 Petar Alk.	☉	7 Sergij	6 19	5 3
Četvrt.	20 Véndelin	☉	8 Pelagija	6 21	5 2
Petak	21 Ursula †	☉	9 Štefan Bran.	6 22	5 1
Subota	22 Kordula	☉	10 Evlampij	6 23	4 59
43. O kraljevom računu. Mat. 18.					
Nedilja	23 21. p. D. Iv. K.	☉	11 Filip djak.	6 24	4 57
Poned.	24 Rafael	☉	12 Prov i Tarah	6 27	4 55
Utorak	25 Marg. Alak.	☉	13 Karpa	6 29	4 53
Srida	26 Demetrijo	☉	14 Sveta Petka	6 31	4 51
Četvrt.	27 Sabina	☉	15 Jevtimij	6 32	4 50
Petak	28 Šimun i Jud. †	☉	16 Longon stot.	6 33	4 48
Subota	29 Zeno	☉	17 Osija prorok	6 34	4 47
44. Podajte caru carevo a Bogu božje. Mat. 22.					
Nedilja	30 22. pos. Duh.	☉	18 Luka evangj.	6 35	4 47
Poned.	31 Volfgang †	☉	19 Jovan Rilski	6 36	4 46

Misečne mine :

☾ Poslid. četvrt. 7. u 7 s. 5 č. u večer.

☾ Mladi misec. 15. u 1 s. 37. č. u večer.

☾ Prvi četvrt. 22. u 10 s. 9 č. u jutro.

☾ Pun misec. 29. u 1 s. 18 č. u večer.

Dužina dana 1. listopada : 11 s. 42 č. dužina noći ; 12 s. 18 č. Ovog miseca pokrati se dan : 1 s. 36 č.

Gatanje o vremenu :

O početku vedro, hladno, zatim lipo, kasnije vitrovito. Oko polovine prominljivo. Zatim toplo, o kraju kiša.

Studeneni

ima 30 dana.

Novemb

ima 30 dana.

Dani	Za katolike	☾	Za grč.-iztoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi
Utorak	1 Svi sveti		20 Artomij	6 37	4 43
Srida	2 Mrtvih dan		21 Ilarijon vel.	6 39	4 41
Četvrt.	3 Hubert		22 Averkij	6 40	4 39
Petak	4 Karlo Bor. †		23 Jakov ap.	6 41	4 38
Subota	5 Mirko (Imra)		24 Aveta	6 43	4 37
45. O Jairovoj kćeri. Mat. 9.					
Nedilja	6 23. pos. Duh.		25 Martijan	6 44	4 36
Poned.	7 Engelbert		26 Mitrov dan	6 46	4 34
Utorak	8 Gotfrid		27 Nestor	6 48	4 33
Srida	9 Teodor		28 Arh. Ars. I.	6 49	4 31
Četvrt.	10 Andrija avel.		29 Anastasija	6 50	4 30
Petak	11 Martin bis. †		30 Milutin	6 52	4 29
Subota	12 Martin papa		31 Stah. i Amplij	6 53	4 29
46. Prikladno je kraljestvo božje zrnju gorušice. Mat 13.					
Nedilja	13 24. pos. Duh.		1 Stud. Kuz. i D.	6 54	4 28
Poned.	14 Levin		2 Akindin	6 55	4 27
Utorak	15 Leopold		3 Gjurgjic	6 57	4 26
Srida	16 Otmar		4 Janikij	6 58	4 25
Četvrt.	17 Grgur čudotv.		5 Galaktion	6 59	4 24
Petak	18 Roman †		6 Pava	7 —	4 23
Subota	19 Elizabeta		7 33 muč. u Mil.	7 3	4 22
47. O strahoti pustošenja. Mat. 24.					
Nedilja	20 25. pos. Duh.		8 Mihajlo arh.	7 5	4 21
Poned.	21 Prik. B. D. M.		9 Onisifor	7 6	4 20
Utorak	22 Cecilija		10 Erast i Olimp.	7 7	4 19
Srida	23 Kliment papa		11 Stefan Deč.	7 8	4 18
Četvrt.	24 Hrisogon		12 Jovan Milost.	7 10	4 17
Petak	25 Katarina †		13 Jovan zlatous.	7 11	4 17
Subota	26 Konrad		14 Filip apost.	7 12	4 16
48. Znakovi će biti u suncu i misecu. Luk. 21.					
Nedilja	27 I. Adventa		15 Gurij (post B.)	7 13	4 16
Poned.	28 Sosten		16 Mate evangj.	7 14	4 15
Utorak	29 Saturnin		17 Grigor	7 15	4 14
Srida	30 Andrija †		18 Platon i Rom.	7 16	4 12

Misečne mine :

☾ Poslid. četvrt. 6. u 3 s. 28 č. posli podne.

☽ Mladi misec. 14. u 1 s. 21 č. noćom.

☾ Prvi četvrt. 20. u 6 s. 5 č. u večer.

☽ Pun misec. 28. u 5 s. 39 č. u jutro.

Dužina dana 1. studenoga : 10 s. 6 č. dužina noći : 13 s. 54. č. Ovog miseca dan je kraći : 1 s. 36 č.

Gatanje o vremenu :

Do polovice kišovito i ladno. Posle tog prominljivo. O koncu veoma toplo kao u lito.

Prosinac

ima 31 dan.

Decemb

ima 31 dan.

Dani	Za katolike	☾	Za grč-iztoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi
Četvrt.	1 Eligij		19 Avdija pror.	7 17	4 13
Petak	2 Bibijana †		20 Grigor Dek.	7 18	4 13
Subota	3 Franjo Ksav.		21 Uvod Bogov.	7 19	4 13
49. Ivan u tavnici Mat. 11.					
Nedilja	4 2. Advent. B.		22 Filimon	7 20	4 13
Poned.	5 Sava opat		23 Aleksander	7 22	4 13
Utorak	6 Nikola biskup		24 Katarina	7 23	4 13
Srida	7 Ambrozija †		25 Kliment papa	7 24	4 13
Četvrt.	8 Začeće B.D.M.		26 Alimpij	7 26	4 13
Petak	9 Leokadija †		27 Jakov pers.	7 26	4 13
Subota	10 Laur. Bl. Dj.		28 Stefan novi	7 27	4 13
50. Svidočanstvo Ivanovo. Iv. 1.					
Nedilja	11 3. Adv. Dam.		29 Paramon	7 28	4 12
Poned.	12 Maksencij		30 Andrija	7 29	4 12
Utorak	13 Lucija		1 Pros. Naum	7 29	4 12
Srida	14 Spir. † kv.		2 Uroš car	7 30	4 12
Četvrt.	15 Irenej		3 Sofonija	7 31	4 13
Petak	16 Etel † kv.		4 Varvari	7 31	4 13
Subota	17 Lazar † kv.		5 Sava	7 32	4 13
51. 15. godine vladanja Tiberije. Luk. 3,					
Nedilja	18 4. Advent		6 Nikolj dan	7 33	4 14
Pened.	19 Nemesij		7 Amvrosij	7 33	4 14
Utorak	20 Amon		8 Qatopij	7 33	4 15
Srida	21 Toma ap. †		9 Začet. Bog.	7 34	4 15
Četvrt.	22 Zenov		10 Jovan Brank.	7 34	4 16
Petak	23 Viktorija †		11 Danilo i Luka	7 35	4 16
Subota	24 Bad. Ad. i E. †		12 Spiridijon	7 35	4 17
52. August car izda zapovid, da se popiše narod. Luk. 2.					
Nedilja	25 Bož. Rogj. Is.		13 Ovest i Luk.	7 36	4 17
Poned.	26 Stip. pr. muč.		14 Tirto i druž.	7 36	4 18
Utorak	27 Ivan ap.		15 Elevterij	7 36	4 18
Srida	28 Mladenci		16 Agej prorok	7 37	4 18
Četvrt.	29 Toma biskup		17 Danilo Anan.	7 37	4 19
Setak	30 David †		18 Sevastija	7 37	4 20
Subota	31 Silvester pap.		19 Arhiep D. II.	7 38	4 21

Misečne mine :

☾ Treći četvrt.
6. u 11 s. 6 č. u jutro.

☽ Mladi misec.
13. u 0 s. 43 č. u večer.

☽ Prvi četvrt.
20. u 4 s. 22 č. u jutro.

☾ Pun misec.
28. u 0 s. 39 č. posle ponoći.

Dužina dana 1. prosinca : 8 s. 56 č. dužina noći : 15 s. 4 č. — Ovog miseca pokrati se dan 10 časi. Sotim počima poduljivati se.

Gatanje o vremenu :

Početak sa snigom, posle nestalno, zatim ošt- ra zima, snig do kolina. Jaka zima. O kraju po malo sniga.

Čarska i kraljevska kuća.

Franjo Josip I. car austrijski, apoštolski kralj ugarski, kralj česki, dalmatinski, hrvatski i slavonski itd. itd. rodio se 12. kolovoza 1830, postao vladalac 2. prosinca 1848, oženio se 23. travnja 1854 god. s

Caricom i kraljicom **Elisabetom** vojvodkinjom bavarskom rođj. 24. prosinca 1837.

Dica kraljeva.

1. Nadvojvodkinja **Gizela** rođj. 12. srpnja 1856. udata za vojvodu bavarskoga Leopolda.

2. Nadvojvoda **Rudolf** cesarević kraljević rođjen 21. kolovoza 1859, oženi se 10. svibnja 1881. belgijskom kraljevnom Štefanijom. Njima se 2. rujna 1883. rodi kći, nadv. Elisabeta. Umro je 30. siječnja 1889.

3. Nadvojvodkinja **Marija Valerija** rođjena 22. travnja 1868. Vinčana 31. srpnja 1890. g. sa nadvojvodom Franjom Salvatorom.

Braća kraljeva :

1. Nadvojvoda **Karlo Ludovik** rođjen 1833 ; umro 1896. 19. maja ; prva mu žena Margita, umrla 1858 ; od druge žene Marije Anuncijate † 1874 dica : a) Nadv. **Franjo** rođjen 1863 ; b) Nadv. **Oton** rođjen 1865 ; c) Nadv. **Ferdinand** rođjen 1868 ; d) Nadv. **Margarita** rođjena 1870. Treća žena je Nadv. Marija Terezija rođjena 1855. kći infanta portugalskog Dom Miguela ; kći im ; **Marija Anuncijata** rođjena 1876. † Pristolonaslidništvo stoji uz muško potomstvo ove grane.

2. Nadvojvoda **Ludvik Viktor** rođjen 1842.

Nevista kraljeva : Nadv. **Sarolta Marija** rođjena 1840. kći kralja belgijskog, udova Maksimilijana I. cara Mexičkoga † 1867.

Prastrici kraljevi i potomci njihovi :

I. **Karlo** † 1874. Dica njegova : Nadv. Albrecht † 1895. c. kr. feldmaršal, rođjen 1817. udovac. Kći mu : Nadv. Marija Teresija rođjena 1835. udata za vojvodu württenberškoga Filipa. 2. Nadv. Karlo Ferdinando † 1874. udova mu Nadv. Elisabeta rođjena 1831. kći pokojnog palatina nadv. Josipa, dica im : a) Nadv. Friderik rođjen 1856. b) Nadv. Marija rođjena 1858. c) Nadv. Karlo rođjen 1860. d) Nadv. Eugenije rođjen 1893. 3. Nadv. Vilhelmo veliki meštar nimačkoga reda, rođjen 1827.

II. Nadv. **Josip**, palatin ugarski † 1874. Sin njegov Nadvojv. Josip, zapovidnik ugarskoga i hrvatskoga domobrantsva. rođjen 1833. žena mu : Nadv. Marija rođjena 1846, kći princa sasko-koburg-gotskoga ; dica im ; a) Marija rođj. 1867 ; b) Margarita Klementina rođj. 1870 ; c) Nadv. Josip rođj. 1872 ; d) Nadv. Ladislav rođjen 1875. † 1895.

III. Nadv. **Rajner** † 1853. Dica njegova : 1. Nadv. Leopoldo rođjen 1823. 2. Nadv. Ernest rođj. 1824. 3. Nadv. Sigismundo rođjen 1826. 4. Nadv. Rajner rođj. 1827 ; žena mu ; Nadv. Marija Karolina rođj. 1825, kći pok. nadv. Karla Ludvika ; 5. Nadv. Henrik rođj. 1828.

Stogodišnje gatanje za godinu 1898.

Zvizda — tako zvana — Vladalica: **Sunce**

Braćo moja! skupite se amo,
 Da u kolo skupa posidamo,
 Pričat će vam prijazna sestrice
 Bunjevačkog obzorja **Danica**:
 Što nam vrime u utrobi krije —
 Devetdeset i osme godine
 Nad hiljadom i osamsto lita —
 Od kako se rodio Spas svita.
 Tu godinu, po starom gatanju,
 Pripisuju **Sunčevom** vladanju;
 No premda je **moć** Sunca golema
 Da brez njega ni života nema
 Jer ne samo da nas razsvitljuje
 I toplinom svojom da nas grije,
 Već upravo baš i oživljuje,
 Njive, stabla širom oplodjuje;
 Ipak Sunce, **stvor** je Vičnog Kralja,
 Koj' od vika svemirom upravlja;
 „Koj' hiljadu svitova nadgleda,
 Premda nam se oku vidit neda.“

* * *

O godini, kojom sunce vlada
 Po starima pričama se gata:
 Da je **priko sušna** slabo mokra,
 A u sridnju ruku da je topla.
Prolice zna biti i primokro,
 Al s početka podnosi se dobro.
 Travanj biva prominljiv odviše,
 A Svibanj lip, premda suh — brez kiše
 No na koncu donosi nam mraza —
 „Bog mu puta do nas ne pokaza“,
 Pa i Lipanj tako će se vladat:
 Ne daj Bože! plodini postradat.
Lito će nam gospodovat sušom
 S vrući dani a noćju hladnošćom;

Ipak reć bi — da će lipo teći,
 Već na koncu ružno se zavrći.
Jesen biva takodjer prisuha —
 Inače pak lipa i ugodna.
 Samo što se za rana mraz javlja,
 I s njim odmah studen se pripravlja.
Zima biva sridnje ruke studna,
 Al se drži i ona svedj suha.
 Te izprva započima ljuto
 No neće se dugo držat kruto.

Ob usivi vako se kazuje:
Jari usiv nek se rano sije.
 Ječma, zob, da će biti malo
 Al zrno im biti će valjano.
 I proja će ondi bit izdašna,
 Gdi se bude sijala za rana.
 A pasulja, graška i sočiva,
 Na mršavom tlu baš malo biva.
 Ni s lanom se nećemo hvaliti,
 I konoplja kratka će ostati;
 Pa i sina slabo se dobiva
 Al otava već bolje uspiva.
 Sbog suše će repa slabo rasti
 Krumpir, kupus lošo nam narasti.
 O zimskome usivu se kaže,
 Da se i njeg po malo naslaže,
 Al što bude — osobito **raži**
 Da će dobro pritezat na maži.
 Vinograd će uroditi lipo
 I dati nam vino izvrstito,
 Ako smo s njim dobro baratali
 I prot gubi uredno štrapali.
 I **voćka** će prilično roditi,
 Osobito krušaka će biti;

Šljiva, ora, trišanja i žira,
Urodit će litos puna mira.

Vitrovi će najviše s istoka
I sivera imat svojeg toka;
A sa juga ili sa zapada,
Vrlo ridko, il možda nikada.
Kadšto će bit malo grmljavine
I po zraku zuke, tutnjavine.

Zmija, žabá i gmazova drugi
Naleć' će se po njivama svugdi.

Ribe će bit baš u sridnju ruku,
Pa će postu ublažiti muku.

Bolesti će s prihlade bivati
Ter groznice mlogim dodijati

I te vrsti nike glavobolje
Zadati će nikojim nevolje.

* * *

Gatalac nam tako prorokuje
Al nipošto neće da jamčuje,
Da će se sve tako dogoditi
I na dlaku točno izpuniti.

Nego — želi svima, ko i sebi —
Čitatelju dragi! pa i Tebi:

Što gatanje **DOBRA** u seb' drži,
Nek vam se **sve stokratno izvrši**;
A što pak **ZLA** u njemu imade,
Tom s' izpunit Bog **neka ne dađe**;
Da nam tako — živ, zdrav, zadovoljan,
Bude sav Rod — vesel i radostan.

Kršćansko-katolička autonomija.

Mnogo je riči prosuto, sila crnila iztočeno razglabajući kroz godinu dana o autonomiji kršćansko-katoličke svete crkve. Ipak mnogi kršćani katolici ni danas nisu na čisto sa pitanjem autonomije. Barem to svidochi ono postupanje, da mnogi kršćani, kad su se obavljali izbori autonomičkih poslanika, stranom nisu hteli glasovati, stranom su se baš protivili izboru. Naravno zato, što stvar nisu razumili, ili su ju krivo svatali.

S ovo nekoliko redaka naumio sam ubavistiti i poučiti naš mili bunjevačko-sokački narod kršćansko-katoličkoj autonomiji.

Ova rič autonomija nije slavjanska nego grčka rič, i toliko znači naški kao *samouprava*, tojest znamenuje právo, po kojem mi kršćani katolici možemo sami sobom upravljati i vladati. Ali ovo právo mi još nemamo jer nemamo autonomiju; nego sad se igje za tim, da ovo právo stečemo.

Da je obilježje naše kraljevine danas kršćansko, to se može najvećma svetom Stipanu, prvom kralju kraljevine Ugarske zahvaliti. Jer on je kao pravi apoštol poučavao i obraćao svoje podanike na viru Isusovu, zato dobi od sv. oca rimskog pape ne samo zlatnu krunu, nego i naslovje *apoštolsko*, a sotim naslovjem dobi ujedno právo; da mož biskupe izimenovati, koje izimenovanje potvrdi rimski papa. Pokle je naslovje apoštolsko od sveteg Stipana prišlo i na njegove naslidnike, sotim naslovjem prigje i

pravo biskupe izimenovati. Te tako i danas u Magjarskoj kraljevini kralj imenuje biskupe, a rimski papa potvrđuje.

Njegovo veličanstvo, koj ima priko 44 milijuna svojih podanika, nemož svakog u glavu poznavati ; zato onog izimenuje, koga mu doglavnici priporuče.

Do godine 1848. vira katolička bila je državna vira. Tojest Magjarska država kršćansko-katoličku viru držala je za svoju, nju je branila proti nepreteljima, te bilo je zvanija, koje su se samo s katolicima mogle popuniti; takve su zvanije bile zvanije državnih ministera. E pa ovi katolici ministri priporučivali su kralju osobe za izimenovanje.

Godine 1848. nastala velika promina. Po zakonu (20 § 1848.) pristane katolička vira biti državna, tojest država ne pripoznaje više katoličku viru za svoju, nego ju usporedi sa ostalima, te danas prid državom svaka vira je jednaka. E pa sad mogu biti ministri i lutorani, kalvini, žudije, unitari itd. Nije li to smišno sad, da jedan lutoran, kalvin ili baš žudija ministar priporučuje biskupe kralju za izimenovanje?

Dalje ima katolička crkva dva velika fonda: bogoštovni i nastavni fond. Prvi je odregjen za potpomaganje siromašnih svećenika. A osnovao ga magjarski kralj III. Ferdinand položio 6000 frti. Ovu osnovu podupirali su posle katolički biskupi i ta svota uvijek je rasla, danas pak iznosi 44 milijuna 215 hiljada forinti.

Drugi je fond javne nastave i obuke. Ovaj fond postao je od imovine potrvenih crkvenih redova i od poklona pojedinih biskupa. Odregjen je pak na to, da se iz njega podižu katoličke škole i plaćaju katolički učitelji. Iznosi taj fond danas u gotovom novcu 6,455,877 frti i 58,158 jutara zemlje, svega ovoga godišnjih dohodak je: 100,000 frti. Obadva ova fonda, pokle su postali od crkvenog dobra, rukovodio je apoštolski kralj sa katoličkima državnima ministrima. Sad pak upravlja s ovim ogromnim katoličkim blagom kultusministar, koj može biti i kalvin, te dili ovaj katolički novac ne samo na odluku katoličku, već i na kalvinsku i lutoransku. Nije li to žalosno, da s ovim našim katoličkim novcem upravljaju ljudi druge vire, te dobivaju od njega kršteni i nekršteni?

Ima u našoj kraljevini mnogo škula, koje je katolička crkva osnovala (takovo je megju ostalima i sveučilište budimpeštansko), crkvenim troškom su zidane sgrade, crkvenim troškom se plaćaju profesori i učitelji. Opet te škole država prisvoji sebi i takve učitelje postavlja u njima, koji su upravo nepretelji katoličkoj viri, te nauk u duhu kršćanluku protivnom pridaju. Valjali to? Zar to je pravda?

Sasvim drugačije stoji stvar kod lutoranah, kalvinah, srbah, unitarah žudijah.

Ovi sami biraju sebi superintende, vladike i rabine, te sami podastiru kralju za potvrdjivanje. A naše biskupe ne bira mi virnici katolici, već biraju lutoranski i kalvinski ministri, te oni priporučuju kralju za potvrdu. Kako bi se dopalo kalvinima i židovima, kad bi mi njima birali popove? To ne bi bilo pravedno no je li? Tako je. A to mi ni ne želimo. Nego želimo pravo, što oni uživaju. To želimo, da odbor svećenikah i pravovirnih svitovnih katolika, tojest autonomija bira i podastire kralju osobe za biskupe.

Kalvini, lutorani, srbi, žudije upravljaju sami sa svojim crkvenim dobrom, tamo ministar nema riči. Kod nas drugačije stoji stvar. Naše katoličke fondove rukovodi ministar bogoštovja i nastave i dohodak ovih fondova razdiljuje ni samo katolicima, već i kalvinima i lutoranima. Opet dakle i mi to hoćemo, da našom crkvenom imovinom vladamo mi, tojest naša katolička autonomija.

U kalvinskima, lutoranskima, srpskima i židovskima školama bezuvitno zapovijedaju oni sami; oni biraju učitelje u svoje škole, oni propisuju pridavni nauk, njihovu viru nitko ne smije tamo vrigjati. Država sama na to pazi, da se tamo ne pridaje nauk državi protivan. I mi to hoćemo, da država samo tako pazi i na naše škole kao na lutoranske i kalvinske, al u njima, da smo mi gospodari kao kalvini i lutorani u svojim.

I sad smo eto došli do tog, što je autonomija ili samouprava? Nije drugo nego právo crkavah, po kojem pravu one same mogu kralju priporučivati za imenovanje biskupe, one same mogu upravljati svojom crkvenom imovinom, one same mogu zapovijedati u svojim školama. Sve crkve, tojest viroispovisti u našoj kraljevini imaju ovo právo, jer imaju svoju autonomiju; samo mi kršćani katolici nemamo, a nas ima više u kraljevini nego svih ostalih skupa. Odavno vapiju virni kršćani katolici za autonomijom, napokon ovaj vapaj dogje u uši prisvitle krune kralja, koj prolitos izda naredbu, da se izabere odbor od svećenikah i svitovnih virnih katolika, koji će se dogovarati u pogledu autonomije.

Za ovaj odbor izabrani su poslanici koncem miseca srpnja i tečajem kolovoza. Kad ove redke pišemo još se odbor nije sastao na dogovor, nego kako se pogovara sastaje se miseca studenoga. Od ovog sastanka zavisi hoćemo li imati autonomiju ili ne.

Daj Bože, da se izabrani crkveni i svitovni katolici u skupštini sporazume, ter u duhu crkvenom uglave ona načela, po kojima će se naša autonomija ustrojiti, te koja će autonomija onda priporučivati crkvene dostojanstvenike kralju za potvrdu, upravljati crkvenim dobrom i vladati katoličkima školama.

Braćo kršćani molimo vruće da se oživatvori katolička autonomija.

Gromović.

„Kolo mladeži“ — „Veliko kolo.“

Néizmírna je i primudra Providnost božija. Na čudnovati način proizvagja svoje ciljeve. Sa nemoćnim i malenima čini čudesna i golema dila kada silnike ponizuje. Kriposti i vrline koje je Svemogući zasadio u srca narodima, moraju kao dobro sime niknuti i hvaliti tvorca velikoga prija ili posli.

Takih kriposti puno zasagjenih ima u bunjevčkom narodu. Njegova radinost, čednost, štovanje roditelja, ljubav jezika svoga i bojznost Boga: take su vrline roda našega da bi se ma koji narod mogo š'njima ponositi. I naš je narod sobom zadovoljan, a sravní li sebe sa drugim kojim pukom ponos se pobugjuje u njemu. Ali ljudska politika, lažna načela tolikom silom ustadoše na mirnoćudnog Bunjevca i njegove osićeje, da se mnogi uzdrmao u svom boljem osvidoćenju. Na žalost, mnogo se nalazilo megju nami takih, koji su bunjevštinu počeli smatrati za brimč i teret života svoga. Drugi se stide porikla i roda bunjevačkog. Neki čak i zanjekaše svoju bunjevštinu.

Tome odmetničtvu se baci na put svom silom i svim ugledom svojim nezaboravljeni veliki pok. Ivan Antunović biskup i kao veliki prorok -svituje i zaklinje rod svoj, da se drži i čuva svetinje svoje: jer ko se odrekne Boga i roda nema na njemu blagosova. Vazda mu na jeziku i pod perom bila 4. zapovid božija: »poštuj oca i mater.« Žrtve i truda je uložio u njegovo lipo dilo: »odmetnik.« Ali mu se na čas smrti učinilo da je bezuspješno dilovao i trošio. Zaista mu se samo učinilo! Jer je bunjevština živa bila.

Braća Mamužići u Subotici povedoše Bunjevce putem pilitičkim da bi jim tako svist očuvali. Nuto posli 10 godišnjeg dilovanja i sam Ago Mamužić, taj žarki rodoljub očajan sagje sa stazice polike i reče: »nema svisti bunjevačke!«

Nuto jedva prodje toj izjavi valda i godina dana, ali se otvoriše dvori Age Mamužića, svitle se prozori usrid tamne noći, gajde roje, a sitan glas tamburice čak u srce dira. Čuju se mnogi i lipi govori, to su sve bunjevačke zdravice. Igra se veselo i to kolo bunjevačko. Ago Mamužić je veso i zadovoljan veli! našo sam sam što mi srce želi. Narodna svist je živa. To osvidoćenje crpi on iz »kola mladeži« koje je on 1897. godine na duhovski ponediljak kano srcu prigrlío i od toplote mladenačke zajmio žara za nadu bolje budučnosti.

I nema danas čovika u Subatici koji tvrdo nebi virovao da će »kolo mladeži« biti glavni nosilac bunjevačke misli. Jer je ovo valda prvo čisto poduzeće, koje važnijeg cilja nema od Bunjevštine. Ovo se ne pača u politiku

BUDINČEVIĆ.

SUDAREVIĆ.

VOJNIĆ.

ni u virska pitanja. Ne traži da vlada, niti kome da ugadja: samo sa narodom da uživa, a to nikom ne smeta, sotim najplemenitiju zadaću vrši oplemenjuje rod svoj, širi kulturu.

Šta je daklem to kolo mladeži?

To je jedno mladjano društvo mladih Bunjevaka i Bunjevaca, osnovano radi njegovanja bunjevačke pisme, svirke i zabave. Glavna joj zabava: »veliko kolo.« Koje godimice priredjivati želi.

Nikla je ova zadruga u obiteljskom sastanku i zabavi otmenijih bunjevačkih mladića. Klica joj potiče iz čestite i poštene kuće pokojnog Andrie Stipiće Švabovog. On je bio poznat i uvažen gragjanin kod t. zv. nezavišnjačke stranke u Subotici. O njoj se mislilo van Subotice belu, da će Subatica pomagjari. I gori sponemeti Stipiće kano da se nije protivio toj misli. Znao je dobro magjarski uz bunjevački jezik. Uz zaspanu svist bunjevštine Stipiće se rado razgovarao magjarski nego lako on govorio i bunjevački, stidio se nije bunjevačke riči, a na to opet kano da je bio baš ponosit što je umio u sitne žice što je znao života dati »s u h o m e d r v e t u«. Tambura mu je srcu prirasla. Svoje prazne časove je na tamburi provodio. U ovoj struci ni mu je bilo para u Subatici.

Očevu vištinu naslide njegova dva sina: Marko i Andria ml. — Viština i ljubav prema narodnoj svirki navede braću da su oni ne samo za se nego i zajedno posvirali, a kad su poodrasli i pauzdanie društvo počeli upoznavati pobugjivali su u drugovima svojim štovanje i ljubav prama sebi i narodnoj zabavi.

U lipoj gragjanskoj bunjevačkoj kući dobro odgojeni mladići, latiše se trgovine. dvojica, tim putem steku više poznanstva i odličnijih drugova, a sačuvanu svoju neodvisnost šta je potribito za narodni rad.

Već kao trgovačke pomoćnike odlikuje bunjevština. Što je bilo bunjevačkih mladih zvaničnika, većih gjaka svi se jatiše oko braće Stipića svi ji rado slušahu svi rado učiše od njih. Njev stan postade gnjizdo nekog malog kola.

A kad se godine 1895. njima priključiše sveučilišni učenici, a naši Stipići na svoje ruke otvoriše lipe trgovine, kao sa zrilijim i samostalnim mladićima začine se u njima misao da će se oni pod privrimentim pridšidničtvom S t i p a n a M a t i e v i é a odvitničkog vižbenika uobraziti u lik tamburaški, te će prirediti jednu javnu zabavu pod imenom «V e l i k o K o l o,» uz pripomoć srpske pevačke družine.

Što su zamislili to su divno i izveli.

Narod bio uzhićen. Jedino o svojim dobrovoljnim tamburašima govorio. Mnogi potražiše njevo društvo. Broj se znatno poveća i nastane po-

triba osnivanja jednog društva koje bi javno pod zaštitom zakona živilo i dilovalo.

Iste — 1896 — godine...meseca sakupi se oduševljena mladež u dvoranama pučke kasine, izrekne da će osnovati među sobom javnu zadrugu pod imenom: «k o l o m l a d e ž i» radi njegovanja naobrazbe u bunjevačkom narodu; radi usavršavanja bunjevačke pisme i svirke, pa i radi pomaganja sirotinje u naukama. Za članove prima muško i žensko učeno i prostije, glazbi višto i ne višto: samo ako je rado bunjevštini. Po tom prime od pridsidništva prikazana pravila, za koja odredi velika osnivačka skupština da pridsidništvo ista podastre visokome ministarstvu izposluje potvrgjenje pravila i tako stavi društvo pod obranu zakona i viših vlasti.

Pridsidništvo ovaj nalog da izvrši prida pravila u četiri primera spisana sa zapisnikom osnivačke skupštine i moljbenicom, upravljenom na visoko ministarstvo, varoškom poglavarstvu. Kod varoške kuće se zamire bunjevačkoj mladeži: zašto da se ona organizuje? Neki upravo nedomoljubje potvoriše na nevinu mladež, drugi pako šaputahu: tu je klica budućnosti bunjevačke. Što kad vidi Lazo Mamužić načelnik zaveden od lažnih proroka, udari se u prsa i reče da neće dati buniti taj dobar narod ili ga diliti od Magjara. I pravila — ako to prosuditi i ne spada u njegov dilokrug — povrati mladeži sa skoro praznim obrazloženjem i s otom izjavom, da je slobodno i bez pravila svirati i pivati.

Naša plemenita mladež ne dade se zbuniti u svome radu, njeguje i dalje međusobne sastanke i svirku te na početku godine 1897. poče sastavljati program za novo «v e l i k o k o l o.» A da ju u tom nebi niko smetao sastavljen red svoga veselja i namiru svoju glede «velikog kola» javi mistnome redarstvu.

I tu se počme hajka do sad nečuvena. Načelnik Subatice grada sa njegovim virnim slugom velikim kapetanom poče tražiti od naše mladeži, da u red svoga veselja prime koji magjarski komad radi posvidočenja domoljubja. Htide redarstvo slobodnim gragjanima da nalaže, kako da se vesele za svoje novce; traži svidočanstvo domoljubja onde gdi nedomoljubja ne samo nigda nije bilo, nego se skoro pritiravalo u tako zvanom domoljubju.

Mladež odbije želju načelnika, a redarstvo zabrani «v e l i k o k o l o» u poslidnji čas. Iztrajni pridsidnik: Ivan Mukia Budinčević protiv redarstvu dade priziv na senat, a senat dočekav dan «velikog kola» prid podne izda zabranu. Mladež pošto joj ni toliko vrimena nije ostalo da bi brzojav izminila sa ministarstvom, «Kolo» u poslidnji čas odgodi. Ovo je bio reko bi bunjevačkom narodu jedan veliki petak, koji će ostati vazda u gorkoj

KATA BAIĆ.

MANDA DULIĆ.

uspomeni Bunjevaca. — Mladež muška se sakupila u svratištu Pere Stipića da tugu svoju ugasi u čaši vina. Tu je bilo govora i zdravica koje su kletvu šakom sipale na glavu Laze Mamužića. A ženske ostadoše kod kuće kukajući i suze roneći. Kako je Lazo Mamužić negda bio obljubljen kod naroda, tako je osobito od ovog časa postao prezren, mrzak i izpsovan.

Nuto mladež niti izgubi nadu niti položi oružje, već od stvarne istine zanešenim duhom napiše priziv na samo ministarstvo. A kad isti ministar nutarnjih poslova posjeti Subaticu naša mladež se spremi da čini podvođenje kod ministra i svoje jade izgovori, Ali jim Lazo Mamužić i tu stane na put. ne pušti ji prid ministra. Nuto višti mladići o stanju izviste tajnika, a ministru pismena pošalju svoju tužbu isto posli podne. A iza tog trojica što su kano izaslanstvo hteli ići prid ministra: Ivan Budinčević, Josip Vojnić Hajdukov i Beno Sudarević svi pravници, za vičitu uspomenu ovog časa, odu i saslikaju se. Ovu sliku donosimo i mi evo u hvalu one odvažnosti kojom oni braniše prava naroda.

Na žalost i samom ministarstvu kano da je malo stalo do tog da umiri narod da udili pravdu jer evo posli višemiseći drugi put je povratilo sva pismena subotičkom poglavarstvu da bi upravni odbor u Subatici treće-stepeno rišio u ovom pitanju. Nuto naša mladež videć da tu sa prostim vontanjem ima posla — da bar ona sama nebi gubila vreme spremi pravila svoja i 26. kolovoza upravo u Budimpeštu nutarnjim ministarstvu podastre. Pravila ministarstvo za dosta kratko vreme pošalje subotičkom viću radi savita što kad vidi varoški senat, razumi da se bunjevačka mladež ne sigra i već u sidnici od rujna miseca uzme za pridmet pitanje velikog kola. Tu je dr. Veco Mamužić zagovaro veliko kolo a Lazo Mamužić ogovaro, Nadžupan i magjari su bili u neprilici kano da nebi smili toliku nepravdu činiti da jedno nevino veselje zabranjuju. Ali kad Lazo Mamužić ustade na noge, zagrmi i primi mržnju na se upravni odbor rado pristade uz njega i zabrani «veliko kolo.»

Kako novine Laze Mamužića pripovijaju, to je bio najveći uzrok Lazin što je mladež ne domoljubiva i neće da slidi njegov pravac? Pripovida se da je reko kako je on osnovo «bunjevačku kasinu» i da je tamo pok. Gjeno Dulić sidnice magjarski otvaro...Izpitali smo ovu stvar i tako znamo da ovo nije istina. — Govori se da Lazo Mamužić tvrdi da je prvo prelo magjarski otvoreno. — Ovlašteni smo od priregjivača koji je sa pridsidnikom govore pravio da ni ovo nije istina. U svemu toliko samo stoji da je 1896. godine na sv. stevanskoj večeri Lazo Mamužić govore magjarski počo u Pučkoj Kasini.

Dok se ovako nit »kola mladeži« odvažnim i muževnim naporom dalje plete i naše pravo razvija: dotle naša mladež i društvenim načinom hva-

levridno diluje, gradi lipo tilo »k o l a m l a d e ž«. Otpor subotičkog redarstva i senata ni na jedan čas nije obustavila život »k o l a«. Dvorovi gospode Marka Stipića i ostale gospode vazda otvoreni »k o l u m l a d e ž i« dadoše prigode da se narod kupi oko naših tamburaša. koji taki nov život zavedoše u narodu, koji neće, nemož izginuti, nego će kao luč svitliti i njegovati narodni život. Tu se udružila bunjevačka intelligencia sa prostijim svojim narodom tu se je produbila bunjevačka svist u učenim Bunjevka. U kolu mladeži smo čuli i vidili di se bunjevačke učene divojčice ponose sa bunjevštinom: samo bunjevačke igre igraju.

U ovom pravcu nam pridnjače naše odlične gospojice, koje se pri miše da će na »Velikom Kolu« sloviti. Uz lanjsku i već pohvaljenu našu govornicu Loziku Prčićevu oduševljeno se uzporedile dvi nove: Katica Baićeva Grgina i Manda Dulićeva Petrova stadoše uz naše mladiće da proslave rod svoj jezikom, koji su od majke naučile. Lipo je viditi oduševljene roditelje i rodove kako uče, kako li zaodivaju mezimice svoje, radost svoju, a ponos Bunjevštine.

Pisme naučene, ruho gotovo, sna nestajalo, okašca se caklila usnice titrale od radosti, što će u bunjevačkom velikom kolu govoriti; ali gadna politika stade na put ovoj nevinoj radosti naše govornice ostadoše, bez da jim se želja izpunila. Ali mi se u ime naroda zahvalno sićamo ove odvažnosti i za vičitu uspomenu donosimo sliku naših divojčica kao primere virnih kćeriu bunjevačkih majka, koje ne samo znadu na izust IV. zapovid božiju: poštuj oca i mater, već ju i u srcu čuvaju a u životu isvršivaju. Mi mnogo polažemo u pokretu bunjevštine na slidovanje našeg ženskog spola, upravo u njemu smatramo jamstvo uspjeha i bolje budućnosti.

Uto ime hvala i slava bunjevačkim ćerkama i majkama! U njima i po njima živilo »K o l o M l a d e ž!« Živilo i proslavilo se »V e l i k o K o l o!«

Posliednji Zrinski.

Spjevao: Ferdo Stražimir Kulundjić.

Biela vilo mila Fruško gorko,
Moje srce jaduje mi gorko;
Dodji, dodji sa Fruškijeh gora,
Pak mi dodaj gusle javorove,
Da zagudim po tananih žica,
I zapjevam kano kukavica.

Nek me čuje moja družba mila,
Nek me čuje domovina biedna,
Nek me čuje junački Hrvati;
Što je bilo i još što će biti,
Što je bilo, što još može biti:

U tamnici cara Leopolda —
 U gradacu u Šlosbergu tvrdom,
 Stenje sužanj već dvi godin' dana,
 Sav okovan u teškome gvoždju.
 A da ti ga bilo pogledati,
 Mili Bože, zaplako bi gorko :
 Još neima ni dvadeset ljeta,
 A kosa mu pala do pojasa.
 Oči su mu kao nebo tmurno.
 Lišće žuto ko mjeseče mladi,
 Usne blijede ko jesenje lišće ;
 A iz njih drhću brci mali . . .
 Oh moj Bože, njeg'vo tielo nago,
 Nepokriva runo ni odjeća,
 Već se plavi kao nebo čisto.
 A rebra mu možeš izbrojati,
 Izbrojati — lakho prebrojati.
 Široka mu prsa upadoše,
 Ko u starca pleća ispadoše.

Jadno mladče — uprav tako bješe,
 Strahota ga bješe pogledati . . .

On ti leži u tamnice kutu,
 Sjetan tužan kao zla godina.
 Svoju tešku glavu pretrudjanu,
 Naslonio na pećinu hladnu ;
 Pa u mukah stenje i uzdiše :
 Bože, Bože . . . zašto me ostavi ! . . .
 Što li sam ti mladjan sagriešio . . .
 Moj je otac bane Petre Zrinjski,
 Uvijek bio jako me ljubio.
 Moja mila majka — Katarina,
 Lepo me je uvijek njegovala.

Moja seka mladjana — Jelica,
 Milo me je uvijek zabavljala . . .

A sad jadna, svi me ostaviše,
 I od sebe tužna odbaciše . . .
 Pa puštaju da mi zmije ljute
 Vruću krvcu u tavnici piju.
 Pa puštaju da grozni jakrepi,
 Moje mutne oči ispijaju . . .

Jao, jao sudbino pregorka,

Zašto si me tako ošinula,
 Zašto si me s domom rastavila . . . ?

Oh kako sam mladost mladovao,
 U Čakovcu mom rodjenom gradu,
 Gdje moj otac, mili Bukovački,
 I moj ujko Frane Frankopane,
 Naučiše maču ubojnome.
 Koji su me u ljut boj vodili,
 I učili za dom se boriti.
 Za njegov život, za njegov i umreti . . .

Tako kuka mladčić u tamnici,
 A čelo mu hladni znoj prebija,
 Grudi mu se od napora strežu,
 Glas mu jekne ranjeno odjekne :

Ta gaje si mi vilo posestrimo,
 Nesmiljena vilo Hrvatkinjo ! . .
 Zar i ti si mene ostavila,
 Kad c'jel sv'jet je već me ostavio ? . . .

Kad glas začu Hrvatkinja vila,
 Brzo tri je gore prilećela.
 Sedam rieka i sedam gradova,
 Do sto sela i izvora biela ;
 Pak ti pade tamnici na vrata,
 Te otvara brave zahrdjale,
 I ulazi u tamnicu hladnu . . .

A gle čuda družu pregolema,
 Vila se je kamom skamenila,
 Kad opazi Ivana Zrinjskoga.
 Srce joj je tugom udarilo,
 Oči joj se suzam orosiše.

Pa zaplače plačem žalosnijem,
 I zacvili ko nad čedom majka :

Jao, jao, pobratime dragi,
 Kao starac od šesdeset ljeta
 Ti izgledaš, a bio si mladjan.
 Sad propao ko na mrazu cvjeće,
 Negda rumen ko rumena ruža.
 Sada blijed ko zorica rana,
 Silno te je sudba uništila . . .
 Al tješi se premili moj družu,

Nije Višnji tebe ostavio.
 On nad tobom svojim okom bdije,
 Pak će tebe rajem nagraditi,
 Mirno čekaj tu smrt neumolu,
 Mri radosno jer ćeš za dom mrijeti.
 Ona će te tekar proslaviti,
 Ko i oca što ti proslavila.

Što to zeče?... biesno mladić vikne
 Da je smrt mi oca proslavila,
 Oh! govori... nigda te ne bilo,
 Zar moj otac nije u Hrvatskoj,
 Zar on više ne vlada Hrvatom...?

Sad mu vila tužno odgovara:
 Oh! moj druže, nesretni Hrvate,
 Zar još ne znaš kako sudba kleta,
 Tvoga oca jeste uništila.
 Zar još ne znaš, da ti je ognjište
 Oprljačkano i ostalo pusto?..

Njojzi bolno Zrinjski odgovara:
 Oh! kako me u crn Beč pozvaše,
 Da na dvoru vankom se kriepim;
 O mom ocu majci i sestrici,
 Još do danas ništa čuo nisam...

Nisi čuo nesretni mi druže,
 Biela vila Zrinjskoga zapita.
 Zar i time Švabe te mučiše,
 Malo im je gvoždjem i tamnicom,
 Malo im je gladom i tamnicom?...
 Oj jadovni, jadovni moj druže,
 Počuj samo kako ovo bješe:

Odkako te u Beč namamiše.
 U Hrvatskoj — našoj domovini,
 Jadan narod buniti se stao,
 Sa zuluma švapskih zulumčara.
 Te prograbi sablju osvetnicu,
 Jatagana, kuburu s duvara,
 I pohrli tvom ocu junaku,
 Moliše ga pa ga zaklinjahu;
 Da ih Švaba oslobodi kleti,

Jer što Hrvat ore i posije,
 Švabo — zvjere divlje — pootima...
 Majkam s grudi djecu otimahu,
 Pak ih sjeku mačem i handjarom.
 Majkam čerke mlade otimahu,
 Njinu krvcu gorom prolivahu.
 Još tvom ocu narod poništeni,
 Ko lav ranjen vikati je stao:

Naš nam bane, bane od Hrvata,
 Počuj narod osveti je vrijeme.
 U ljut boj nas za slobodu vodi,
 Izbavi nas iz živinskih rabja,
 Mi hoćemo za svojeg te kralja...

Kad tvoj otac narod saslušao,
 Junački mu govorit je stao:

Umiri se moj narode vierni,
 Hoće nami sunce ogranuti,
 Hoće nami bolji dan svanuti,
 Nestati će kletog zulumčara,
 Koji dom nam krnji i obara.

Kad tu narod od tvog otca čuo,
 Mirno se je doma povrnuo...

A tvoj otac vrli bane Zrinjski,
 Stade mislet misli svakojake.

To opazi tvoja mila majka,
 Te mu stade 'vako govoriti:

Mili Petre, kakova je tuga,
 Junačko ti čelo pomrčala?

A tvoj otac majci odgovara:

Mila dušo, mila Katarino,
 Teška me je tuga napanula,

Teška tuga i briga opaka;

Kad opazim kak mi narod ništi,
 Ovaj Švabo nikad ga ne bilo...

— — — — —

Moj sad narod u boj me poziva,
 Da ga vodim na te zulumčare. —

Da ga spasim iz živinskih rabja,
 Njeg' i našu tužnu domovinu...

To su jadi moja Katarino,

Koji múče moje srce bolno...
 Ne tuguj mi Petre premiljeni,
 Tvoja majka ocu odgovara,
 Nemoj klonut sad junače Zrinjski,
 Ti si danas junak nad junakom,
 Strah i trepet Turcima si bio,
 Strah i trepet Švabama si bio,
 Strah i trepet mnogima si bio,
 Pak i sada nemoj klonut bane.
 Počuj narod skoči na oružje.
 Pomozi mu u nevolji teškoj.
 Osveti se Bog će s tobom biti,
 On će tebe branit i štititi.

Tako majka ocu t' govoraše,
 A on junak bielu knjigu piše,
 Pak je šalje Franu Frankopanu,
 U knjiži je njemu govorio:
 Mili šuro, Frane Frankopane,
 Švabo nam je dodijao kleti,
 Hrvat mord da mu se osveti...
 Zato diži Dalmaciju bielu,
 Istim slavnu i kršno Primorje,
 Domovina naša pomoć traži. —
 Traži ona i rod nam hrvatski. —
 Ništa nemoj oklevati Frane,
 Stobom jeste Petre Zrinjski bane...

Drugu piše Ungariji ravnoj,
 U knjizi je njojzi govorio:
 Ungarezi moja braćo draga,
 Švabo i Vam jeste dodijao.
 Ustanimo na oružje bojno,
 Ovo traži rod nam domovina,
 Domovina i pravica sveta...

— — — — —
 Oh moj družo! slušaj dalje samo,
 Sad zaplače u tamnici vila;
 Nije vrijeme gugo potrajalo,
 (Oh zemlja mu kosti izmetala!..)
 Te sve javi kralju Leopoldu.
 Njemu veli: kralju od Nimaca,

Zar još neznaš što ti snuje Zrinjski,
 A i s njime Frane Frankopane,
 S njima još te Ungarija ravna...?
 Šalju knjige na sve četir strane,
 Narod bune — dižu na oružje.
 Hoće tvoje carstvo da obore,
 Hoće Zrinjskog krunom da okruno!

Kad to začu care Leopolde,
 On tvom ocu bielu knjigu piše,
 I tvom ujki mladom Frankopanu,
 U knjiži je njima govorio:

Pozdrav Vami moja braćo draga,
 Vi junački sokoli hrvatski,
 Dodj'te braćo na kolina moja,
 Ili jezici Vas su okaljali,
 Da prot' svome caru se rotite.
 Dodj'te braćo, da se opravdate,
 Carsku rieč i nimšku Vam dajem,
 Da vam s' neće ništa dogoditi,
 I da će te u svoj domak poći,
 Zdravi, čili, živi i veseli...

— — — — —
 Ah-to tugje otac poslušao,
 I tvoj otac i tvoj ujko Frane,
 Pak su pošli caru na divane.

Oh moj Bože! kad u Beč dodjoše,
 I kada se caru najaviše;
 On ih dade gvoždjem okovati,
 Tak ih turi u tamnice hladne,
 Tamnovahu do godinu dana,
 A kad druga bješe na početku;
 Na stratište oba izvedoše,
 Pak im ruse glave poskidaše...

— — — — —
 Jao Bože! ... što zar ocu mome,
 Švabo skide glavu sa ramena...!
 Zajaukne Zrinjski u tamnici.
 Oh moj oče, oče moj premili,
 Tko će tebe sada osvetiti...?
 Hoće, hoće, vražda ne miruje,

Hrvat tebe hoće osvetiti...
 Oh moj družo jadovni moj družo,
 Poslušaj me što je dalje bilo,
 Njemu vila stade govoriti :

Kada tvoga oca pogubiše,
 I tvog ujka Frana Frankopana ;
 Tvoju majku i Jelicu seku,
 Zatvoriše u samostan tavnii...
 Mučiše ih gladom i nevoljom,
 Mučiše ih do godinu dana,
 A kad druga bješe na svršetku,
 Tvoja majka i Jelica seka,
 Sa Bogom se višnjim pomiriše,
 Pak mu svoje duše izručiše...

A tvog oca veliko imanje,
 I tvog oca i tvog ujke Frana,
 Švabo ote... prokleta mu bilo...

Kada začu mladi Zrinoviću,
 Da ni oca ni majčice nema,
 Nit od roda upravo nikoga ;
 Trudnu glavu nasloni na stieniu,
 A lice mu leden znoj oblije,
 Zamisli se u dubokoj misli.
 Čas se trgne, a gvoždje zazvekne.
 Časom škrine zubima bijesno.
 Časom plane i pokuša teške.
 S'ruku, nogu okove se skidat.
 Časom počeo na noge se dizat,
 Ali pada na kamenje hladno,
 Jer ga sile posve ostaviše...ö

Oh — sad grozno on zaškripu zubi,
 Rukama se hvata za zemljicu.
 Sad za sobom stade negve vući,
 Stade puzat do tamnice vrata.

Kad do vrata jeste dopuzao,
 Tamo klone od umora teška.

Kad se bio malo odmorio,
 Rukam hvata za gvozdena vrata,
 Pak se diže do otvara mala,
 I kad spazi na nebu mjeseca,
 Tužno njemu stade govoriti :

Oj mjeseče svakdašnji mi znanče,
 Mili znanče mili moj poznanče ;
 Kada na put opet sutra kreneš,
 Sa istoka tamo slavenskoga,
 I kad dodješ do Hrvatske male,
 Pozdrav mi mog nadora biedna.
 Reci njemu, da će doći vrijeme ;
 Kad i on će jednom uskrsnuti,
 Iz mrtvila prenuti se teška.

Da će i njegov sunce ugrijati,
 Žarko sunce sa neba hrvatska.
 Reci, reci mom narodu biednom,
 Da mu zvizda još zašla nije ;
 Da će ona 's vanut na istoči.
 Da će planut osveta i vražda...
 Reci, reci, mom narodu biednom,
 Da još živi premila nam nada,
 Ako Hrvat patnik već izdiše,
 Ali još izdanuo nije...!

Ovo reče pa uzdahne Zrinjski,
 I sruši' se do gvozdena vrata,
 Pade k' vrati, vila ga prihvati. —
 A čelo mu smrtni znoj oblije,
 Zadnje sile još upotriebe,
 Zadnje rieči prebolne izusti :
 S Bogom rode — rode sirotinjski,
 Umireti tvoj posljednji Zrinjski...!
 Tek što jadnik te rieči izusti,
 Svoju dušu nevinu ispusti.
 Ode Bogu da se naužije,
 Kad mu ovdje nebilo sudjeno.

POMOĆ

siromašnjim djacima

iz oporuke blage uspomene baruna Josipa Rudića.

Barun Josip Rudić, spahija aljmaško kumbajski i posjednik subotički, — preminuo 15. listopada god. 1885. u Breitensen — u oporuci pisanoj 15. rujna god. 1879. jedan dio svoga dobra je ostavio na podpomaganje siromašnih gjakova, u Subotici rođenih.

Pomoć će diliti jedan odbor: pod pridsidništvom velikog župana, gradonačelnik, veliki biležnik, varoški odvjetnik, glavni računovogja i od varoške skupštine godimice birana tri člana veleporeznika i dva birana općinara.

Ko je rad pomoći dobiti iz ove zadušbine, ima dati moljbenicu kod velikog župana, kojoj treba da priključi izvištaj o svom stanju, o imo vin svojoj, o poriklu dotičnog učenika o školovanju i vladanju.

Odbor pomoć većinom glasova dosugjuje, a za pravovaljanu odluku treba prisutnost bar peterice članova sa pridsidnikom. Proti ovako donešenoj odluci može se apelirati na kr. ugarsko ministarstvo bogoštovja i prosvite.

Odluka odbora se navišćuje i posli 8 danih iza izvištaja ako ju prizivom nebi niko napao postaje pravovaljanom.

Pomoć će se — u spomen godišnjice smrti pokojnika dobročinitelja — svake godine 15. oktobra diliti.

Onaj učenik, koji je jedared već nagragjen ima prednost kod daljnje nagrade dok ne svrši sridnje škole. I rodovi pokojnog dobročinitelja imaju prednost.

Glavnica ove zadušbine u gotovom novcu iznosi: 81545 kruna i 88 šućaka t. j. 40772 frt 94 novća. Postotak godišnji iznosi 4077 kruna 20 šućaka t. j. 2038 frti 60 novća.

Ovaj dohodak će se diliti:

Sveučilišnoga značaja škula djaci će dobivati:

dvojica po 150 frti (300 kruna);

dvojica po 100 frti (200 kruna);

Četverica po 50 50 frti (100 kruna).

Iz sridnjih škula, kao gymnazia dobivaće:

dvojica po 100 frti (200 kruna);

četvorica po 50 frti (100 kruna);

dvanajstorica po 25 frti (50 kruna)

Iz gragjanskih škula djaci će dobivati:

četvorica po 20 frti (40 kruna);

dvanajstorica po 10 frti (20 kruna).

Osnovni škulari (normalište) će dobivati njih :
tridesetero po 5 frti (10 kruna) ;
šesdesetero 2·5 frta (5 kruna).

Ovo iznosimo na javu da potaknemo naše osobito siromašnije roditelje da nabave sebi i ovu pomoć da tim lakše mogli budu škulariti, jer nauka je u svitovnom životu veliko blago kojim možemo pomoć i sebi i drugom.

Osobito pozivljemo pozor na tu okolnost da rođjaci imaju prednost. Tu se, da kako, ne traži blizo srodostvo, nego ma i najdaljnje dobro dolazi u prilog osobito boljim djacima.

Šantava Žuža.

*Bila nika praznovirna sela,
Što je vračku sveg života klela,
A to zato što j' u zó čas sama
Vrački jednoć ludo virovala,
Dok ju nije baš i pokušala
Al i strašno sbog nje postradala.*

*O toj stvari, stari Čiča Stipo
Vako mi je pripovido lipo :
Da u selu — zvanom: Vračinjaku,
Po dvi po tri u svakom sokaku
Divañkuće, da obzimu biva ;
Tobož presti — tu se svit skupiva.*

*Tu svaki dan — tojest — svake noći,
Momčad s curam na okup zna doći,
Tu se muče — i tu halabuče,
Više zlomu nego dobru uče.
Tu je čula i naša Žužika,
Da i vračka zna pomoć čovika.*

*Na sramotu tih kuća kršćanski,
Slobodno je tu doć i ciganki,
Koja mladež nedužnu tu vara
I brezumlja mloga razgovara,
Te nikima pamet zatupljuje,
A nika pak praznovirstvom truže.*

*Tako jednoć reći će ciganka
Jednoj mladoj — žalosna joj majka :—
„Draga Žužo procvatana Ružo !
„Kad bi htila poslušat me dušo,
„Te na Božić prije polnoćnice
„Da izvučeš ništo malo žice.*

*„Od užeta zvona velikoga
„Live ruke trećeg prsta svoga
„Stim omotav tri gučice svežeš
„Dok izbrojiš devetdeset devet ;
„Moć ćeš grlit dragog oko vrata
„Jer ćeš s' udat za njeg do poklada.“*

*A sirota divojka nam Žuža,
Nije znala ta priprosta duša,
Da ženitba u nebu se sklapa
A brez Boga da s' na zlo natrapa,
Pa odluči vračku pokušati. — —
U zao čas ! jer će nastradati.*

*Slavni Božić jedca je čekala
Te o preom zvonu pohitala
Prije Misse Svete polnoćnice,
Da s' domaši umišljene srice
Po clakancu zvonova užeta
Dragog svoga zbilja da s' dočepa.*

*Jel i crkva baš uboga bila
 Il nemarnost čija tu skrivila
 Što nij' bilo pružena užeta
 Tja do kóra il njeg'va kubeta,
 Već se išlo u toran zvoniti;
 Tim putem će i Žuža cilj stići.*

*Tu u mraku, mistom nepoznana
 Nesigurno stupa po skalina
 Dok nesrićom noga joj s' omakne
 Te s visine od pet hvati padne,
 Jaučući, bolno lelečući;...
 No, tko će ju na tom mistu čuti? — —*

*Upropašćen zvonar ipak čuje
 Da u tornju tkogod jadikuje,
 S fenjerom se onamo uputi.
 Odkud čuje plač i jauk ljuti.*

*Kad zgrčitu pak divojku najde
 Za nevolju pitati ju stade.*

*Tužna sela skrušeno odade
 Kako i s čeg u nevolju pade,
 Da nemože — tužna da ustane,
 A sbog boli skoro da izdane;
 Jer joj noga liva baš pribita
 I u civi sasvim prilomita.*

*Šta će biti sirotom divojkom!
 Hoće li se oporavit nogom? — —
 Nikad više! Jedva osta živa.
 A nogu joj štaka zaminjina! — —
 Misto dragog, našla rugalica:
 Prozvali je: Šantava Žužica.*

K.

Na božićnih praznicí.

A rano moja! Slatko dite moje! Još koji sat pa će mi i moj Gjeno bit kod kuće. Jest dico, danas posli podne će vam doći Baćo sa škula iz Budima grada. — Kolači će mi bit gotovi, da mi je još i pača spremiti, dok mi on ne dogje, imala bih se bar kada šnjim porazgovarati i nuditi ga, da nam on kao najmiliji položaj ne gladuje ni jedan čas... Oh znam slatko srce moje da je izmršavio. Zabavad trošimo mi te silne novce, kad nauke odiru mladu nejaku dicu... Vi znate dico moja koliko ste se putih tužili, da ni našem selskom meštru nemožete udesiti, njegove zadaće posvršivati. Teško je u Somboru i po našim sridnjim školama, a kamoli na sveučilištu kuda samo gospoda odlaze, a od nas bunjevaca ritko se te časti mož ko dočepati.

Uzrujana majka istom pogleda u peć, da li su joj porumenili kolači, pa opet počme nabrajati: Ah željo moja! Slatko srce moje! kako sam mogla prigoriti i puštiti ga u taj dalek svit? Kako li sam živa ostala priko dvi godine?!... A već da, u snu sam ga vigjala. Želja me je bar noćom prošla i srce mi se valda utaložilo; al danas mi je dugačak dan, već od ponoći ne spavam... Gjeno moj al sam te željna viditi!

A otac Gjenin, golema ljudina, ozbiljnog lica, malo govori, niti rado sluša mnoge riči. Njegova jedna vridi za drugi deset. A mrko lice mu

dosta jasna zapovid za šutenje. Nuto danas kano da se raztopio. Ni mu je dosadna litania žene svoje. Nešto nemirno izlazi i ulazi u sobu. Kano da više riči ima. Pita žene i naručiva joj. Kad kad krije oči, kano da se stidi čega! Kamen srce odmekšalo, a na oči suza kani. Suza, Bože, radosnica.

Zameljava rakiju, al nikako mu ruke drhéu. Prigje notarošu, prosi od njeg novina, izpituje kako da ga dočeka, kake li goste da pripravi sinu svome. Ta sin je njegov već gospodar, triba da ima skim se magjarski porazgovoriti, da mu ne dosadi praznikovanje.

I majka se sotim stara: Bože! kako će govoriti samnom parasničkom ženom? Kako li će se okreniti po našoj parasničkoj kući?

Dok je majka u silnoj pripravi za božić, vazda o svom djaku sanjala, sva su se dica zanela, svi o njemu govore. — Jedno se spravlja kako će svojim kolačem ponuditi Baću... Divojčica se sprema, kako će Baću izuvat, cipele mu čistiti, haljine prašiti!... Ovaj maleni će — Veli on — cigare Baći donositi... itd. Sve je pripravno. Sve je tad za Baćom.

Samo što je prošlo podne, otac upregne u kola, — ode na željeznicu, jer je stanica podaleko od sela. Kad je već četiri sata bilo, dica iztrkivaju prid dvor, pogledaju igjuli već kola?... Kad jednom oni ugledaju konje i kola, potrkoše na vrat na nos u nutra, da jave materi radosnu vist. I u taj čas bude sva obitelj prid dvorom.

Da ti je to bilo viditi, kako roni suze radosnice dida starešina. Kako drhéu usne blažene majke; — neznaš dali Boga moli ili joj uzburkano srce titra sa usnama. Na očima joj suza sjaje. A dica, kano da su se odrvenila, stoje. Sve dosad skakutali kao jarčići po livadi, a sad kano da su od kamena, očice kano da nisu u živom tilu, upiljene na kola, gledaju najstarijeg brata svoga, koji već sa kola smišec se pozdravlja svoje stare i mlade. S kola skočio, srdačno se zagrlji sa svojom majkom starim starešinom, mlagjom braćom i sestrama.

U lipo spremljenoj sobi se razuzuri. Unigje u čistu sobu. Počme razgovor i pripovidanje sa starešinama. A dica sve kradom povirivaju u čistu sobu, te je svako štogod primetilo na Baći o čemu (vani) u dvoru oni počmu živani razgovor.

Megjutim i rado čekani sinak se ogleda po kući i po sobi, te počme nabrajati svoja priznanja vrhu onom lipom napridku što ga je primetio u domu svojih roditelja. — A gle pa vi donosite čak i dnevne novine magjarske! Od kud to? Ko ji čita?

Na to će otac zadovoljanstvom: Ta nije to rad nas. Već postaro sam se za magjarske novine i gospodske goste, da se imao budeš s čim zabavljat. Jer znam da vami, kojima srića posluži, da se možete pogospoditi, dosadjuje društvo bunjevačko, kad mi smo parasnici.

Oh dragi moj oče! Zar vi mislite da se moja pamet ili krv prominila, kad sam se ja dao na nauke? Ta kad ste vi mene dali na nauke, obvezaliste me, da vas više poštivam nego što bih inače bio dužan. Ja što naučim dužan sam vama i našem rodu u pomoć obratiti. Pa baš zato je meni draži danas bunjevački jezik nego prija. I baš mi je žao što megju ovima novinama ne vidim naš narodni listić »Neven.«

Dragi moj sinko! Tu poljubi otac sina svoga — valda prvi put za svoga vika. Tu je naš »Neven.«

Ali ja sam ga sklonio za slime; bojao sam se da ćeš se smutiti ako ga iznenada spaziš kod ulazka u našu kuću.

Slatki oče! Zar ja nisam vaš sin? Nisam ja krv od vaše krvi? Ta što je vama drago i meni je milo. Ja sam baš to mislio, kad sam se opravljao kući, da ću se pohvaliti prid vami, da vam i ja već pišem u »Neven«, da se i s otim želim odužiti majki mojoj šfo me je na ovaj blagi jezik naučila. Jer zaista samo ona mi je bila učiteljica u bunjevačkom jeziku. Oh rado se sićam, kako mi je Nana lipo pripovidala. bunjevačke pisme pivala. Hvala joj! Hvala i sto puti. Ta da mi nije jezika valda bih se dosad odlipio baš sa svim od roda svoga. — Pa i drugačije ja se radujem što znam bunjevački ne samo što s jednim jezikom za jednog čovika više vridim već i za to što sam po mojem materinskom jeziku imao mnogih lipih zabava sa hrvatima, bosancima, dalmatincima, srbima, slovincima i Bog zna skim, oni meni pivaju, a ja njima.

Bože moj! pravo kažu, da se svit okreće. Mi smo već mislili, da ko se pogospodi, taj i tako već mora bit magjar, reče otac.

Sačuvaj ga Bože! — Dragi moj oče! nismo mi zato bunjevci što smo parasnici, niti smo zato parasnici što smo bunjevci. Jer parasnik je onaj, koji je neuk nerazuman i neuljudan. A s druge strane imalismo i mi bunjevci naših učenih ljudi, koji su rado priznavali o sebi da su dalmatinci — bunjevci.

Vi se dragi oče! ni malo nemorate za gospodske goste vašem sinu starati, već samo se mi držmo roda svoga, bio paor ili gospodar.

Jer tugjinac će rado jisti i piti s nama, ali s nama osićati nikad neće. A mi hoćemo da se iskreno proveselimo i ja pravi opočitak nadjem pod krovom oca moga.

Ej dragi oče vi ste daklem mene prigorili i puštali već u tugjince? Ako je tako, ja vas molim kao što je Preradovićev putnik molio majku svoju:

»Primi opet svoje dite,
 »Do vieka će tvoje biti
 »Ljubit tebe svako doba«
 Svako doba sve do groba.

Vuk Stefanović-Karadžić.

Prošaste jeseni prinese naša braća Srbi mrtvo tilo proslavljenoga i velezaslužnoga srpskoga književnika Vuka iz Beča u Biograd. Ovu svetu otačbeničku dužnost izvršiše braća oduševljeno i dostojanstveno. — Vuk Karadžić rodio se je u Srbiji, u selu Tršiću od imućnih roditelja god. 1787.

Pisati i čitati učeše od svoga rodjaka Jefte Savića. Ljubav za naukom povuče Vuka u Karlovce, di je htio polaziti gimnazij, što mu se nije dopustilo, jer mu tada bijaše već 19 god.; ipak se samoučeći bavio niko vrime u Karlovcih. Vrativ se opet natrag u Srbiju, postade tamó pisarom kod vića, kasnie sudcem u Palanci, di je bilježio svaku rič, koju do onda

nije znao, bez književne namire. Takodjer je naučio mnogo narodnih pisama i pripovidaka. Godine 1813. uslid bune ostavi Vuk Srbiju i ode u Beč, neznajući ni sam zašto i o čem će tamo živiti. Tada je Davidović izdavao srpske novine. Kopitar, slavenski filolog, bijaš cenzor slavenskih knjiga. Vuk napiše u te novine članak o padu Srbije i pridade ga cenzuri. Ovaj članak s osobitosti jezika navuče Kopitarevu pažnju i tako se Kopitar upozna s Vukom. Što po napatku Kopitarevu, što njegovom pomoći izda Vuk 1813. Pismenicu srpskog jezika. 1815. dvi knjige narodnih pisama; kasnie izdade »Srpske poslovice«, »Novi zavjet Isusa Hrista«, »Običaje Srba«, »Narodne pripovitke« i „**Ričnik**“ srp. jezika. Ovo je najvažnije dilo Vukovo. J e n s k o sveučilište imenova Vuka doktorom filozofie priznavajući mu tim zasluge. Nakon 50 godišnjega književnoga rada umre Vuk u Beču 1864. godine.

Vukovo načelo bijaše: „**Piši za prosvitu naroda jezikom narodnim.**“ Izprva pišaše Vuk iztočnim izgovorom — e k a v š t i n o m ; — nu kasnie uvede š t o k a v s k u j e k a v š t i n u h e r c e g o v a č k u, kojom je već ričnik pisan. Razlozi, s kojih se Vuk odlučio na jekavštinu jesu:

1. Njome govori najveći dio naroda i to onaj dio upravo, koji se nalazi u sredini koji je najlipše sačuvao narodni značaj, na koji su najmanje uplivali tudji jezici, te se s toga onde najčišće govori; jer se na zapadu umišao talijanski, na jugoistoku turski, na siveru magjarski, a na siveru iztoku nimački jezik.
2. Na jekavštini spivane su gotovo sve naše narodne pisme.
3. Jekavština je mekša od ostala dva izgovora i samo se u njoj nikoje riči različenoga značenja pismom razlikuju; n. pr. sjedim, siedim; svjet, sviat, svet.
4. I dubrovački pjesnici u cvitnoj dobi svoje književnosti spivali su svoje pisme na tom izgovoru.
5. Jekavština je nekim načinom simbolično sjedinila izgovor ekavski s izgovorom ikavskim, sprijateljila iztok sa zapadom.

IZDAJICI.

*Svaka j' tica u svom jatu,
Svako teži svome bratu,
Svojim bratom tugu blaži,
U svom jatu sreću traži,
A kud tebe nosi krilo
Izdajico, sram te bilo!*

*Kad nepravda duhom krutim,
Stane šibat' bičem ljutim,
Bratac bratu šapće tio:
Bič me nije odrodio:
— A ti tižeš tudje biče,
Izdajico, nesretniče!*

*Propate se muke mnoge,
Dok se digne kula sloge,
U njoj oltar nade žive —
Dušmani se na nju kive —
Ti pomažeš da je sruše,
Izdajico, kam' ti duše!*

*U naroda srce zdravo,
Na nj' se baca crni djavo,
Al ne stiže iz daljine;
Ti si bliže, slavski sine,
Da ko bi ga tako uj'o!
Izdajico, mrska gujo!*

*Za čim dedi krvcu liše,
Za čime ti majka diše,
Za čim seja suze lije,
Za ponosom Bunjevštine:
Sve to dere ruka t' smela:
Izdajico, krv te klela!*

*Ta bunjevcu cvet je milja,
Kad ga narod blagosilja,
Za to čuva svoje ime,
Da s' u tuzi diče njime,
A ti s' voliš Vukom zvati,
Izdajico, jadna t' mati!*

*Ali, gutaj meda kleta,
Iz košnice naših šteta,
Blaguj, blaguj, vrime ti je,
Dok ti narod čemer pije,
Blaguj Brzo, blaguj more,
Izdajico, slipi stvore!*

*Kad se rodi sunce naše,
Popadaće tiran-paše,
Na razvali vraških snaga
Grlice se braća draga —
Ti ćeš svisnut' od sramote,
Izdajico, ne bilo te! Z. J. J.*

Šta se tiče nas kod gragjanskog knjigovogje?

Od kako je gragjanska ženidba i šnjom gragjansko matičarstvo kao obvezatno donešeno, od tog časa su nametnute nove dužnosti gragjanima. Pošto te dužnosti mnogo neprilika donasaju našem puku, radi smo ji u kratko ovde pobiližiti, da bi svaki znao čega mu se treba držati.

Matica -- matrikula — se zove ona velika zvanična knjiga, u koju su dosad plebanoši sami pisali rovjaje, vinčanje i smrti gragjana.

Te je crkvene matice do sad država primala za zvanične i šnjima se služila. Kad je gragjansku ženidbu zaželila i na crkvenim maticama je zahvalila i počela sama sebi praviti take matice. Zato je u svakom selu i varoši — gdi jednog, gdi više = novih zvaničnika, tako zvanih gragjanskih matičara postavila i zapovidila da svaki gragjanin mora javiti gragjanskom matičaru ako mu se dite rodi, oženi ili umre.

No al crkva zato njezine matice rukovodi i dalje kao i dosad.

a) **O rogjaju.**

Rogjeno dite se najdalje za nedilju dana se ima prijaviti. Dan rogjenja se neračuna, nego od drugog dana sa počimlje ta sedmica. Blagdani i nedilje računaju. Ako se daklem ko zakasne nediljom ili blagdanom se nemož izpričavati. — Mrtvo rogjeno se ima javiti u prvi posleni dan i za rogjen dana. U subatu rogjeno mrtvo dite triba u ponediljak prljaviti, ali mož i u nedilju. Na dane svečane matičarstvo diluje.

Prijaviti su dužni rogjenje : 1. zakoniti otac ; 2. babica koja je sudilovala kod rogjaja ; 3. ličnik ; 4. svi oni, koji su se desili kod rogjenja ; 5. onaj, u čijoj kući se rogjaj dogodio.

Osim sviju dužna je i mater sama prijaviti čim uzmogne. ako nebi imo ko prijaviti. — Babica je kod zakonitog diteta u drugom redu ištom dužna prijaviti, — ako je naime otac umro ili je pripričen ; ali kod nezakonitog rogjenčeta (kopile) babica je u prvom redu dužna prijaviti. — Od sedam miseci mlagji plod utrobe, ako se povrgne, to se ne javlja.

Babica je dužna osim ovih redanih prijavljenja svaki rogjaj kod kojeg sudiluju za 24 sata naznačiti kod matičara.

Ako bi onaj, ko je dužan redovno prijavljenje obaviti, to zanemario, matičar ga javi svojoj nadležnoj vlasti, a i kotarskom sudu sbog izgreda ga prida i silovati ga može novčanom kaznom da dogje prid matičara i točan izvištaj dade o dotičnom slučaju.

Matičar mora bit osvidočen o istovitnosti osoba. Zato ako matičar nebi poznavo onog, ko je došo štogod prijaviti triba jédna treća osoba prid matičarom virodostojna, koja poznaje onog što javlja. — Ako nebi bila pri ruci taka treća osoba u koju bi se matičar kao poznatu mogo pouzdati, onda prijamnik mora pismeno kako prikazati za virodostojnost, kao : porcinska knjiga, obrtnička, čeljadaska knjiga, obrtnička povelja, katanska knjiga odpust (opšit) itd.

b) **O slučaju smrti.**

Smrtni slučaj se ima iza smrti prvog poslenog dana prijaviti. U nedilju nije dužan, ali može prijaviti. Blagdani ne računaja.

Postepeno jedno za drugim ovi su dužni smrtni slučaj prijaviti matičaru : 1. poglavica obitelji ; 2. članovi obitelji ; 3. onaj u čijem stanu se smrtni

slučaj desio ; 4. kuće gazda, ako u kući stoji. O istovitnosti prijavljujuće osobe osvidočenje stiče matičar onako, kako je pre rečeno. Mrca saraniti nije slobodno dok se ne javi matičaru. Onaj svećenik, koji bi bez dozvole matičara saranio koga, bio bi kaštigovan.

c) O ženidbi.

Kod ženidbe se ima paziti na navišćivanje, vezanje i umatičenje.

Navišćivanje se može odrediti samo onda ako to zaručnici žele ili njevi zakoniti zastupnici ili na ovo zakonito ovlašteni to traže.

Prija navišćavanja matičar ima pismo rogjaja iskati od zaručnika. Radi ženidbe izdato pismo rogjaja ne podpada pod biljegovinu. Nemože dati navišćivati takim zaručnicima, koji nemaju 24 godine ili ako je malolitnost produžena, osim ako to roditelji, skrbnici, sirotinja ili njevi zakoniti zastupnici to žele očit. Izjava sirotinskog stola ili zakonitih skrbnika u ovom poslu ne podpada pod biljegovinu. Zaručnik mora i glede vojničtva posvidočiti pismeno, da ima pravo za ženidbu. Udovac i udovica svoje udovno stanje imaju posvidočiti pismeno. Udovica se posli 10 miseca iza mrtvi pokojnog muža može se navišćavati.

Navišćavanje ima 14 dani biti stavljeno na javu, na ploči za taj poso. Dan isvišćenja i skidanja te ploče ne računa. Na pr. ako je čije navišćivanje 1. novembra izstavljeno samo se 16. nov. može skinuti. Iza tog još 3 dana se ima čekati do vezanja ženidbenog.

Oprost od navišćanja daju prvi zvaničnici uprave: gradonačelnici, solgabirovi, a vrhu nji ministar nutarnjih poslova.

Oprost od navišćivanja gubi vridnost ako se oprostjen za godinu dana ne sveže u brak.

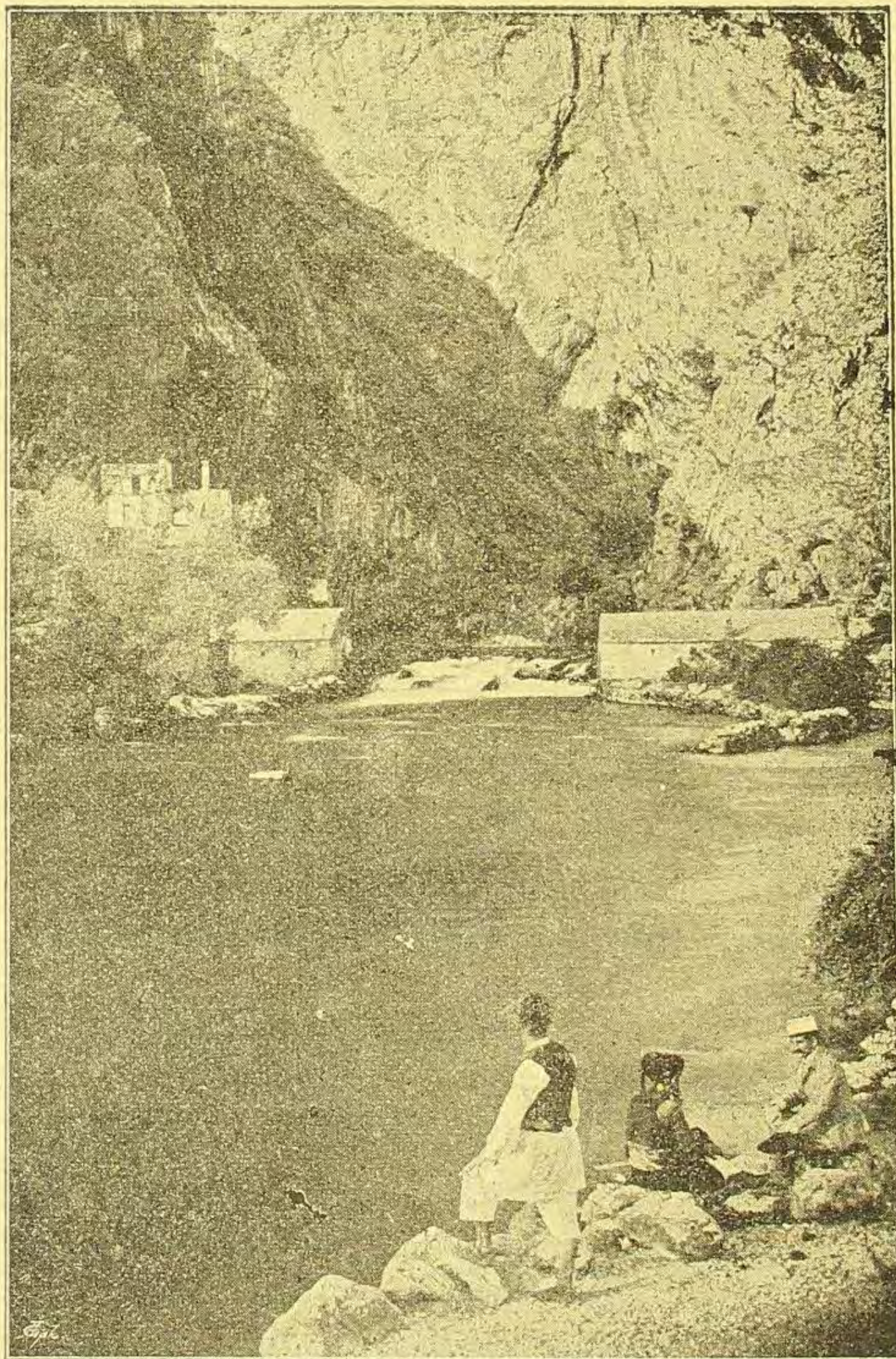
Za bračnu vezu bezuvitno je potribito, da zaručnici zajedno i osobno dogju prid matičara i da prid dvama svidocima izjave svoju namiru.

Ova gragjanska vezave zaminjuje crkveno vinčanje. Ono je osiguranje svitovnih prava koja mogu tribati ili supruzima ili njihovoj dicit; a vinčanje crkveno sakramenat bez kojeg kršćanin nesmije bračni život početi ili nastaviti. Otud naši obično i naprosto svrše svoje poslove sa matičarom i posli koji dan se vinčaju u crkvi svečano i zatim počmu svoj bračni žiot kad su od majke crkve već i blagosov dobili.

Prijatelj naroda.

Naša pradomovina.

U staro vrime ljude su obično po kojem porodičnom ili zanatlijskom imenu nazivali. N. pr. Antunovi potomci nazvaše se *Antunovići*, Matkovi *Matkovići*, a Filipovi *Filipovići*; od zlatara i solara postadoše *Zlatarevići* i *Solarevići* itd. Tako isto radi

Buna riekā.

razlike nazvahu i cila plemena od pojedinih gorah i vodah, di su ista plemena obitavala. Indi virojatno i naši stari, — buduć su prie turskih vremenah oko rieke **Bune** pribivali, — dobiše svoje ime bunjevačko od hercegovačke vode Bune, koja izvire u Veles-planini, u pozadnosti Nevesinja,

posle dva sata daljine pored varoši Blagaja, te kod sela Bune utiče u Neretvu, koja kod Metkovića prilazi u Dalmaciju i utiče u Jadransko more.

Kako su Turci Carigrad zauzeli, a car Lazara i ostale kršćanske vojvode na Kosovopolju potukoše, banovine i kraljevine njihove uništiše, nisu imali oni narodi nade, da će na svojim starim selištima život u miru provoditi moći. Silno napridovanje Turakah potisne u petnajstom viku i naše pradidove i pramajke sa ubavoga okolišja Bune rieke k Dalmaciji, — otud nam je ime dalmatinsko. Stranom što ni u novoj domovini Dalmaciji nebiše im život osiguran, a stranom na poziv austrijske vlade, koja je onda u Magjarskoj vladala, jer sami Magjari nemogoše odoliti Turkom, — Krenuše naši praoci pod oružjem jedni priko Velebita i Hrvacke, a drugi priko Bosne i Hercegovine u današnji svoj zavičaj u Ugarsku. Bosance jo vodio fratar Angjelia Šarčević, a Dalmatince plemenske poglavice Marković i Gjuro Vidaković.

Kad su naši stari prije dvi, tri stotine god. u ove krajeve došli, nije bilo tu ni Magjara, ni Nimaca, nego je sve pusto bilo. Sela i gradove, crkve i manastire Mongoli i Turci uništiše. Našima je indi valjalo u najopasnije vrime novu otačbinu i kralja braniti, kršćansku viru uzdržavati i zemlju obradjivati.

Žalibože danas se ove zasluge naših pradidova zaboravljaju; ali na mladima stoji, da kao što su naši stari dostojno činili dužnosti one dobe, tako će biti lipo i častno, ako i njihovi potomci svoje rodoljubive i kršćanske dužnosti današnjega vremena izvrše.

Seljanin.

Grčko-turski rat g. 1897.

Godine 1359. počese Turci pod Muratom I. navaljivati na evropske zemlje. God. 1453. pade im u ruke i sam Carigrad. Od to doba pokrajina za pokrajinom, kraljevina za kraljevinom moradoše pod tursku vlast prići. Misto svojih gospodarah, moradoše kršćani begove i paše turskoga sultana slušati i njeve okrutne zapovidi i želje slipo izvršivati. Di god se je Turčin ukazao, tamo ništa nije ostalo netaknuto i neoskvrnjeno. Svaku zauzetu zemlju Turci opustiše; crkve i manastire porušiše, a na misto ovih turske džamije digoše. Turčin je bio samosilan gospodar, a kršćanin raja, sluga, rob i žrtva. Nema od Carigrada pa do Beča, od Soluna do Budima, od Crnoga, pa do Jadranskoga mora stope zemlje, koju nije nevina kršćanska krv tužne raje pokvasila.

Kršćanin je oro i sijo, služio i dvorio svoga prokletoga gospodara Turčina, koji ga je zato kad god je tio bez uzroka batinao, mućio i živoga derao ili na kolac natacivo...

Kad je Turčin sastao kršćanina, koji je jahao, sjašio bi ovaj, da počeka, dok bi Turčin prošao. A kad bi opet koji ostao na konju, otresao bi se Turčin na njega »Glupavo pseto gjaursko, nezlaš li me poštivati,« i udarac handžarom svalio bi kršćanina sa konja. Kad je Turčin sastao tovar vina, ili ulja razsikao bi sabljom mešine, pa kad kršćanin nije smogao dosta dobre volje, da smihom poprati tu dositku, okrenula bi se oštrica turskog mača proti njemu samomu. Ako je kojemu god Turčinu tribalo novaca, tražio ga je naprosto od kršćanina ili samostana, a ko ga nije htio ili nije mogao dati, platio bi glavom svojom, što mu džep nije smogao.

A koliko je krš. žena i divojaka odnešeno u Turke, to se nemože izkazati; ako bi se pak iste slučajno uzprotivile, to bi im Turčin mahom »odsikao sa remena glavu.« Jednom ričju sve što je god nasilna turska ćuda i zvirski pohota izmišljala, to je raja tada morala pritrpiti.

I od kako su Turci došli u Evropu i zauzeli kršćanske zemlje i kraljevine od Carigrada do biela Budima, od to doba nije prošla skoro ni jedna godina, a da potlačeni narodi nepokušaše skinuti sa sebe jaram turski. Silna nepravda turska i zulumčarenje pašah i begovah nemogoše ugušiti u kršćanima nadu i volju za slobodom.

Redom za Ugarskom i Hrvackom izvojštiše si slobodu i nezavisnost Rumunjska, Srbija, Grčka i Bugarska. Oko oslobodjenja velike zasluge stokoše si: poljski kraljevi, nimačke vojvode, hrvacki i srpski knezovi i bani, a u novije vrime Rusija.

Ali još i danas imade kršćanskoga puka na milijune pod Turskom, koji žele i traže, da dodju pod kršćansku upravu svojih suplemenikah.

Mladoturci, — videć i znajuć, da se evropsko tursko carstvo sad već samo tako uzdržati može, ako Turska čovičanski bude postupala sa svojim podanicima, — savitovahu sultanu, da na evropski način uredi carstvo. Ali turski sultan ne samo da ne daše slobodu kršćanima, nego je sve kolovodje Mladoturce povišati i u more pobacati dao.

Uzalud su kršćanski narodi molili evropske velevlasti, da im ove u pomoć priteknu; nu velesile, kako se to obično misli, nemogav se složiti u razdiobi Turske, ili čiji da bude Stambul ili Carigrad, dan na dan odvlače rišenje, uredjenje istočnoga pitanja.

I kršćanski narodi ne samo da traže i prose slobodu, nego i oružjem u ruci silom nastoje turski jaram sa sebe sbaciti. Godine 1866. ustadoše Krećani proti turkom. Cila je Kreta u samoj krvi bila. Kojim su se

očajnim požrtvovanjem Krećani borili, pokazuje slideći slučaj. Za vrime ustanka, našlo je u samostanu Arkadi jedno 450 begunaca (žene, dica, starci i renjenici) utočište pod okriljem osamdesetgodišnjega igumana Gavрила. Proti samostanu provede Mustafa paša studena miseca 1866. vojsku od 15.000 ljudi sa topovima. Tri dana sipahu Turci vatru iz svojih topova na samostan, koji su branili iznemogli starci, žene i dica, dok nije pošlo za rukom probušiti čvrste zidine. Punih šest sati odbijahu branitelji cilu vojsku, koja je nepristano jurišala kroz razvaljene zidine. Sada pozove iguman, gvardijan Gavril svoje na vićanje. Jednoglasno zabaciše tursku ponudu da se pridadu, te odlučiše sebe i dušmanina u manastiru pokopati. Junački starina Gavril pridrža sebi čast, da upali barutinu. Blagosovivši krstom u ruci junake svoje i nevoljnu dicu, reče: »Meni je život na izmaku, ali ipak Boga hvalim, što mi je dao prilike, da za domovinu i krat častni mogu taj ostatak svoga života žrtvovati.« Priostalo je jošte od svih samo 60 ženah i dice, pa 43 iznemogla ranjenika. Tima naloži, da se sklone u jednom kutu samostana, te vedra lica i s krstom u ruci dočeka zadnji juriš bisnih Turaka. Ovi jatömice provale u samostan, u kojem vlada grobna tišina. Sada baci Gavril sviću u barut i gromovitim praskom digne se veći dio zgrade u zrak, ponesavši sa sobom 1200 Turaka. Ko grom ošinuti ostadoše ostali zakopani na mistu, te se nikoliko satih ne usudiše pritražiti razvaline. Tek kad vidiše, da se ni duša ne miče, udjoše sakupljajući brižno, što je jošte živilo, za svoju osvetu. Uz najgroznije muke ubijahu polagano izmrcvarene ranjenike, a žene i dicu ubiše gladom u zatvoru. Zapaljena sela u okolini bijahu im lući pri tom nedilu.

Grom, koji je razorio Arkadi, potrese svom Evropom i odjekivaše u svakom srcu. Franouz Viktor Hugo pozivao je Evropu u pomoć potištenoj raji; a Rus Gorčakov je pozivo francuzko i englezko ministarstvo na zajedničko posridovanje, ali sva diplomatska prigovaranja ne dovedoše vlasti do složne akcije proti Turskoj.

Prie 2 godine počese se buniti Armenci u maloj Aziji u samom Carigradu, di ih ima na broju oko 80.000. Starešine i pridnjaci Armenacah moliše sultana, da se smiluje, i dade bolju upravu i slobodu Armencima. Turski car ne samo da nije uslišao pravednu moljbu biđne raje, nego je poslo vojsku u armenske krajeve, koja je sela i gradove palila i narod ugnjetavala. A Evropi je visoka porta javila: da je buna ugušena, a Armenci da su umireni.

Po primeru Armenacah i Krećani se obratiše na sultana moleć ga, da bi im stanje poboljšao i ništo malo slobode podilio. Turski car nije se smilovao ni Krećanima, nego pošalje i na Kretu turske siledžije. Na to kršćanska skupština odrekne sułtanu dalnju poslušnost i proglaše

sjedinenje s Grčkom. Iz ovoga nastane kretska i evropsko pitanje i **grčko-turski rat.**

Kreta je ada ili otok (komad suve zemlje) u sridozemnom moru, na južno-istočnoj strani od Grčke. Ova je pokrajina još iz dobe apoštolah poznata, i tu je našao i Kajfa svoj grob, kad je s Pilatom u Rim putovao. Kreta zauzima 8550 km. od prilike kao Bačka ili jedna četvrtina Hrvacke. Stanovnici su: dvi-trećine starosidioci-Grci, a jedna trećina novoselci-Turci, svega zajedno 250.000. Na početku 18. vika bilo je na Kreti 900.000 žiteljah. Kreta je potpadala od starine pod grčko carstvo; jednovrime vladahu na Kreti Rimljani; god. 1204. kupi bogata i lukava Venecija Kretu za 10.000 maraka srebra. Za mletačke vlade bili su krećani srićni. Kraj dobre uprave bilo je onda dobro i vladi i podanicima. God. 1645. osvoje Turci Kretu od mletačke republike.

Podnebjje na kreti je blago; zemlja je brigovita i samo po dolovima. plodna. Na kreti rastu smokve i najlipše i najukusnije naranče, od kojih priko godine 4 milijuna proda se u inozemstvo. Krećani starosidioci bave se poljodilstvom, ribarstvom, trgovinom; osobito mlogo sungjera, spužve prodadu godimice.

U sridi Krete su visoke planine i silno šumarje. Tu živi jedno grčko pleme, imenom **S f a k i o ć a n i**, koji nikad nisu tursku vlast pripoznali, nego slobodno žive iz ratovanja i pastirluka. Turci iz harača i iz zulumčarenja žive. Glavna varoš je **K a n d i a** sa 12.000 žitelja. Tu stanuje sultanov namistnik i grčki patrijar-biskup. Gradovi Kanea i Ratimo broje 9000 žitelja; ostala selišta su slaba i siromašna. Na Kreti ima više grčkih manastira, u kojima mlogi kalugjeri žive, koji kršćanski puk uče i brane. Manastiri su tako uredjeni, kao gradovi. U vrime pogibelji tamo nalaze kršćani utočišta.

Grci iz kraljevine potajno su potpomagali svoje suplemenike Krećane i novcem i oružjem; kasnije pridje grčki General **Vassos** sa grčkim dobrovoljcima na Kretu i stane na čelo kršćanskoj vojski. Za malo vrime osvoje krećani sva važnija mista i gradove na Kreti i proglase svojim vladarom **Gjuru** grčkoga kralja; a Turci uplašeni i potučeni počеше se seliti i bižati s Krete. Zato vrime evropske vlasti su se dogovarale i protivíše se svakoj ratnoj namiri; dapače opkoliše Kretu ratnim galijama, — bojeći se, da se iz iztočnoga pitanja nebi kakogod evropski rat izlegao. Kraj svega toga Englezi su potajno sokolili Grce i Krećane na borbu proti Turkom.

Medjutim su se turski i grčki vojnici sve to većma približavali jedno drugom na granici. Za malo Turska navisti Grčkoj rat, i krene do 100 hiljada vojnika na granicu. Protiv ove sile malena Grčka jedva je mogla

oko 40 hiljada momaka na bojište staviti. Tursku vojsku je vodio E d h e m paša, a grčku kraljević K o n š t a n t i n. Ne samo Englezka, nego i cio kršćanluk je živo želio da Grčka pobedi; ali evropejske vlade, boječ se da ne bude od zla gore, nisu u korist Grčke ni prsta digli.

Na veliki četvrtak g. 1897. bila je prva bitka, i od toga časa lomilo se koplje od ranoga jutra, do kasne noći nedilju danah brez pristanka prominljivom srićom. Jednu bitku Turci, a drugu Grci dobiše. I jedni i drugi boriše se odvažno, junački. Grci oduševljeni bore se **za krst častni i slobodu zlatnu**; a Turci razjareni smiono polaze u vatru za svoje carstvo i gospodstvo. Sedmi dan borbe Grci su na toliko suzbili Turke, da su ovi u najvećem neredu počeli uzmicati i jedno važnie misto za drugim gubiti. Sav Carigrad bi u strahu. E d h e m paša, vojskovodja turski, brzojavlja u Carigrad, da mu žurno 40.000 vojnika pošalju. Uplašeni sultan šalje na bojište ne samo pojačanja, nego i prvoga turskoga junaka O z m a n p a š u, da priuzme glavno vojsko-vodstvo i da spasi Tursku. I sad Turci, u svakom pogledu ojačani i ohrabljani, golemom silom navale na Grce i iza dugoga, krvavoga boja zauzmu sav okoliš L a r i s s e. U ovoj bitki padoše silni vojnici na obadve strane i tri paše. Sad počimaju Turci sve to većma napridovati i grčka mista jedno za drugim zauzimati. Kad su im već svi tisanaci i znatnije visočine u rukama bile, podju svom snagom i sa više strana grčku vojsku napadati i goniti, koja je već na toliko iznemogla, da ne biše u stanju na otvorenom polju sa Turcima u boj poći. Još jednom sabere se grčka vojska u L a r i s s i. To im bijaše poslidnja nada s kojom hotiše spasiti čast grčkoga oružja i otačbinu. Al zaman! Premako ih je i na broju još toliko bilo, da su ovo utvrđeno misto još niko vrime i proti najvećoj sili braniti mogli, grčka vojska izgubi glavu, oživi strah u njoj, pobuni se, i bez svakoga otpora bigom bez obzira ostave Larisu i sve što u njoj bijaše. — Turci začudjeni udjoše kroz otvorena vrata u grad bez svake zaprike. Ovako Larisa, glavno sidište grčke vojske pađe u turske ruke. Sad nastaje nemir i jauk po svoj Grčkoj. Osramoćen i iztrošen narod u svojoj nevolji sipao je grdnju i kletvu na vladu i na kralja i tražio je da ne samo vlada, nego da i kralj odstupi. A Turkom bi otvoren put do A t i n e grčke pristolnice. Ova videć Grci, pokloniše se prid Evropom i moliše velesile, da Turcima na put stanu. Pod uvjetom, da će Grci pristati na ugovor, koji budu evropski poklisari sa turskom vladom sklopili, zaustave velesile tursku vojsku u dalnjem napridovinuju.

Dogovarenje o miru u Carigradu je bilo, koje je puna 4 miseca potrajalo. Po ugovoru mira dobila je Turska sve otvorene putove na Grčkoj granici; a u ime ratne odštete dužna je Grčka Turskoj 40 milijuna franka platiti.

Grčku je dakle skupo stao ovaj nesrićni rat. Ali ovoj nesrići je u jednu ruku sama kriva, jer nije dovoljno pripravna bila za rat. Osim toga je proti sebi ne samo mlogo jaču Tursku, nego i cilu Evropu, našla koja nikako nesmi da u jabuku iztočnoga pitanja zagriže; nadalje lukavi Turci lipom ričju nagovore Bugare, Srbe, Crnogorce, Makedonce i Albaneze i oni na miru ostadoše.

E, sada nepriostaje jadnoj Grčkoj drugo, nego sramotu pritrpiti i nastojati dobrom upravom narod učiti na štednju i na rad; a vojsku na evropski način urediti, te tako pripravno i ustrpljivo izčekivati onaj zgodan čas, kad na Balkanu složno zajekne glas: na noge braćo! u boj kršćani »za krst častni i slobodu zlatnu.«

M. Mandić.

Kronika prošaste godine.

Godina 1896.

Okružnica svete Stolice rimske od god. 1896. upravljena na magjarske biskupe u IX. točki ovako zbori: »Biskupi neka strogo nalože plovanima i viroučiteljima nemagjarskog puka, da poslušno vrše državne zakone o poučavanju magjarskog jezika; ali kršćansku nauku magjarski samo onda pridaju, kad su dica ovaj jezik potpuno naučila. Ovo zahtiva spasenje dice i korist države. — I to imaju naručiti plovanima i njihovim pomoćnicima, da samo onda drže magjarski svete govore, kad su osvidočeni, da jim to virnici razume. — Ako je u jednoj plebaniji na više jezika razdiljeno jato virnika, pa ne razume svi dovoljno magjarski jezik, plebanoš ima svom silom nastojati, da se rič božija virnicimu na materskom jeziku navišćiva.

1896-ta godina se slavila kao tisućgodišnjica ugarske države, pošto se drži da je onda minulo 1000 godina magjarskom dolazku. I u bunjevačkom životu će ovo ostati znamenita godina. Te godine su počeli Bunjevci u Subatici tražiti ozbiljno svoj jezik u školama, obratili se na ministarstvo i kalačkog arcibiskupa; te godine je ustrojeno »P o k o p n o društvo sv. Ivana; te godine je otpočelo javno svoje dilovanje »Kolo Mladeži.«

Nove crkve u Subatici. U Keru (kod sv. Roke) i u Senti (kod sv. Gjurgja) je zigjala Subatica ovih godina dvi lipe nove crkve. Svaka vridi oko 100000 frt samo zigjanica. — Risanje i snabdivenje svaka sama obavlja. Obadvima crkvama pritekoše u pomoć bunjevački pesjednici:

u Keru Stantići, Malagurski Ćurčićevi, Gjelmiš-Šetrovi, Rajčići, Romići, Sudarevi i t. d. Neznamo da je koji Magjar kake znatne potpore dao bio, a naši grade žrtvenike, izpovidaonice i t. d. A bunjevački jezik?! To je deveta briga našim upraviteljima! Tu nema pravde. Gdi nema pravde nema ni kršćanstva, jer pravda je osnovna (stožerna) kripost sviju ostalih kripostih. 1896. 20. rujna su blagosovili i digli križ na toran u Senti. A na »O c e« iste godine u Keru su već i crkvu blagosovili i ušli u nju. Nuto senčanska još ni danas do konca 1897. godine nije dovršena.

Glad u Indiji. U istočnoj Indiji ova godina ostala pusta; nerodica i glad zavladała a potom i kuga se porodi. Narod silne muke podnosi. Čeljad padaju od gladi a orlovi i vrane uživaju. Uslid ove gladi Rusia je njenu hranu u Indiu slala pa je s'otim naše Žito traženije postajalo.

Rutensko pitanje. Ruteni su jedan ogranak slavenskog naroda; ima ji u Magjarskoj Beregu i Ugoči do 300.000 duša. Grčko katoličke su vire; hvale se šnjima da su domorodci. Neprilike njevog položaja megju jakim spahilucima dotirale su ji do prosjačkog štapa. Mnogi se priseliše u Ameriku. To kad primeti magjarsko novinstvo udari u najveći bubanj i poče koriti vladu što je napuštila najdomoljubniji narod, kojem evo već propast priti. Na to se osnuju društva i odbori, da pomognu Rutenima. Neki strani listovi primećuju da je ova milostinja nagrada za odmetništvo, zato što su se odrekli svoga rutenskog jezika. — Ta da su Ruteni bili vridni poštivati i sačuvati svoje nebi ni došli do propasti tako žalosne.

»**Veliko Prelo.**« 2. velj. t. j. na Marin dan u večer se održalo u Subatici »Veliko Prelo« »Pučke Kasine.« Koje je usprkos mnogim neprilikam krasno uspelo i posvidočilo se da ovo veselje nije partajsko-političko nego bunjevačko društveno veselje. I trajaće ga dok ima Bunjevaca.

Santovačko pitanje. Od pamtivika su $\frac{3}{4}$ imali Šokci u Santovi, a Magjari su dobivali jednu četvrtinu u Bogoslužju. Sedamdeseti godina — tako pria 20 lita — Kalača odredi prominu u bogoslužju i $\frac{2}{3}$ dosudi Šokcima, a Magjarima $\frac{1}{3}$ dade. I da upokoji Šokce, obeća jim da taj red sad više već neće niko dirat. Narod i plovani tadani — ma i suzrim očima — upokoje se. Ali je kleta sudba santovačkih Šokaca. Nije minulo tom malo vrimena, samo što su se prominuli arcibiskup i plebanoš, santovački red se opet menja. Šokci protestiraju. A kad se njev prosvjed ne uzima u obzir — oni, jer njim drugo oružje ne priostaje za obranu svojih prava — dogovoriše se medju se, da dotle neće ići u crkvu, dok jim želje ne izpunu. Nuto ovo teško danas igje, zato je narod uzrujan. — Plovani je prominjen. Misto Ivana Bátori (Burnać) dušobrižnikom imenovan je Andria Car somborski kateheta.

Narodnosno pitanje u saboru magjarskom. Kako se ovog lita raspravljao zakonski pridlog o uređivanju porotnog suda, zavela se i narodnosna raspra 23. maja, kod one tačke, koja govori o sposobnosti (qualificaciji) porotnih sudaca. Zakonski pridlog govori s a m o o državnom t. j. magjarskom jeziku, i traži od porotnog sudca, da zna magjarski čitat i pisat. A o tom da bi slučajno moro znati i jezik onog naroda kojim će imat posla, o tom ni riči ne govori zakonski pridlog. — Zato kod ove tačke ustadoše proti pridlogu S c h r e i b e r saski poslanik, S e r b a n rumunj i S c h m i d t sas, te svaki govori za svoj narod i traži, da se misto »državnog jezika« umetne »raspravni jezik«. Josip Kubina zastupnik od pučke stranke ustane i pravom kršćanskom ljubavlju zagovara sve narode i spominje kako narodnosni zakon lipo odregjuje, da je nutarnji poslovni jezik magjarski, ali sudbena raspra se vodi na jeziku tužitelja; t. j. s magjarom se raspravlja magjarski, s rumunjom, rumunski, sa slovakom slovački, sa srbinom srpski, sa bunjevcem bunjevački i t. d. Kubina se boji, da ovaj pridlog cilja prominu narodnosnog zakona, zato i on savituje da se u zakon misto »državnog jezika« umetne »raspravni jezik suda« i misto »magjarski čitat i pisat« samo »čitati pisati«.

Proti narodnosnim govornicima nije niko usto sa vladine strane, osim Erdélj ministra, koji zvanično mora da brani vladin pridlog. Tim žešće su ustale proti ravnopravnosti protivne stranke još i pučka stranka. Protivno su govorili iz pučke stranke: Asboth i Mocsy, a protiv je glasala cila pučka stranka osim Kubina. Daklem ni protivne stranke nisu rade zakonom zajamčiti ništa narodnostima. Šta je daklem? Neće više porotni sudci znat drugi jezik samo magjarski?! Jest mogu znati i virojatno je, da će znati, samo će to zavisiti od slučajnosti i milosti vladine!... E zato narodnosti idju uz vladu. Tamo ji gone i sami protivnici.

Munjeviti vlak u Subatici. Sedmog dana septembra miseca je oprobana zvanično munjevka i 8-og je na malu Gospojinu pridata općinstvu na porabu. Za palićsko-subotički munjeviti vlak ministarsku povelju izposlovao Ferdinand Vermeš poznati atleta. Pošto mu je uzmanjkalo novca, ukine započetu radnju i dade na mezet stečeno pravo, kao i započetu radnju. Priko dvi godine je opočivala stvar, dok napokon god. 1896. konzul Vilim Lindheim ne usvoji ovaj podhvat, koji ga je velikom požrtvovnošću i koncu priveo. I sad se subačani već i munjevitim vlakom šećaju.

Nesnošljivost naših sugragjana Magjara. Vilim Lindheim poduzetnik munjevke na čas svečana otvaranja priredio je gospocki banket, na koji je pozvao varoške općinare, zvaničnike, zastupnike općega mnjenja, medju njima i našega vrloga rodoljuba Gjurgja Karanovića urednika »S u b o t i č-

kih *Novina*.« — Kad su se pod banketom izregjale magjarske i nimačke zdravice, diže se urednik »*Novina*« da u ime Bunjevaca pozdravi poduzetnika. A kad gospoda Magjari čuše bunjevačke riči, stadoše se drečiti, lupati, u pladnjeve i čaše zvoniti sve dotle, dok govornik nije sjeo. Eto vam bratinstvo subotičkih Magjara! Slobodno je govoriti magjarski, nimački koliko hoćeš, ali racki ne!! Na to do 100 Bunjevaca ostavi dvoranu banketa.

Naš kralj kod ruskog cara. 25. travnja se je krenuo Franjo Josip I. sa nadvojvodom Ottonom na put u Rusiu. Svuda je sa velikim slavljem dočekan i odpraćen. Potpun sjaj se istom u Petrogradu pokazo gdi su se dva cara zagrlila i izljubila.

Pridsidnik francuzke republike kod ruskoga cara je bio u gostima augusta miseca i tu se prijateljstvo rusko-francuzko potvrdilo i savez dvaju oružja produljio. Što je u vatrenom francuzkom narodu neizkazano uzhićenje pobudilo.

Ministar nutarnjih poslova u Subotici. Percel ministar 9. maja je došo iz Bpešte u Subaticu, primljen je slabim oduševljenjem. Drugi dan je svečano otvorio veliki: Valeria špitalj, novu bolnicu, u koju je Subotica uložila priko 300.000 frt. Tom prigodom je ministar posjetio i razgledao radnju Hartman i Konena trgovaca od jaja i pileža.

Česi se otimaju. Ovog prolića su obavljeni izbori za zemaljske poslanike u Austriji i to sa padom liberala. Tu je pala čivucka i nimačka prevlast a pobedilo je kršćanstvo i slavenstvo. Osobito su Česi u velikom broju ušli u raichsrath gdi su glavnom činjenicom postali. Pod utiskom ove pobjede pridsidnik ministar Badeni izda naredbe za Česku i Moravsku o ravnopravnosti jezika (českog i nimačkog), po kojoj svaki narod ima pravo služiti se svojim jezikom u škuli, u upravi i u sudu. — Ove naredbe sa najvećim negodovanjem primiše Nimci, te digoše hajku u saboru, u narodu, čak izdajstvom se popritiše. A liberali njevi kao i naši povlagjivaju Nimcima. Radi bi bili da osiguraju u Českoj zemlji Nimcima prvenstvo! Čudnovata stvar da u jednoj zemlji tudjinac bude gospodar. No al valda će narav izvojevati svoje pravo!

Pisma vojnička.

*Valja meni u vojnike poći
Za tri lita natrag neću doći.
Kapetan me primi za vojnika
A ne gleda što mi plače dika.*

*Već me plešte rukom po rameni
Vaki momak reče triba meni
Moćeš dobro telećnjak voziti
Ako puške nećeš se plašiti.*

*A sada ćeš zakletvu mi reći
Da iz boja ne misliš uteći
Već ćeš branit kralja gospodina
Josip Franju habsburskoga sina.*

*Ja ponizno molim gospodina
Ta mene je bunjevka rodila.
Ne popušćam dok me traje živa
Takvog me je majka odgojila.*

*Jasam unuk stari Sokolova
Viran sinak moji pradidova
Svome kralju bit ću viran jako
Ko pradidi moji isto tako.*

Staniša.

Š A L A.

Djačka želja. Učitelj: Kaži mi Števo, što bi ti želio biti? — Djačak: Učitelj gospodine. — Učitelj: A zašto baš učitelj? — Djačak: Da mogu tući dicu tako kao i vi.

Ciganin i uzovnik. Neki domaćin u hitnosti poslao ciganina za rad jednog svog gosta, da mu u svatove dodje. »Šta ćeš bekrio?« — drekne gost na ciganina, čim ga je ugledao. — »Molim kume došo sam vas u svatove zvati« — odgovori cigo. — »Odkud ti dolaziš do toga, da mene u svatove zoveš? Zar nema u mog pretelja poštenijih ljudi za ovaj posao?« — »E, ima bome kume, ali oni su na poštenija mista poslati.«

Ona uvijek ima pravo. Ona: Čovče, ta tisi se vrlo na kratko dao ošišati. — On: Ama ženo božja, ta nisam se ni šišao skoro. — Ona: No onda će vrime biti da se šišati dadeš.

Veliki strah. Posle duge i jake suše udari dobra kiša. »Aha« reći će neko svom prijatelju. Hvala Bogu, te udari jednom i ova kiša. Sad će sve iz zemlje oživiti! — »Ne daj Bože! povikne prijatelj poplašeno. Ta ja sam već tri žene sahranio!«

Dobra namira. Jedan gospodar sidne na skoro umazanu, a neosušenu zelenu klupu. »Hu! šta ću sad? Ovako umazan nemogu ići u varoš.« — Mazač: »No ništa zato; tu se lako dade pomoć; umazat ću vam sve hlače da budu jednake.«

Prekinuti govor. Na nikoj pučkoj skupštini stupio je mlad govornik na govornicu i uzkliknuo: Gospodo, ja stojim na tlu slobode. »Nije istina«, upade u rič cipelar — »vi stojite na mojim cipelama, koje još niste platili.«

SAJMOVI

(vašari, pazari) u Magjarskoj.

- Abonj (Pešt. žup.), 30 maj. 20 aug. 30 novembra.
- Ada (Bač-B.), u nedilju i ponediljak prid 18 mart. 15 jun. i 25 okt.
- Adonj 2 aprila, 16 juna, 15 sept. i 24 novembra.
- Algogj, 1 jan. 5 maj. 5 sept.
- Alibunár, na duhove i na užaššáče Bl. D. M.
- Almaš (Bačka), 9 febr. 1 maja, 14 sept. 22. nov. Ako ovi naznačeni dani u nedilju i ponediljak padaju, onda se vašar drži na ove dane; ako pak ma u koji drugi dan, tad prid ovima u ponediljak.
- Alparet, 2—3 jan. 9—10 aprila, 24—25 maj. 13 jun. 30 sept.
- Apatin (Bač-B.), 10 maj. i 17 okt. svaki put u ponediljak prid naznačenim danima.
- Apatfalva (Čanadv.), 24 apr. 26 jul. 8 sept. 25. nov.
- Apoštag (Peštv.) 24 juna, 12 okt. u nedilju i ponediljak prid naznačenim danima.
- Arad (Novi), 1 marta, 16 juna i 28 okt.
- Arad (stari) na dan posli cvitne nedilje, na Petrovo u ponediljak, po svih sveti.
- Asod, na Spasovo; u petak posli sv. Stipana i sv. Martina.
- Baan (žup. Baranja), 10 marta, 1 jun. 29 sept. prid 8 dec. u pon.
- Baboča (ž. Šomogj), 16 mart. posli prisv. Trojstva u poned. 24 aug. 30 nov.
- Bač (Bačka), 10 marc. 26 maj. 8 sept. 26 okt. Ako ovi naznačeni dani u nedilju ili u ponediljak padaju, onda je vašar na ove dane; ako pak ma u koji drugi dan, onda se vašar drži u slideću nedilju i ponediljak.
- Baja, u nedilju prid 14 febr. 24 apr. 22 jul. 21 sept. i 6 dec.
- Bajmok (Bačka), 25 maj. 24 aug. 11 nov. Ako izvan nedilje i ponediljka u drugi pada, onda je vašar uvik u ponediljak prid naznačenim danima.
- Bajna, 16 febr. 16 maj. 16 aug. 16 novembra.
- Balažfalva prid Cvitnicu u subotu, 21 jula, 6 dec.
- Balaž-Gjarmat (ž. Nograd), prid 6 jan. i 2 febr. u ponediljak i utor. ako bi pak blagdani pali na ponediljak il utor., tad se drže vašari dva slideća dana posli nedilje »Laetare« u poned. i utor. prid 29 aug. u poned. i utor. 29 sept. prid 1 nov. u poned. i utor.
- Baračka, 17 jun. 20 okt.
- Baranjavar, 2 febr. 8 jun. 5 aug. 15 nov.
- Barč, 1 apr. 24 jun. 2 sept. 9 dec.
- Batonja, 19 mart. 20 jun. 1 nov.
- Batorkeš 25 jan. 4 maj. 2 jun. 14 sep. 11 nov
- Batosik, 19 mart. 16 jun. 24 sept. 20 okt.
- Bečkerek veliki. 1 mart. 25 maj. 17 aug. 12 okt. 11 nov.
- Bečej stari, 8 apr. 5 jul. i 17 okt. u nedilj. prid naznač. dan.
- Bečej novi (Banatski), 25 marc. 17 aug. 3 oktobra.
- Beel, 1 mart. 1 jun. 1 okt.
- Bekeš, 24 mart. 20 jun. 29 sept. svaki put u nedilju prid naznačen dan.
- Bekeš-Čaba, 3 mart. 1 jul. 26 okt. i na 2-gu ned. došašća.
- Bela Crkva, (madj. Fehértemplom) 20—23 jun. 15—18 okt.
- Beodra, 6 maj. 8 sept. 1 nov.
- Bezdan, 15 mart. 16 jul. 29 sept. 19 nov.
- Bičke 25 jan. 3 maj. 21 septem. 4 dec.
- Biksad (ž. Satm.) 12 jul. 25 aug. 19 sep.
- Bistrica 3—7 jan. 11—15 apr. 13 do 17 jun. 8—12 aug. 18—23 sept. 8—12 nov.
- Bodajk posli nove godine posli Petrova, posli Miholja, uvik u poned.
- Bodrog-Kerestur, 20 febr. 5 jun. 28 aug. 27 nov.
- Boldogasonj, 1 febr. 24 mart. prid Duhove u poned. 2 jul. 14 aug. 7 sept. 7 dec.
- Bonjha (Kisküküllóm.), 18—21 febr. posli duhovah u sridu, 27—30 sept.

II.

- Bonjhad, 6—7 mart. 8—9 maj. 10 do 11 jul. 4—5 sept.
- Brašo posli Brašančeva i posli Lučina četvrtak, petak i subota.
- Brzova, 21 mart. 6 jul. 26 okt. Uvik prid naz. danima u ned.
- Budim, 1 mart. 24 jun. 14 sept. 30 nov.
- Budim stari, 16 febr. 25 maj. 1 aug. 15 okt. Nediljni vašari u utor. i pet.
- Bur-St-Mikloš, 5 apr. 21 sept. 8 dec. Uvik posli naznač. dana u utor.
- Buševac dan po Jos. 20 mart. dan po Ivan 25 jun. dan po apoštolih 16 jul.
- Butjin (Temešv.), 14 apr. 23 jul. 15 okt. 20 dec.
- Buza 10 jan. 20 apr. 28 jul. 26 okt.
- Buziaš, 23 jan. 24 apr. 25 jul. 1 okt.
- Bükösd (ž. Bar.), 25 mart. posli nedilje prisv. Trojstva u poned. 4 okt. 11 nov.
- Čaba vidi Bekeš-Čaba.
- Čadjavica, na Spasovo, Pet. i Martinje, robeni sajam na sam svečani dan, a marvinski svagda 4 dana prije.
- Čakanj (ž. Vaš), 24 febr. 2 maj. 8 jun. 6 aug. 9 sept. 25 nov.
- Čakova (Temešv.), 29 jun. 29 aug. 20 sept. 11 nov.
- Čaktornja, 3 febr. na cvitni ponediljak, 30 jun. 3 aug. u pon. prid 15 okt. 25 nov.
- Čakvar posle nedilje »Oculi« i posli Rogate 25 jul. 6 dec. (Uvik u poned. i utorak.
- Čanad (srpski i nimački) 15 mart. 20 jun. 6 okt. 10 dec.
- Čantavir u poned. prid 1 maj. i 24 sept.
- Čatad 12 mart. 1 maj. 15 okt.
- Čenej (ž. Torontal), 24 maj. 21 aug. 24 oktobra.
- Čenger, Satm., 8 jan. 5 febr. 19 mart. 24 apr. 7 maj. 25 jun. 23 jul. 13 aug. 10 sept. 15 oktob. 19 nov. 17 dec.
- Čepa 12 apr. 12 jul. 5 sept. 18 dec.
- Čepreg u četv. posli pepelice, na veliki četv. posli Spasova u petak. 29 jul. 29 sep. u srid. prid Božić.
- Četnek u nedilju u kojoj pada Grgo, Orban, Jela, Simun. Uvik na pon.
- Čoka (Torontv.), na ime Isusovo; sedmi dan posli uskrsne nedilje na sv. Trojstvo; 29 sept.
- Čokonja, 24 febr. u četv. posli Uskrsa 27 juna 26 jula 21 sept.
- Čongrad, prve ned. aprila, prve ned. jula druge ned. okt. druge ned. decem.
- Čorba u nedilju posli imena Isusova, posli nedilje »Cantate« i prve nedilje jula i nov. uvik u poned.
- Čorna 6 jan. na dan Grge, Pilipa i Jakova, sv. Iv. na Miholj i na dan sv. Martina.
- Čurog, u ned. i poned. prid 4 mart. 1-im juna i 6-im okt.
- Črepaja (Torontv.), 4—6 apr. 8—10 sept.
- Ceglid 15 jan. 19 apr. 22 jul. 1 nov.
- Darda, 2 jan. u poned. prije Spasova; 22 aug. 4 nov.
- Debeljača, 19 mart. 1 sept.
- Debrecin, 17 jan. 24 apr. 15 aug. 9 okt. svaki traje 9 danih. Vašar pada uvik u pon. prid naznačenim danima.
- Deva, 14 jan. 13 maja, 3 aug. i 30 okt.
- Devečar 25 jan. 1 maja, 6 aug. 1 nov. Uvik posli naznač. dan. u pon. i utor.
- Dioseg (ž. Bihar), o prvoj nedilji febr. u trećoj nedilji marta, u prvoj nedilji maj, u trećoj nedilji jula, u drugoj ned. sept. i drugoj ned. dec. uvik u sridu.
- Dobrina 23—25 maja, 24—26 sept.
- Dorog (ž. Hajdu) 9 febr. 29 juli, 11 nov. (uvik u četvrtak.)
- Dorožma (Čongrv.), 7 apr. 29 jun. 16 sept. 8 dec.
- Dubnica, 12—13 febr. 28—29 apr. 24 do 25 jul. 29—30 sept.
- Dubrava, 10 maj, 26 jul. 29 sep. 6 dec.
- Dunafeldvar, 25 mart. u utorak posli Duhovah, 20 aug. 1 nov.
- Dunapataj, 19 febr. 17 apr. 29 jun. 4 okt. 23 dec. Uvik prid naznačenim danima u ned.
- Dunapentele, vašari padaju na taj poned. kad je sv. Gjuro, sv. Trojstvo i mala Gospojina.
- Dunaveče, 14 febr. 6 maj. 29 jul. 29 sept.
- Eger, u poned. jan. misec koje ned. Pavao pust. pada; u pon. maj. koje ne-

- dilje Pongrac pada, u pon. jul. koje ned. Pohod B. D. M. pada ; 20 sept.
- Eperješ, rob. vašar 28—30 jan. 6 maja, 17—19 jun. 12—14 aug. 16 sept. 25 do 27 nov. Marv. vašar 25 jan. 3 maja, 14 jun. 9 aug. 13 sept. Mesečni marveni vašar 7 jan. 4 febr. 4 mart. 1 apr. 20 maja, 3 jun. 1 jula, 18 aug. 2 sept. 7 okt. 4 nov. 2 dec. Vuneni vašar 13. 27 maja 8. 29 sept.
- Erdöbenješ 28 jan. 24 apr. 20 aug. 28 okt. Erdösada, prve ned. marta i juna, treće ned. aug. druge ned. nov. uvik u petak. Estergom, u pon. i utor. one ned. kad je Grgur mart., Urb. maj., Lovro aug. Šimon Jud. okt.
- Eršekujvar, na Matiu ; na cvitnu ned. ; na Urban ; na Pet. ; u ned. posli sv. Stipan kralj.
- Fehertemplom, Temesm. 5 do 7 mart. 20 do 23 jun. 15 do 18 okt.
- Feketehegy, Bačka poslišnjeg poned. maja i okt. miseca.
- Felegjhaza, Kis-Kunm. 20 jan. 27 maj. 18 aug. 4 oktober.
- Feldvar, Bačka. 22 marta, 7 juna, 21 aug. 11 okt.
- Franjova, 13 maj. 13 jul. 30 okt.
- Futok, Bačka. 3 maja, 16 juna, 18 aug. 7 nov. Ako ovi dani ne padaju u uredilju i ponediljak prid naznač. danom.
- Gjerčameš, 5 apr. 17 juna, 19 sept.
- Gjendješ, 2—3 febr. 25—26 maj, 24—25 aug. 19—20 november.
- Gjur, madj. Győr, 18 jan., velike ned. u pon. prid Brašančev 22 jul. M. Mandel, 8 sept. M. Gosp. 25 nov. Kath.
- Gjula, Bekešv. na Obr. sv. Pavla 25 jan. prije jedne ned. ; na »Exaudie» prije jed. ned. ; na tjedan prid 22 jul. i 8 sept. svagda počamši od sride do ned.
- Gjalafehervar, u utorak prid Uskrs ; 26 jul. 30 sept. 17 dec.
- Gjar-Gjör 18 jan. te nedilje kao i velike nedilje prva tri dana ; Brašančeva, Mar. Magdaline, mal. Gospojinske i Sv. Kate ti ned. u poned. i utorak.
- Hajoš, u sled. ned. 25 mart. 29 jun. 29 sep.
- Halaš, Pešt Kišk., 25 mart. 21 jun. 1 sep. 19 november.
- Harkanj u pon. te ned. kad je Julijana febr., sv. Gjura apr., Petar u okovih aug. Nikola dec.
- Hodm.-Vašarhelj, Čongr., u ned. i pon. posli Imena Isus jan ; u ned. i pon. prid Josip mart ; prid Brašanč, prid Raztanak apošt, jul. i u ned. prid Gal opat oktobra.
- Hodšagh, 9 febr. 29 sept. Ako ovi dani u ned. i pon. padaju, onda vašar se drži na te dane ; ako pak u koji drugi dan onda zatim u slideću ned. i ponediljak.
- Horgoš, Čongr. u poned. druge ned. febr. treće ned. novemb., druge ned. juna.
- Ilava, na Dorothe, febr. ; na Blaškov, na Tilovo maj. ; na Braš jun. ; na M. Magd. jul ; na Mat. sept. ; na Sv. Svet. nov. na zač. B. D. M. dec.
- Irig Tolna., na dan sv. Blaža, sv. Gjure, male Gosp. i sv. Kate.
- Ivan-Egerseg, u srid. prid. 6 jan. u prve sride aprila jula i oktobra miseca.
- Ivan, Šopronv., na Obr. sv. Pavla 25 jan., na treću ned. posli Uskrsa. na svt Bartul i svi Svetih.
- Jankovac, Bačka 3 apr. 2^a jun. i 25 okt. Jasberin, 25—26 mart. 18—19 maj. 15 do 16 aug. 4—5 okt. 9—10 dec.
- Kalača, 19 mart. 31 maj. 15 aug. 30 nov.
- Kaniža, velika u Zalav., 30 jan. 3 apr. 22 maj. 14 aug. 9 okt. 4 dec. Uvik osam danih trajaju.
- Kaniža turska. 29 apr. 1 jul. 1 nov.
- Kaniža stara Bačka, 25 maj. 1 sept.
- Kapošmező, 1 apr. 18 maj. 14 jun. 30 sept.
- Kapošvar, Šomogjv. 15 jan. 25 mart. 4 sept. 2 nov.
- Kapuvar, Šopr. u pon. posli 25 jan. 19 mart. na Tilovo ; 26 jul. 29 aug. 13 dec.
- Kašša, 20 jan. 3 maj. 27 jun. 15 aug. 19 november.
- Kačmar, Bačka. U pon. posli 16 maj. u okt. te ned. kad je sv. Petar.
- Kamenica, 3 maj. 22 jun. 17 okt.
- Kečkemet, 12 mart. Grgur. 10 maj. Gor-

IV.

- dian. 10 aug. Lovre. 26 sept. Cypr. 25 nov. Kath.
- Kerestur nimački, 3 maj. 14 sept.
- Kerestur Bodrogh, 20 febr. 5 jun. 28 aug. 27 nov.
- Keresteš nimački, u pon. posli sv. Trojstva i Cvitn. ned ; u poned. posli Nikol. dec.
- Kernjaja, Bač-B. 10 maj. 4 okt.
- Kesthelj, Zalv. 6 jan. u četv. posli Uskrsa u četv., Tilova 10 aug. 21 sept. u četv. prije Mart.
- Kikinda velika, 24 apr. 24 jun. 20 sept. 1 dec.
- Kiš-Kóröš, Peštv. 24—25 febr. 1—2 maj. 18—19 okt. 1—2 aug.
- Kiš-Komarom, na Gjurgjev na sv. Pavla i pon. prid sv. Katarin.
- Kišmarton, u prvi pon. »Oculi« i »Exaudis« nediljah : u pon. posli sv. Petra u okovih i posli 21 sep.
- Kišmarton-Varalja, Šopr., na prve ponediljke marta, jula, sep. i dec. miseca.
- Kištelek, Čongrv., 16 aprila, 7 jula, 20 okt.
- Kiš-Ujsalaš, 19—20 poslednjeg pon. juna 4—5 sept. 13 dec. svaki vašar u ned. prid naznačenim danima drži se.
- Kiš-Zombor, Torontv., 15 aprila, 10 aug., 18 okt.
- Koložvar, 10 jan. 10 mart. 13 juna 1 aug. 2 nov.
- Komarom, te nedilje kad je Filip-Jakov : na Petrov, na Roku, na sv. Franj i Andr.
- Komluć, Banat, 5 marta, 15 juna, 1 sept.
- Krnjaja, Bačka. 12 maja, 6 okt.
- Kovin, pregj. granica, 5 maja i 7 nov.
- Kula, Bačka. 29 aprila, 24 juna, 6 aug. 15 okt. svagda u ned. i pon. prid naznač. danima.
- Kun Dorožma, Čongr., 1 febr. 29 juna 16 sept. 8 decemb.
- Kun-Sz.-Mikloš, 3—4 febr. 16—17 maja, 22—23 aug. 20—30 dec.
- Kutaš, 5 apr. 30 juna, 31 jula i 6 sept.
- Katia, Njitrav., 22 jan., 25 apr. 12 jun. 4 aug. 28 sepr. 18 nov.
- Lugoš, Kraššov., 10 febr. 10 maj. 2—4 jul. 21—22 okt. U subotu prid nazn. dan.
- Mađaraš 25 jan. u ned. prid Spasov. 25 jul. 26 okt.
- Magoč, Baranjv. 14 febr. 18 apr. 13 jul. 7 oktobra.
- Majša, 9 febr. u pon. sv. Trojstv. 27 aug. 11 nov.
- Mako, Čanadv., u sub. prid »Judika« ned. u subotu prid 24. jun. 19 aug. i 19 nov.
- Martonoš, Bač-B., 8 jun. na malu Gosp. u slid. pon : 7 nov. jun. i nov. vašari, ako dotični naznač. dani u ned. i pon. nepadaju ; uvik se drži u pon. prid naznač. danima.
- Mezőtur Jas. 1 jan. 1 maj. 1 aug. 1 nov.
- Miške, Vašv., 2 febr. 3 mart. 4 jul. 14 aug. 8 sept. 4 okt. 22 nov. 12 dec.
- Miške, 2 febr. 25 mart. 2 júl. 15 aug. 7 sept. 4 okt. 2 nov. 13 dec.
- Mohač, Baranjav., 24 febr. 17 apr. 24 jun. 11 nov. 21 dec.
- Moholj, Bačv., 30 maj. 30 sept.
- Mokrin, 14 febr. 20 maj. 20 aug.
- Monoštor, Krasni Brodi, 22—23 maja.
- Morovica Bačv., posli sv. Josipa u doidući poned. poslid. ned. jula, prve ned. novembra u poned.
- Nagj-Kóröš, 5 mart. 24 apr. 27 jun. 26 oktobra.
- Nagj-Szt-Mikloš srpski i nimački 5 apr. 5 jul. 25 okt.
- Nagj-Szombat, 21—24 jan. 11—14 mart. 29—30 apr. 1—2 maj. 24—27 jun. 29 jula do 1-og aug. 9—22 sept. 28—31 okt. 2—5 dec.
- Nagj-Varad, vidi Varadin velik.
- Nadudvar, Hajduv., 19 jan. u pon. ove ned., 16 apr. 6 aug. 20 sept. u pon. tih ned. u koje nazn. dani padaju.
- Nadašd, Baranjv., 19 mart. 20 aug.
- Nemeš-Militič, Bačv., 7 maj. 20 okt.
- Novi-Sad, 20 mart. 19 maj. 10 aug. 29 okt.
- Pačir Bačka 18 sept.
- Pakš, u poned. prid 16 maj. 15 jul. 21 sept. 19 november.
- Palanka, velika Bačka, u prvi pon. maj. i oktobar.
- Pančevo, na Gjurgjev po nov. kalend., na

- Petrov i na Malu Gospu po starom kalendaru.
- Papa, na Svitlo Nar. na Blagovist, na sv. Trojstvo, u jul. na Poh. B. D. M. na vel. Gosp.: na mal. Gosp. i na začće B. D. M. svagda u utor. i u srid. posli ovih Svetaca.
- Ako koji od ovih nazn. svetaca u utorak i srid spada, onda se vašari drže u utorak i sridu dojuče ned.
- Pečuh, poned. k. Svitl. Mar., poned. prije Duhova, po poh. BDM. na Katarinje. Svaki vašar traje ned. dana.
- Pešta, na Josipovo 19 mar. na Medarovo 8 jun. na Iv. glavosik 29 aug., na Leop. 15 nov. Sajmovi se drže u te ned. u koju nazn. dani spadaju.
- Perjamoš 24 apr. 15 jun. 24 sept.
- Petrovoselo, u pon. prid 8 maj. 30 aug. 7 nov.
- Petrovac Bačka 11 marc. 13 maj. 26 aug. 11 nov.
- Pečvarad, Bar., u febr. Valentin, apr. Adalb., aug. Velik Gosp. i sv. Luka.
- Petrovaradin, 24 febr. O Petr. O Mart.
- Pivnice, svaki put u nedilju pre 17 apr. 1 jul. 23 okt.
- Požun, na Vinc. apr.; na Iv. krst; na Miholj, na Lucu.
- Prigl.-St.-Ivan (Bačv.), u pon. prid 24 jun.
- Rac-Almaš, u pon. prid 15 okt.
- Rac-Kaniža, u sridu posli Usk. 16 maj. 24 jun. 10 aug.
- Radna u petak prid Spasov, i po starom kal. prid 6 okt. u petak.
- Rekaš, Pešt., 9 feb. 10 sept.
- Revkomarom, 29 apr. 1 maj. 24 jun. 12. aug. 20 sept. 1 okt. 26 nov.
- Ruma, Bačv., 13 apr. 29 maj. 13 jun. 29 jul. 28 sept.
- Šarkanj, Fogarv., 10 maj. 23 aug. 11 nov.
- Šikluš, Barv., u pon. u mart. u pon. posli sv. Trojstv. u pon. te ned. kad je Vel. Gosp. 30 nov. 2 dec.
- Šopron. Posli prvi pon. u mart. Filipski prvi pon. u maju, preobraženski zadnji pon. u aug., prvi pon. posli Elisabet. Ned. vašar pon. i petak.
- Sarvaš, Bekešv., 24—25 februar, 24—25 jun. 19—20 okt. 21—22 december.
- Satmar-Nemeti, 2 febr., 19 mart., 1 maj., 2 jul., 29 sept. 21 nov.
- Santo, Abaujv., u sridu prije Uskrs, 13. jul. 4 okt. 6 dec.
- Santo, Zalav., utor. posli Duh. i Ilije.
- Segedin, 4 maj., 31 jul., 10 okt. 30 nov.
- Segsard, u pon. i utor. tih ned. u koje spad., Cvitnica, Spasov., Brašanč., Pohod BDM. Našašće križa i sv. Elisabet.
- Senteš Čongr. 2 do 4 febr. 24 do 26 apr. 22 do 24 jul. 21 do 23 sept.
- Sent-Marton, Turocf., 24 febr. u pon. prije Duh. 20 aug. i 11 nov.
- Sent-Marton, Soprv., 24 febr. 10 aug. 25 oktobra.
- Sent-Mikloš, 5—6 apr. 5—6 jul. 25—26 oktobra.
- Sent-Mikloš tursk. 17 apr. 26 jul. 4 okt.
- Sent-Tamaš, 12 mar. 26 jul. 20 sept.
- Senta, Bačv., 26 mart. 22 jun. 17 aug. 19 nov. Svagda u ned. i pon. prid naznač. danima.
- Sivac Novi 3 apr. 10 jun. 23 sept.
- Stolni-Biograd, Fehervar, na čistu ned. i pon. k Gjurgjhvu, k Ivanju, k Bartolovu i k Demetrijevu. Četiri posljednja vašara drže se u ned. i poned. one ned. u koji padaju oni svetc.
- Slankamen 2 jul.
- Solnok, 24 febr. u ned. prid Spasova 8 sept. 5 nov.
- Stanišić, Bačv., 11 apr. 4 okt. u pon. prid naznačeni dan.
- Sombor, Bačv., na Blagovist, o Spasovu, o velikoi gospi, 25 nov.
- Subotica, febr. 24 o Matiji, 16 maja 8 sep. 28 okt.
- Temerin, (Bačv.), 25 febr., 5 maj. 4 sept. 22 nov. Ako ovi dnevi ne padaju u ned. i poned. tad vašar se drži u ned. i pon. prid. naznačen dan.
- Temišvar, 29 mart. 1 jun. 8 aug. 29 sep. 18 dec.
- Titel 6 apr. 22 aug. 20 okt.
- Tolna, u prvi pon. maja. 13 jun. 10 aug. 5 nov.

VI.

Topanfalva, u petak prid Cvitnu ned. u petak prid Duh. 9 jul. 28 aug. 5 nov.
 Topola, 18—19 apr. 13—14 jul. 4—5 okt.
 U ned. i pon. prid naznačen dan.
 Torža, Bačka. 11 jun. 2 okt.
 Tovarišova, Bačka. 2 febr. 16 novemb.
 Uj-Arad, Temešvar. 1 mart. 16 jun. 18 okt.
 Uj-Sivac Bačv., 3 apr. 15 jun. 23 septem.
 Uj-Peč 4 apr. 10 aug. 28 okt.
 Uj-Pešta, 1 febr. 1 maj. u ned. za 15-im jul. i okt.
 Vac, prid Uskrs: u ned. prid Poh. BBM. i prid Gal opat u okt. i Tomom u dec.
 Varažd. 24 apr. 25 jun. 25 júl. 5 nov.
 Varadin veliki. 12 mart. 21 jun. 8 sept. 8 december.
 Varaždin, Hrv., na Gjur., na Ivanje na Jakov, na Emerikov.
 Vašarište, Ves., 21—22 mart. 17 jul.
 Vašarište, Šomljo, u mart. na Bened. u jul.

na, Margar. sept. na Lamberta i dec. na Božić.
 Verbas novi, 28 mart. 2 jun. 12 sept. u pon. prid nazn. dan.
 Vesprim, 6 jan. 14 febr. 12 mart. 4 maja 10 aug. 21 sept. 6 dec.
 Velik Banat, 2 jula 1 sept. 4 okt. uvik u sridu.
 Vršac, u ned. prid Marinjé, po star kal. na glušicu, u prvu ned. aug. po ztar. kal. u ued prid sv. Luku. Sajmovi se petkom počimaju i 4 dana traju.
 Villanj, Baranjv., 3 apr. 30 okt.
 Zabola, 27 febr. 27 maj. 7 sept. 2 nov.
 Zemun, na sv. Matiju, 3 maja 13 dec.
 Zambek, 4 febr. 10 apr. 24 juna, 28 okt. u četv. i petak posle ovih dana.
 Žablja, 15 apr. 20 juna 28 sept.
 Žombolj, 16 marta 29 juna 8 sept. 11 nov.

Sajmovi u Hrvatskoj i Slavoniji.

Almaš, 2 jula, 15 aug. 6 jun. na ime Marije.
 Andrijaševci, brod. okr. 30 nov.
 Bakar, u Primorju, 13 jul. 1 i 30 nov.
 Babina Greda, br. okr. 1 aug.
 Babska i Novak, na Brašančevo, na Malu Gospu. Svaki put i veliki marvinski. Na ovih vašarih dobiti se mogu osobito stvari od drveta, kao : bačve, bnrad, korita, kola, pluzi itd.
 Bošnjaci, brod. okr. 11 nov.
 Beočin, n Spasovdan po gr. ist.
 Bešenovo, u Sremu, 16 jula. gr. ist. Ćiril i Juditu.
 Bribir, u Primorju 26 juna.
 Brod, Sav, na Blagovesti po star. kal. na presveto Trojst. 2 aug. 25 nov. Prije 8 dana marveni vašar.
 Brod, ž. Varažd., 24 febr. 22 mart. u pon. posli Uskrs. 25 maj. 13 jun. 12 jul. 24 augusta, 14 septembra.

Budrovci kod Djakova. Vašar robe: 6 dec. Vašar marve 6 dec.
 Černa, brod. okr. 15 aug. 8 i 29 sept. 28 oktobra.
 Časma u pon. posli Vodokr. u utor. posli Duh. 22 júl. na sv. Katu.
 Čepin Troj., na hr. st. i hr. Mih.
 Čerević, 17 jan. 10 jul. Dva dana pre toga svaki put mar. vaš.
 Dalja, 4 maj. 30 okt.
 Djakovo, 23 jan. 1 maj. 26 jun. 28 okt. Mar. vaš. 20—22 jan. 24 apr. 20 jul. 18 okt.
 Drenovci, brod. okr. 15 aug. 9 i 29 sept. 4 nov.
 Erdut, posli febr. prije Uskrsa, prije Duhovah, posli pohoda Bl. D. M. posli uzviš. križa, posli svi svetih i Nikolin-dana uvik u četvrtak.
 Erdevik, na hr. Mar. i hr. Mih.

Garčin, brod. okr., 1 maja na Duhove, 29 juna, 22 sept.
Golubinci, 16 febr. 2 aug. Svaki traje po tri dana.
Gradiška Nova, 25 mart. na Duh. 20 aug. i 1 nov.
Gradiška stara, grad. okr. 29 sept. Osim toga 21 maja.
Gospić, Hrv., 1 maja, 10 okt. Osim toga svaki petak.
Hrtkovac, 8 feb. i 19 jun.
Ilok, 14 apr. 13 jun. 2 aug. 23 okt. 25 novembra.
Indija, na hr. éar. Konst., na malu Gosp. na Poh. Gosp.
Irig, na hrist. Teodoriku, na čis. ned. u postu. na Vel. Gosp.
Jaska, 7 jan. na Duh. utor. pon. po škapuliru, 9 sept. 7 dec.
Jankovci, br. okr. 15 okt.
Kamenica, 3 maj. 22 jun. 18 okt.
Karlovac, 8 maj. 15 jun. 15 jul. 29 sept. 21 dec. Osim toga svaki petak glasoviti vašar, ako nije na isti dan svetac.
Korenica, otač. okr. svake subota nedilji vašar.
Karlovci, Srem, 28 mart. 2 jul. 3 sept. i 21 dec. svaki traje 3 dana.
Mitrovica, o mučenicima na Cvetnicu, na Spasovo, na sv. Iliju i na malu Gospn.
Mikanovci Novi, brod. okr. 24 aug. Prije toga 8 dana najveći u Slav. marvenski vašar.
Našice trg. Sajmovi robe : 10 mart. 13 jun. 15 aug. 30 nov. Sajmovi marve : 5 mart. 8 jula, 10 aug. 25 nov.
Niemci, brod. okr. na Cvjetu, na Duh. 29 jun. 20 aug. 25 nov.

Osiek, 20 jan. 24 apr. 20 jul. 18 okt. (svi veliki) — prije svakog osam dana glavni marvinski všaar.
Okučani, grad. okr. na Cvetnicu, 20 nov.
Pazuho Staro, petr. okr. na hr. Ilinje na svi Svete.
Požega na Ant. Op., na Cvjet., na Duh. na Terezu, na Tomu.
Ruma u hr. čisti četvrtak na hr. Petrovo na hr. Miholje, na hr. Trifunovo.
Sarvaš, 14 febr. 24 jun. 18 okt. 21 dec.
Sibinj, grad. okr. u ned. po Spas. u ned. po Ivanju, u ned. po Mat.
Slankamen, petr. üeg. 2 jula.
Šaregrad, na Spasovo, 29 jun.
Šid nov, 19 marta, 10 aug.
Tovarnik, pet. okr. 21 sept. 24 augnsta.
Valpovo na Ivan-dan, na Začešće Gosp., na Matiju, ap. mar. vašar.
Varadin, petr. okr. na Matijuvna Petrovo, na Martinje.
Vinkovci, 16 maj. 6 aug. 1 nov., pre svakog najpre marveni vašar.
Virovitica, 6 jan. 1 maj. 2 aug. 21 sept. Svaki put 6 dana prije marv.
Vrbanja, brod. okr. na ime Marijino.
Vrdnik, 15 juna po st. na Lazarevo.
Vrpolje, brod. okr. 24 jun. 20 aug. 11 i 3 febr. marv., 14 roba.
Vukovar, 1 maja, 24 juna, 15 novembra.
Zagreb, u četvrt. pred Cvietn. dan po Mark. na Margaret, dan po Stjep. kr. na Šimunje, dan po Prij. BDM.
Zemun, petr. okr., na sv. Matiju, 3 maja, 13 dek.
Županja brod. okr. svibnja, 26 i 20 kol. 16 dec.

U Dalmaciji i na otocih.

Bagalović, 16 srp.
Benkovac, 13 lip. 6 srp. 8 ruj. 13 list.
Biskupija, dva duhovska dana.
Bivčić, 11 srp.
Budve, nedj., sridu i petak.

Čukar, 8 ruj.
Danilo Biranj, 29 lip.
Desne, 23 travnja.
Drniš, 13 lip. 20 kolov. i 20 rujna.
Duvare, 13 lip. 24 kol.

VIII.

Ercegnovi, Castel Nuove. Sridu i subote.
Golubić, 14 kol.
Imotski, dva puta na ćedan.
Jagrović, 21 svib.
Jesenić, 8 prosinea.
Jezerinac, 26 srp.
Kanjane, 26 list.
Knin, 13 lip. 2 kol. 13 list. i svake sub.
Kninsko polje. 5 svib.
Konjevrate, 24 lip.
Kontor, utor., četvrt. i sub.
Las, 24 rujna.
Litno, 23 stud.
Lreses, 8 rujna.
Makarska, 29 lip. 10 kol. 21 stud. i svake sride i subote.
Markovac, 1 kol.
Metković, 21 srp.
Mokropolje, 30 list.
Mratovo, 26 srp.
Mravince 24 lip.
Obrovac, 19 ožuj. ned. duh., 8 ruj., 4, 5, 6 list.
Okraj, 29 ruj.
Omiš, Almissa, 15 i 16 svib., 1 i 2 kol.
Opuzen, Fort opus, 3 kol.
Orestovo i Padjene, 5 svib.
Oton, 1 kol.

Postrana, 11 stud.
Plavno, 5 svib. i na Tielovo.
Podgora, 20 kol.
Polača, 11 srp.
Prolog, 15 kol.
Razvadja, 23 trav.
Rogotni, 1 lip.
Sinj, dva puta na ćedan i 15 kol.
Skradin, 8 i 30 ruj. i 4 pros.
Solin, 7 ruj.
Stari, Castel vecchio, 29 kol. i nedj. list.
Spljet, svaki poned. i četvrt.
Trilj, 29 rujna.
Trogir, 4 svib. na Spasovo, na Duhove, 13 lip., na Tielovo i 14 stnden.
Trpanj, Trapovo, 28 ruj.
Trsteno, 10 i 11 kol.
Vino, 5 kol.
Viganj, 1 ned. list.
Vinčića gor., 2. srp.
Vrbnik, 21 svib.
Vrdonje, 24 srp.
Vrgorac, 29 lip. i svake subote.
Vrlika, 1 ned. list. i svak. ned.
Vrbolje, 15 kol. i 8 ruj.
Vrpolje, 25 srp., hod Knia.
Zavoljane, 8 ruj.
Zavstrog, 2 kol i 15 kolov.

U Bosni i Herceginii.

Ajvatovica kod Prusca: 7 nedelja iza.
Banjaluka: pred gr.-ist. duhovina i svaki utorak.
Berbir, svaki četvrtak 20 i Cr. ruj. vel. god. vašar.
Bihać, svaki petak.
Bjelina, svaki petak i nedilju.
Blpžulja, pašnjak medju Krešjućem i Goricom, 22 lipnja, 4 list., 20 srp.
Brod bos., svaki petak.
Bugojno, na Mih. g. o. po. Jul. kal. i svaki petak.
Busovača, svaki petak i ned.
Cazin, svaki petak.
Crkvina, na Spasovo u ljetu.
Čajnica, svaki utorak.
Dervent, 27, 28 i 29 kol. i svaki četvrtak.
Doboj, svake subote.
Dolnji Vakuf, svake nedilje i četvrtak.

D. Tuzla, svaki petak.
Dubica, svake nedilje.
Foča, svake subote.
Fojnica, svake sride.
Glamoc, 8 rujna po g. i kol.
Goražda, svaki četvrtak.
Gornji Vakuf, na Pet. i Rav. g. i kol. i svake sride.
Gračanica, svaki petak.
Gradačac, svaki petak.
Jajce, 29 rujna i svaki petak.
Jišiua, 3 lipnja.
Kiseljak, 12 srpnja i 1 kol.
Kladanj, svake sride.
Ključ, svaki petak.
Kobaš, svake subote.
Kostajnica bos., od 20 do 22 rujana i svaki poned.
Kozluk, nedeljom i petkom.

Kreševo, svaki poned.
 Krupa, svaki poned.
 Kulen Vakuf, svaki četvrtak.
 Livno, od 29 lip. do 4 srp. i od 1 do 3
 stud. i svake sride.
 Ljubia, svake subote.
 Ljubuški, svaki poned.
 Maglaj, svake sride.
 Modrič, svaki petak.
 Novakasaba, svaki petak.
 Novi, svake subote.
 Obudovac, na Cvitnicu, Uskrstu, Blagov.,
 Ilijevo, vel. i mal. gosp., Petrovdan.
 Orakovo, svaki petak.
 Orašje, 17 kol.
 Pašin konak, svaki petak.
 Pečenci, 18 kol.
 Petrovac, od 26—31 kol. g. i vel. gosp.
 i svaki ponediljak.
 Priedor, 1, 2, 3, 4 i 5 kolovoza i svaki
 petak.
 Prnjavor, svaki petak.
 Purčaić, svaki petak.
 Rama, Ščit., 15 kol. i 8 ruj.
 Rogatica, svake nedilje.

Roškopolje, 24 lipnja.
 Rudo svake subote.
 Sanski most, od 18—21 kol. i svaki pon.
 Sarajevo, svake sride.
 Srebrenica, 30 srp., 7 stud. i svaki poned.
 Stari Maidan, svake sride.
 Sutjesko, 7 lip. i svake ned.
 Šamac b., 29 lip., svake ned. i svatak.
 Tešanj, svaki utorak.
 Travnik, 5, 6 i 7 svib. i svaki petak.
 Trebinje, svake nedilje.
 Tržec, svaki poned. i sridu.
 Turić, 13 lipnja.
 Varcar Vakuf, svaki poned., traje 3 dana i
 svaki petak.
 Vareš, svaki poned.
 Velika Kladuša, svaki poned., utor. i sridu.
 Vlasenica, svaki petak.
 Visoko, svaki poned.
 Višegrad, 7 svib. i svake sride.
 Vrto, 22 do 24 svib., g.-i. Spasovo.
 Zenica, svake sride.
 Zvornik, 2, 3 i 4 kol. i svaki pon. i petak.
 Žepce, 15 knl. i svaki petak.
 Županjac, 11 srpnja, 27 kolovoza, svaki
 petak živežem i gorivom.

„NEVEN“

zabavno-poučni misečnik za Bunjevce i Šokce izlazi u **SUBATICI**
 u Ugarskoj.

Cina je Nevenu na svu godinu 1 frt (2 krune).

Urednik Nevena je rodoljub **Nikola Matković**. Oko Nevena su
 svi ugledniji bunjevački rodoljubi; nema bolje bunjevačke kuće
 u Subatici i po selima, u koju nebi Neven odlazio.

Neven nastoji probuditi i razprostirati bunjevačku svist u
 kršćanskom duhu. **Na temelju narodnosnog zakona od god. 1868.**
 čuva i brani narodne pravice.

Ko se ne stidi roda i plemena svoga, i ko je istinito rad
 rodu pomoći, taj nek svojski nastoji, da Neven u svojoj okolini,
 a svojim znancima priporuči; bit će mu to za dušu!

Uredništvo „Nevena.“

LIKARNICA IVANA FRIEDRICHA U MALACKI.

KARPATSKE LIKOVITE PILULE

ili

(MALACKAJSKE PILULE — MALACKAI PILULAK)

LJEKARNA IVANA FRIEDRICHA U MALACKI.

Nadmašuju sve slične u inozemstvu sastavljene i razglašene likove. Bez svaki reklamacija jedino 20-god. iskustvo uviri široke krugove, da su ove od sviju najbolje, sasvim neškodljive, i najomiljenije sridostvo za oču-

Zašt. marka.

a osobito su preporučene po glasovitom ličniku **Dru Krapilu**, protiv svakoj bolesti i poslidici iste u **želudcu, crivu i žigerici**.

Ovo je najizvrstnije sridostvo za želudac, criva i sve probavne organe kod onih, koji mlogo side, jer mlogo doprinašaju k valjanoj probavi i tako odstranjuju zle posledice po žigericu, žuč i slizinu; nadalje odstranjuju one svaku kiselinu u želudcu, u krvi, u bubrezih i mihurcu, te tako predusreće svako nenaravno i škodljivo nagomilanje u svim probavnim organima.

Dilatnost ovih pilulah sigurna je i (dugotranja) istrajna, one su svakom, bilo mladom ili starom svakom prilikom dobro došle. Lakho se mogu poneti i spremi, a dobro ostavljene i mlogo godina zadrže ovu vanrednu dilatnost, te tako bilo u putu, na selu ili salašu, dok se kakva bolest pojavi, te se već u klici može **ugušiti mloga bolest, i tako kao najbolje obćenito kućevno sridstvo se preporučuje.**

Mogu se nabaviti kod izumitelja **IVANA FRIEDRICHA**, likarnika u **Malacki** (Požunska županija). Jedna škatulja stoji 21 nč. a 6 škatulja u jednom zavoju (smotci) 1 for. 5 nč. (jedna) forta i pet novč.) i ako list rankiran nije, 5 nč. više za biljeg.

Ako se za naručbu pripadajuća svota naputnicom u naprid pošalje i k tomu još 20 nč. priključi naručba se šalje franko u cilu monarhiju.

OPOMENA! Ove pilule su samo onda prave, ako se na priključenju naputi zk uporabn zaštitni znak i na gornjoj strani svake škatulje ime trvorničara i potpis firme vidi. Inače su patvorene (falsifikovane), **prave Friedrichove karpatske likovite pilule** se po naputi glasovitoga ličnika **Dra Kvapila** i pod njegovim nadzorom sastavljaju.

Najnovije zahvalnosti.

Blagorodni gospodine likarniče !

(Telegram.)

Molim pošaljite mi od vaših Malackajski pilula 6 smotakah.

Karlbud (gostiona Ripp), 1 srpnja, god. 1897.

Grof Mijo Tolstoj.

Molim na moje ime još 12 smotaka Karpatski likoviti pilula poslati, Ujedno čast mi je, da su vaše likovite pilule do sad izvrstno dilovala, i moju dugotrajnu bolest potpuno ublažile.

Biograd, 30 rujna 1897.

Josip Pantelić.

dvorski nadstojnik.

Vaše Malackajske karpatske pilule pomogle su mi god. 1894. Molim indi pošaljite mi dvi smotke tih likovitih pilulah poštarskim pouzećem.

Montrent (Švajcarska) 1. lipnja god. 1896.

A. Mertenez Renticz.

Poglavitom gosp. Dr. Karla Herbert.

priporučio mi je vaše likovite karpatske pilule, koje u svakoj bolesti vanredno pomažu ; molim indi pošaljite mi jednu smotku karpatski pilula što prie.

Mehadia, 2. srpnja g. 1897.

Ivan Bohun.

Gosp. profesor Dr. Vinternic osobito mi je priporučio vaše Malackajske likovite pilule ; daklem molim izvolite mi šest smotakah poslati.

Meidling, 29. svibnja 1897.

Henrik Hofman.

Dvorana za fotografisanje

AUGUSTINA TŎKE

ULICA DEAKOVA BR. 3. **U SUBATICI** ULICA DEAKOVA BR. 3.

Prima svaku, u ovu struku spadajuću naručbu kao:
slikovanje likova, obitelji, društva, zgrada, životinja,
karuca itd; nadalje povećanje, makar i sa naj-
starijih i najmanjih slikah (prilika, fotografia) do
naravne veličine.

Svaka se slika čisto, lipo i umjetno
sgotovljiva.

Primanje, snimanje je svaki dan, takodjer svecom i
nediljom cio dan!

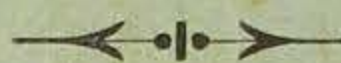
U oblačno i kišovito vrime potpuno dobro uspijavaju
snimanja.

zkvh.org.rs

PUČKA GAZDAČKA BANKA

DIONIČARSKO DRUŠTVO U SUBOTICI.
(KÖZGAZDASÁGI BANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG SZABADKA)

(u palači g. Mije Prokeša, Košutova ulica br. 18)

Ova banka:

Prima uloge uz $4\frac{1}{2}$ i $5\frac{0}{0}$ (kamate).

Daje zajmove na nepokretna dobra:

1. Zajmove amortizaciona (s kamatom se i glavnica vraća) na 15—20 godina uz $4\frac{1}{4}$ — $6\frac{1}{2}\frac{0}{0}$ (kamate).

2. Zajmove na kraće vrime na 2—10 godina uz $5\frac{1}{2}$ — $6\frac{0}{0}$ (kamate).

Daje zajmove na menice (veksle), i papire od vridnosti — državne obveznice, srićke, lozove, dionice itd.

Predsjednik je ovom zavodu **Mijo Prčić**, posidnik i pridsidnik sirotinske stolice varoške, a članovi uprave su: **Božidar Vujić**, **Ico Malagurski**, **Dr. Josip Antunović** posidnik, **Maća Mamužić** preposit, **Lazo Stipić** veleposidnik, **Gjuro Vince** senator, **Vilim Taussig** veletržac i **Adolfo Révész** posidnik u Budimpešti.

Častnici zavoda su: tajnik-poslovodja **Mavro Lanji**, fiškal **Ago Mamužić**, glavni knjigovodja **Ivan Kovač**, blagajnik **Samko Manojlović**, knjigovodja **Julije Reiter**, podknjigovodja **Koloman Puček**, pomoćni knjigovodja **Tome Čović** i vidžbenik **Ivan Mamužić**.